

ΠΟΛΙΤΙΚΑ
ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΣΑΚΚΟ
ΒΑΝΤΖΕΤΤΙ

ΔΙΕΘΝΗΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΤΩΝ ΣΑΚΚΟ ΚΑΙ ΒΑΝΤΖΕΤΤΙ

Ἐπιλογή καὶ Μετάφραση
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΝΤΕΛΑΚΗ

ΔΙΕΘΝΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΑΘΗΝΑ 1972

Εισαγωγή του PATRIC KESSEL

Τί άτομείνε σήμερα άπ' αυτό πού συνηθίσαμε νά όνομάζουμε «Υπόθεση Σάκκο και Βαντζέττι»; Μιά μικρή παράγραφος μέσα στη μεγάλη Ιστορία τών δικαστικών πλανών; Μιά συγκινητική άδικία πάνω στην τύχη τών δύο φτωχών και άθών Ιταλών μεταναστών στις Ένωμένες πολιτείες, πού περίμεναν πάνω άπό έφτά χρόνια (άπό τις 5 τού Μάη τού 1920 μέχρι τις 23 τού Αυγούστου τού 1927) πριν έκτελεστούν νόμιμα στην ηλεκτρική καρέκλα για ένα έγκλημα πού δέν είχαν διαπράξει; Ή πραγματική σκιαγράφηση αυτού, πού μπορεί νά είναι σε δημοκρατικό επίπεδο ή άσκηση τής δικαιοσύνης; Μιά καταγγιλία πάντα επαναλαμβανόμενη για την καταδίκη τού καπιταλισμού;

Σχετικά με την υπόθεση Σάκκο και Βαντζέττι, μία Ισχυρή κίνηση αλληλεγγύης αναπτύχθηκε στον κόσμο όλόκληρο. Μεταφέροντας την πάλη τών τάξεων πού ήταν ε | δ | κ ή στις Ένωμένες πολιτείες πάνω σ' ένα διεθνές επίπεδο στους Σάκκο και Βαντζέττι τó διεθνές προλεταριάτο αναγνώρισε τούς συντρόφους του στον άγώνα: Ίσως άκόμα περισσότερο αυτό πού φαινόταν στα μάτια ήταν ή ύπαρξη τού κοινού έχθρου, τού καινούργιου άμερικάνικου Ιμπεριαλισμού πού είχε τόσο άνοιχτά ξεμασκαρευτεί.

Ή έκτέλεση τών Σάκκο και Βαντζέττι, αν τοποθετήθηκε σ' αυτό τó κείμενο, δέν είναι τó τέλος μιάς δικαστικής πλάνης, αλλά μία πλέρια ενέργεια τού έμφύλιου πόλεμου μεταξύ τού άμερικάνικου καπιταλισμού ενάντια στο άμερικάνικο και διεθνές προλεταριάτο: μία τέλεια κίνηση τρομοκρατίας στο καταφύγιο τής δημοκρατικής νομιμότητας (1).

1. Είναι προφανέστατο ότι όταν ó καπιταλισμός δολοφονεί με όργανο τούς νόμους, πού έχει στη διάθεσή του διαπράττει μία άληθινή ενέργεια τρομοκρατίας. Τό δικαστικό ψέμμα δέν

Τὸ 1920 στὸν πρόλογο τῆς Γαλλικῆς καὶ Γερμανικῆς ἔκδοσης τῆς μπρουσούρας τοῦ ἐδ' ἱμπεριαλισμὸς ὑπέρτατο τὸ στάδιο τοῦ Καπιταλισμοῦ» ὁ Λένιν ἀπόδειχνε ὅτι ὁ πόλεμος τοῦ 1914 - 18 δὲν ἦταν ἐκπ' τῆ μιὰ κι' ἀπ' τὴν ἄλλη ἔ-ποψη, παρὰ ἓνας πόλεμος ἱμπεριαλιστικὸς (δηλαδή ἓνας πόλεμος γιὰ κατάχτηση, γιὰ λεηλασία γιὰ ληστεία), ἓνας πόλεμος γιὰ τὸ μοίρασμα τοῦ κόσμου καὶ τὸ ξαναμοίρασμα τῶν ἀποικιῶν, τῶν ζωνῶν ἐπιρροῆς τοῦ καπιταλιστικοῦ κεφαλαίου». Διαπιστώνει λοιπὸν: ἐσὰ συνέπεια τῆς φυσικῆς καταστροφῆς ποῦ προκάλεσε ὁ πόλεμος βλέπει κανεὶς νὰ μεγαλώνει ἔτσι μιὰ παγκόσμια ἐπαναστατικὴ κρίση ποῦ ὄσο μεγάλες καὶ κουραστικὲς μποροῦν νὰ εἶναι οἱ περιπέτειές της δὲ μπορεῖ παρὰ νὰ τελειώσι με τὴν προλεταριακὴ ἐπανάσταση καὶ τὴ νίκη της.

Ἡ νίκη τῆς ἐπανάστασης τῶν μπολσεβίκων, τὸν Ὀχτώβρη τοῦ 1917 ποῦ γινόταν μέσα στὶς ἱστορικὲς συνθήκες τοῦ ἔνδο-ἱμπεριαλιστικοῦ πολέμου τοῦ 1914 - 18, ἀνοίγει στὶς καπιταλιστικὲς χώρες, τὴν ἐποχὴ τῶν προλεταριακῶν ἐπαναστάσεων: ἴδρυση τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας τῆς Οὐγγαρίας τὸ Μάρτη τοῦ 1919, γερμανικὴ ἐπανάσταση τῶν Σοβιέτ τὸ Γενάρη καὶ τὸ Μάρτη, μεγάλη ἀπεργία στὶς Ἐνωμένες Πολιτείες τῶν μεταλλουργῶν, τῶν σιδηροδρομικῶν καὶ τῶν ἀνθρακωρύχων στὸ τέλος τοῦ χρόνου, μεγάλη ἀπεργία τῶν σιδηροδρομικῶν τὸν Μάη τοῦ 1920 στὴ Γαλλία, μεταφορὰ τῆς ἐπαναστατικῆς κίνησης τοῦ βιομηχανικοῦ καὶ ἀγροτικοῦ προλεταριάτου τὸ Σεπτέβρη τοῦ 1920 στὴν Ἰταλία ποῦ μεταφράζεται με τὴν κατάληψη τῶν ἐργοστασίων καὶ τῶν τοπικῶν ἰδιοκτησιῶν, γενικὴ πολιτικὴ ἀπεργία τοῦ Τσεχοσλοβάκικο προλεταριάτου τὸν Δεκέβρη, ξεσκήωμα τῶν ἐργατῶν τῆς Κεντρικῆς Γερμανίας τὸ Μάρτη τοῦ 1921. Ὁ πρῶτος Παγκόσμιος Πόλεμος ἔδωσε τὴν εὐκαιρία στοὺς καπιταλιστὲς νὰ πραγματοποιήσουν τεράστια κέρδη, ἰδιαιτέρα στ' Ἀμερικάνικα μονοπώλεια.

Τὸ 1917 τὰ κέρδη, αὐτῶν τῶν τελευταίων ξεπερνοῦσαν τρεῖς ἢ τέσσερες φορὲς τὸ ἐπίπεδο τῶν κεοδῶν ποῦ πραγματοποιήθηκαν τὸ 1914, ἂν καὶ γιὰ τὰ πῶ μεγάλα μονοπώλεια αὐτὰ τὰ κέρδη δεκαπλασιάστηκαν.

-
- πρέπει ποτὲ νὰ καλύπτει αὐτὸ τὸ οὐσιώδες γεγονός, ὅπου ἡ ἀστικὴ δημοκρατία εἶναι διχτατορία μιᾶς τάξης, ὅπου ἡ γραμμὴ ποῦ ἀκολουθιέται εἶναι αὐτὴ ποῦ ὑπαγορεύουν τὰ συμφέροντα αὐτῆς τῆς τάξης.

Σε 5 χρονιές πόλεμου από το 1914 ως το 1918, τ' αμερικάνικα μονοπώλεια έφτασαν πάνω από 35 δισεκατομμύρια δολάρια σε κέρδη (αφαιρώντας τους φόρους). 'Αλλά, με το να φέρη στα μονοπώλεια των καπιταλιστικών χωρών αυτά τα κέρδη που δεν είχαν ποτέ μέχρι τότε ξαναβεί, ο πόλεμος, ταυτόχρονα, μεγάλωσε όσο δεν έπαιρνε τη μιζέρια και τη δυστυχία των εργατικών μαζών και ώζυνε τους ανταγωνισμούς των τάξεων και έκανε πιο έντονη την επαναστατική πάλη της εργατικής τάξης και των φτωχών αγροτών αυτών των ίδιων των καπιταλιστικών χωρών. Το τέλος του ιμπεριαλιστικού πολέμου 1914 - 18 είναι ο π ρ ώ τ ο ς σ τ α θ μ ό ς σ τ η γ ε ν ι κ ή κ ρ ί σ η τ ο υ κ α π ι τ α λ ι σ μ ο ύ

'Η μεγάλη οικονομική κρίση του καπιταλιστικού κόσμου που μετά από μια σύντομη ανάπαυση μιάς φαινομενικής εϋμερίας, απλώνεται από το 1919 στις 'Ενωμένες Πολιτείες που το επίκεντρό της θα σημειωθεί κατά τη διάρκεια των χρόνων 1920 - 21, βρίσκει την καταγωγή της στις οικονομικές συνθήκες που είχαν πραγματοποιηθή με την ευκαιρία του πολέμου, για να δρεθθί μέσα στην ανάπτυξη των δυνατοτήτων παραγωγής του καπιταλισμού και τη σχετική σταθερότητα των αγορών.

Αυτή ή κρίση, όπως οι μεγάλες μάστιγες του Μεσαίωνα θα εξαπλωθή πάνω σ' όλο των καπιταλιστικό κόσμο. Το τρίτο συνέδριο της Κομμουνιστικής Διεθνούς που έγινε στη Μόσχα τον 'Ιούνιο του 1921 περιέγραψε έτσι τις προόδους του «κακού»: «Κάτω από μια οικονομική μορφή, στην αρχή, κάτω από μια έμπορική μορφή έπειτα, και τέλος κάτω από μια διομηχανική μορφή, ή κρίση το Μάρτη του 1920 στην 'Ιαπωνία, τον 'Απρίλη στις 'Ενωμένες Πολιτείες (μια έλαφρή πτώσι των τιμών είχε αρχίσει το Γενάρη): πέρασε στην 'Αγγλία, στη Γαλλία, στην 'Ιταλία, πάντα τον 'Απρίλη, σ' όλες τις ούδέτερες χώρες της Ευρώπης, έκδηλώθηκε με μια αρκετά έλαφρη μορφή στη Γερμανία και άπλώθηκε μέσα το δεύτερο εξάμηνο του 1920 σ' όλο τον καπιταλιστικό κόσμο (2).

Το 1919, στις 'Ενωμένες Πολιτείες θα είναι ή χρονιά της

2. Μανιφέστα, θέσεις και λύσεις των τεσσάρων πρώτων Παγκόσμιων Συνεδρίων της Κομμουνιστικής Διεθνούς 1919 — 1923. Κομμουνιστική Βιβλιοθήκη, βιβλιοπωλείον της έργασίας, 1934, σ. 86.

'Ανατύπωση του Francois Maspero, 1969.

«άκριβης ζωής», τῆς ἀργίας - ρεκόρ (θὰ μετρηθῶν μέχρι 3.000.000 ἀνεργοί), ἀλλὰ θὰ εἶναι ἐπίσης μιὰ χρονιά μεγάλης ἐπανα-
τικῆς κίνησης, μεγάλων ἀπεργιών, μιὰ χρονιά πού ἡ πάλη τῶν
τάξεων ἀναπτύσσεται ὀρμητικά καί ὀργανώνεται σέ κόμματα
νέου τύπου, ὅπως τὸ Ἐνωμένο Κομμουνιστικὸ κόμμα τῶν Ἐνω-
μένων Πολιτειῶν, πού θὰ γεννηθῆ στὶς 31 τοῦ Μάη τοῦ 1920
ἀπὸ τὴ συγχώνευση τοῦ Ἀμερικάνικου Κομμουνιστικοῦ Κόμμα-
τος καὶ τοῦ Ἑργατικοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ἀμερικής.

Ἄλλὰ στὴ διάρκεια τῶν κρίσεων αὐτοῦ τοῦ τύπου, οἱ
μονοπωλιακὲς μπουρζουαζίες τῶν διαφόρων καπιταλιστικῶν χω-
ρῶν, μὲ τὴ φροντίδα νὰ καθυστερήσουν τὸ φαλίρισμα τοῦ συστή-
ματος γιὰ νὰ διατηρήσουν τὴν κυριαρχία τους ἐπιτίθενται ἐναν-
τίον τοῦ βιοτικῆ ἐπιπέδου καὶ τῶν δημοκρατικῶν δικαιωμάτων
τῶν ἐργατῶν, βάζουν ἀστυνομικὲς μεθόδους στὴ διακυβέρνηση
τὴν ἴδια στιγμή πού προσπαθοῦν νὰ συγκεντρώσουν τὰ μονοπό-
λια σ' ἓνα κρατικὸ μονοπωλιακὸ καπιταλισμὸ.

Ἐψώνοντας τὸν ἰσολογισμὸ τοῦ «Λευκοῦ κίνδυνου» πού ἐκ-
δηλώνεται παντοῦ τὸ τρίτο συνέδριο τῆς Κομintern, συγκεν-
τρωτικὴ ὀργάνωση τοῦ παγκόσμιου προλεταριάτου, δηλώνει
ὅτι «παντοῦ ἡ ἀστική δημοκρατία, ἀναγκάστηκε νὰ ξεμασκα-
ρευτεῖ πῶς πολὺ στὶς παλιὲς ἀστικὲς δημοκρατικὲς πολιτείες
παρὰ στὶς καινούργιες, πού εἶναι ἀποτελέσματα τῆς ἱμπερια-
λιστικῆς καταστροφῆς Λευκοὶ φρουροί, δικτατορικὲς αὐθαιρεσί-
ες τῆς κυβέρνησης ἐνάντια στοὺς ἀπεργοὺς ἀνθρακωρύχους στὴν
Ἀγγλία, φασίστες καὶ Guardia Regia»

(«Βασιλικὴ φρουρά», παρα-ἀστυνομικὴ ὀργάνωση καὶ
τρομοκρατικὴ, φτιαγμένη ἀπὸ τὸν παλιὸ σοσιαλιστὴ καὶ ὑπουργὸ
Νίττι, γιὰ τὴν καταστολὴ τῶν λαϊκῶν κινημάτων) «Πίνκερ-
τους» (στὶς Ἐνωμ. Πολιτείες, ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ὀργανωτοῦ
τους, ἦσαν ὀργανώσεις ἰδιωτικῆς ἀστυνομίας τῶν «ἀφεντικῶν»)
ἀποκλεισμὸς τῶν σοσιαλιστικῶν βουλευτῶν ἀπὸ τὰ Κοινοβούλια,
νόμος τοῦ λυτσαρισματος στὶς Ἐνωμ. Πολιτείες, λευκὸς τρόμος
στὴν Πολωνία, στὴ Γιουγκοσλαβία, στὴ Ρουμανία, Λεττονία: Ἐ-
σθονία, νομιμοποίηση τοῦ «λευκοῦ τρόμου» στὴ Φιλλανδία, στὴν
Οὐγγαρία καὶ στὶς Βαλκανικὲς χώρες, «κόμμουνιστικοὶ νόμοι»
στὴν Ἑλβετία, Γαλλία κλπ. (3).

Μὴ μπορώντας πιά νὰ κυριαρχεῖ μὲ τὶς παλιὲς μεθόδους τοῦ
κοινοβουλευτισμοῦ καὶ μὲ τὴ ρητὴ ἀστικὴ δημοκρατία, ἡ ἀστι-

3. «Θέση γιὰ τὴν ταχτική» σ. 94.

κή τάξη όρισμένων χωρών είν θα διστάση να άνατρέξη στο φασιισμό. Έτσι στην 'Ιταλία, τó τελος τής πρώτης οικονομικής κρίσης (1920 - 21) θα δή να έγκαθίσταται ó φασισμός του Μουσσολίνη (τόν 'Οχτώδη του 22) ενώ σαν άποτέλεσμα τής δεύτερης οικονομικής κρίσης (1929 - 1933) ó ναζισμός θ' άπλώση τή σκιά του πάνω στη Γερμανία. Γι' αυτό στη διάρκεια του 4ου συμβουλίου τó Νοέμβρη του 1922, ζφου υπενθύμισε τά γεγονότα τής 'Ιταλίας ή Κομμουνιστική Διεθνής ξεσηκώνει τή διεθνή δημοκρατική γνώμη ενάντια στο φασιστικό κίνδυνο: εό κίνδυνος του φασισμού υπάρχει σήμερα σε πολλές χώρες: στη Τσεχοσλοβακία, στην Ούγγασία, σ' όλες σχεδόν τες Βαλκανικές χώρες στη Πολωνία, στη Γεομανία (Βαυαρία), στην Αύστρία, στην 'Αμερική κι' άκόμη σε χώρες όπως ή Νορβηγία κάτω επό τή μία ή τήν άλλη μορφή, ó φασισμός είν είναι άδύνατο να επικρατήσει άκόμη και σε χώρες όπως ή Γαλλία κι ή 'Αγγλία (4).

Οι χρονιές 1919, 20, 21 ήσαν λοιπόν στις Ένωμένες Πολιτείες από πολιτική άποψη, χαρακτηρισμένες επό μία δυνατή επαναστατική κίνησι, του ή 'Αμερικάνικη άστική τάξη να διώξη με όλα τά ενόμιμα και παράνομα μέσα.

Τό 1919, μόνο του, προαναγγέλλει όλα άκριβώς τά μέτρα που τά μονοπώλια, μέσω των πολιτικών όργάνων τους θα έπαιρναν: συμποτόξ των λαικών συνεντήσεων διαμαρτυρίας όπως στο Κάρνετζι - Χώλ τής Νέας 'Υόρκης χρησιμοποιώντας τούς παλιούς πολεμιστές συνταροισμένους στην ε'Αμερικάνικη Λεγεώνα, έκφοβ-σμός και τιμωρία αντίθέτως των σοσιαλιστικών όμάδων και έφημερίδων, εσλοφονες των μαχητικών έργατων όπως στο Κλήδελαντ ('Οχάτιο) κατά τή διάρκεια τής παρέλασης τής Πρωτομαγιάς.

'Η φασιστικοποίηση των γραναζιών τής κρατικής μηχανής (άστυνομίας, δικαιοσύνης...) συνισθεύεται από πολυάριθμες προκλήσεις που όφείλονται σε ανθρωείκελα του καθεστώτος και που έπρεπε να χρησιμεύσουν για να δικαιολογήσουν τούς εκαινούργιους νόμους και τά άδικα μέτρα: αυτές οι χρονιές διακρίονται από πολυάριθμες άπόπειρες για τοποθέτηση δομδών έναντίον προσωπικοτήτων του καθεστώτος, και οι όποιες τες περισσότερες φορές αποδόθηκαν στους εκόκκινους και στους άναρ-

4. Λύσεις πάνω στην ταχτική τής Κομμουνιστικής Διεθνούς (σελ. 157).

χικούς (5).

Παίρνοντας σαν πρόσημα αυτές τις απόπειρες, οι άνθρωποι του καθεστώτος, όπως ο Μίτσελλ Πάλμερ, 'Υπουργός της «Δικαιοσύνης», θα άρχισουν έναντιον του εργατικού κινήματος και όλων των δημοκρατών την πιο φοβερή έκστρατεία έκμηδενισμού που δεν είχαν ξαναγνωρίσει οι Ένωμένες Πολιτείες στη μέχρι τότε Ιστορία τους. Αύτος ο Πάλμερ έγινε διάσημος μέσα στην Ιστορία του αντι-επαναστατικού κινήματος εξαπολύοντας διωγμούς έναντιον των «κόκκινων» τις ονομαστές «έπιδρομές του Πάλμερ». Η πρώτη έγινε στις 7 του Νοέμβρη του 1919 και ήταν σαν γενική δοκιμή γι' αυτά που θα προκαλούσαν, σε 33 από τις κυριώτερες πόλεις των Ένωμ, Πολιτειών στις επαναστατικές οργανώσεις ή σ' αυτές που υποτίθετο πως ήταν τέτοιες. Μ' αυτή την ευκαιρία περισσότεροι από 3.000 κομμουνιστές θα φυλακιστούν ή θα εξοριστούν για να μην αναφέρουμε παρά μόνο αυτό το παράδειγμα.

Όπως σ' όλες τις περιόδους των σοβαρών οικουοικικών και πολιτικών κρίσεων στις καπιταλιστικές χώρες, βλέπουμε να φανερώνεται και να αναπτύσσεται αυτή την εποχή στις Ένωμ, Πολιτείες, ένας γερά κατασκευασμένος «γκαγκωτερισμός» που εκμεταλλεύεται χωρίς ενδοιασμούς μια αληθινή οικουοικική αυτοκρατορία και που παρουσιάζεται, αυτό καλοξετάσουμε, σαν μια εικόνα — της οποίας η θεωρητική δύναμη θα έφτανε στο έπακρο — των μεθόδων και των σκοπών του ίδιου του καπιταλιστικού συστήματος (6).

Υποκείμενα κατ' ευθείαν βγαλμένα απ' αυτή την οργάνωση, έκαναν την αλυατηρή ληστεία του South-Braintree στις 15 του Απρίλη του 1920, για την οποία έπρόκειτο να κατηγορηθούν άδικο σαν ένοχοι ο Σάκκο και Βαντζέπτι.

Για να ρίξουν πάνω τους την ευθύνη μιας οικουοικικής κρίσης, για την οποία μόνο το καπιταλιστικό σύστημα είναι υπεύθυνο, πρέπει να βρεθούν «αποδιοπομπαίοι τράγοι»: αυτοί είναι πρώτα-πρώτα οι «άλλοδαποι» (άλλά, έκτος από τους Έρω-

5. Όπως η υπόθεση Πινέλλι Κάσκο, αυτού του 'Ιταλού αναρχικού που «έπεσε» από τα παράθυρα της αστυνομικής διοίκησης του Μιλάνου μετά από πολλές απόπειρες τοποθέτησης βομβών που διαπράχτηκαν στην πόλη το 1969.

6. Σκέπτεται προφανώς κανείς το έργο του Μπρέχτ Literature Uι.

θρόδερμους ποιός είναι αυθεντικός 'Αμερικάνος στις 'Ενωμένες Πολιτείες;) και μετά οι «επαναστάτες», οι «κόκκινοι».

Είναι πάντα επικίνδυνο να συγκεντρώνη κανείς αυτές τις δύο αρετές: Οι καταχρηστικές επεμβάσεις, οι κτηνώδεις κάθοδοι της άστυνομίας στα διαμερίσματα των αδελφοτήτων των άποικων εργατών, τα περάσματα με τον καπνό, οι δολοφονίες μέσα στ' άστυνομικά τμήματα, οι αυθαίρετες απέλασεις, όπως αυτές του 1920, είναι τὰ τόσο «λογικά» μέτρα που η άστική τάξη είναι έτοιμη να λάβη στις 'Ενωμ. Πολιτείες όπως και στις άλλες καπιταλιστικές χώρες, στα 1920 όπως και στις μέρες μας, για να διατηρήση την κυριαρχία της.

Η δίκη των Σάκκο και Βαντζέττι, άποικων εργατών και επαναστατών είναι άκριβώς η δίκη που η άστική τάξη επιβάλλει σ' όλους αυτούς που άρνούνται την καταπίεση και την εκμετάλλευση που φέρνει μαζί της· αυτή η δίκη είναι όπως τὸ εκρυστάλλωμα όλων αυτών των ρατσών των ένοιχτών η δυναστικών τις όποιες τὸ καπιταλιστικὸ σύστημα φέρνει πάντα επάνω του σαν γάγρανα.

Στηριζόμενοι λοιπόν πάνω σ' αυτή την τριπλή διαπίστωση: γενικευμένη οικονομική κρίση του καπιταλισμού, εξάπλωση μιάς δυνατής επαναστατικής κίνησης στις καπιταλιστικές χώρες μαζί με τη νίκη της όχτωβριανής επανάστασης των μπολσεβίκων, και «παραδειγματική όμοιότητα» της δίκης των Σάκκο και Βαντζέττι που πρέπει ν' αναλύση κανείς και να καταλάβη την έννοια, τις εκδηλώσεις και τον χωρίς προηγούμενο μέγεθος της διεθνούς κινητοποίησης των μαζών που θα αναπτυσσόταν για να προσπαθήση να έμποδιση τη διπλή δολοφονία. Οι πρώτες εκδηλώσεις της διεθνούς ύποστήριξης στους Σάκκο και Βαντζέττι, ήρθε από τη χώρα καταγωγής τους, την 'Ιταλία, όπως φανερώνει τὸ γράμμα που τὸν Αύγουστο του 1921, η έκτελεστική επιτροπή της 'Ενωσης των Συνδικάτων της Ρώμης έστειλε στον Πρόεδρο των 'Ενωμ. Πολιτειών Χάρτιγκ. 'Αλλά κυρίως από τον 'Οκτώβρη θα εξαπολυθῆ (η θα αναπτυχθῆ) η διεθνής έκστρατεία, όταν η «Κομμουνιστική Διεθνής» θα ρίξη στη ζυγαριά τὸ βάρος της.

Η «Κομintern» καλοῦσε στη ένωτική άρνηση τους κομμουνιστές, τους σοσιαλδημοκράτες, τους άναρχικούς και τους

συνδικαλιστές ενάντια στην επιβάρυνση της καταπίεσης στις καπιταλιστικές χώρες. Στη διάρκεια του 4ου Συνέδρου του, αυτή η Ίδια ή «Κομίντερν» κοινοποιούσε τον Νοέμβρη του 1922 την «Απόφασή του για τα θύματα της καπιταλιστικής καταπίεσης»: «Η επίθεση του καπιταλισμού στις άστικές χώρες έχει σαν αποτέλεσμα την αύξηση του αριθμού των Κομμουνιστών και των άκομμάτιστων εργατών που μάχονται ενάντια στον καπιταλισμό που στενάζουν στα μπουντρούμια».

«Τò 4ο Συνέδριο ζητάει απ' όλα τα κομμουνιστικά κόμματα να πραγματοποιήσουν μια όργάνωση που θάχη σαν σκοπό να βοηθήσει υλικά και ήθικά τους φυλακισμένους του καπιταλισμού, και χαιρετίζει την πρωτοβουλία της εταιρίας των παλιών Ρώσων μπολσεβίκων που άρχισε τη δημιουργία μιας διεθνούς Έκωσης όλων αυτών των οργανισμών βοήθειας».

Χάρης σ' αυτή τη συμπαράσταση της «Διεθνούς Κόκκινης Βοήθειας» οι διάφορες κινήσεις συνετέλεσαν αποτελεσματικά με την προπαγάνδα και την κίνησή τους να λαϊκοποιήσουν την προκατασκευασμένη δίκη που διαδραματιζόταν στις Ένωμ. Πολιτείες. Στη Γαλλία, τò Γαλλικό τμήμα της Κομμουνιστικής Διεθνούς (S.F.I.C. ή P.C.F. και τὰ δύο άρχικά θά χρησιμοποιηθούν μέχρι τή διάλυση της «Διεθνούς» στὰ 1943) δημιουργεί μια κεντρική έπιτροπή Ένεργείας για τήν ύποστήριξη των Σάκκο και Βαντζέττι τόν Σεπτέβρη του 1921. Στò τέλος του μηνός, στη συνάντηση της αίθουσας Wargam περισσότερα απò 8000 άτομα θ' άπαντήσουν στην έκκλησή του. Η ενεργεία έγινε με ένα τρόπο τόσο άποφασιστικό πού η γαλλική άστική τάξη φοβήθηκε: στις 24 Οκτωβρίου, άφου η έπιτροπή ζήτησε μια «εγρή» έκδήλωση στò Παρίσι, (ή άστική τάξη) προστάτεψε τήν Άμερικάνικη Πρεσβεία με 10.000 άστυνομικούς και 18.000 στρατιώτες. Έτσι, πρώτα-πρώτα στη Γαλλία και τήν Ίταλία κάνει τήν εμφάνισή της ή μεγάλη διεθνής κίνηση, σέ λίγο θ' άπλωθή στην Έλβετία, στò Βέλγιο στην Ίσπανία, στην Πορτογαλία, στις Σκανδιναβικές χώρες, έπειτα, μετὰ τόν Νοέμβρη θά φτάση τήν Κεντρική και τή Νότια Άμερική. Η Ίνδία και ή Άπω Άνατολη θά μπουν δμοια μέσα στην κίνηση.

Οι διάφορες φάσεις της δίκης των Σάκκο και Βαντζέττι θά διαρκέσουν 7 όλόκληρα χρόνια, πού στη διάρκειά τους ή μεγάλη οικονομική κρίση θά κατασταλή βαθμιαίως, αλλά πού θά τὰ ταραξουν οι κρίσεις, κατά τόπους, ύπερπαραγωγής όπως αυτές των Ένωμ. Πολιτειών στὰ 1924 και στὰ 1927.

Στό Παρίσι: καί στή Γαλλία τόν Αύγουστο τοῦ 1927 διπλασιάζονται οἱ προσπάθειες γιά ἐπιρροή πάνω στήν Ἀμερικάνικη ἀπόφαση νά ὀδηγηθοῦν στήν ἐκτέλεση οἱ Σάκκο καί Βαντζέττι. Στήν ἐφημερίδα «L' Humanité» στίς 10 Αὐγούστου, ὁ Πῶλ Βεργιαν - Κουτυριέ γράφει στή συνέχεια ἐνός ἄρθρου του γιά τή γενική 24ωρη ἀπεργία πού ἔγινε στίς 8 Αὐγούστου: «Μοναδικό γεγονός στήν ἱστορία, γιά τήν ἀπελευθέρωση τῶν δύο ἀθῶων εργατῶν πού περιμένουν τὸ θάνατο, χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά, ἑκατοντάδες χιλιάδες ἐργαζομένων — οἱ καλύτεροι — σταμάτησαν τήν παραγωγή σέ συμφωνία μὲ τίς ἐπαναστασιακές συνδικαλιστικές ὀργανώσεις...».

Καί τὴν ἴδια τὴν ἡμέρα τῆς ἐκτέλεσης στίς 23 Αὐγούστου, ἐτόνιζε ἐπὶ τὴν παγκόσμια ἐπανάσταση τοῦ προλεταριάτου, αὐτὸν τὸν θαυμαστὸ ταξικὸ ὄγκο πού ὑψώθηκε πάνω ἀπ' τὰ σύνορα: Ἡ ἀγανάκτηση τοῦ παγκόσμιου προλεταριάτου δὲν θὰ σώσει τοὺς Σάκκο καί Βαντζέττι, πού δολοφονήθηκαν ἀπὸ ἐτὸν Ἰμπεριαλισμὸ τῆς Wall street, πού στέκεται στὸ θρόνο του μὲ τὸ εἶνα πόδι πάνω στὸ δολλᾶριο καί τ' ἄλλο πάνω στή Βίβλο.

Π.Κ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΕΚΔΟΣΗ

Νά, μεταφρασμένα τὰ γράμματα πού οἱ Σάκκο καί Βαντζέττι ἔγραψαν στὰ χρόνια πού ἦταν στή φυλακή. Σκεφτήκαμε πώς θά ὑπῆρχε στή Γαλλία ἕνα κοινό γιά νά διαβάσει αὐτὰ τὰ γράμματα, ὅπως ὑπάρχει καί στίς Ἑνωμ. Πολιτείες. Εἶναι καλὸ νά μένει γιά πάντα στὸ μυαλό μας ἡ ἀνάμνηση ὀρισμένων δοκιμασιῶν, γιατί, ἀκόμη κι' ἂν πέφτουν γιά τὴ δικαιοσύνη, οἱ πεθαμένοι ξεχνιοῦνται γρήγορα. «Σάκκο καί Βαντζέττι», δὲν εἶναι πιά γιά πολλοὺς παρά τ' ὄνομα μιᾶς ἀόριστης ὑπόθεσης. Δὲν θά ξέραμε ἀκόμη πώς αὐτὰ τὰ ὀνόματα ἀντιπροσωπεύουν ἐπίσης δύο ἄντρες, δύο θύματα, ἀλλὰ ὄχι ἀσυνείδητα, ἀνθρώπους πού ἤξεραν καί πού εἶχαν συνειδητοποιήσει τὴν κατάστασή τους.

Ὅταν κοιτάζει κανεὶς τὸ πορτραῖτο τῶν δύο αὐτῶν καταδίκων, αὐτὸ πού χτυπάει εἶναι πρῶτα - πρῶτα τὸ ὕψος αὐτῶν τῶν δύο ὑπέροχων μετώπων, εἶναι μετὰ ἡ σταθερότητα καί ἡ εὐθύτητα τοῦ βλέματος, πιο καθαρὸ καί πιο ἐπιθετικὸ στὸν Βαντζέττι, «τὸν φλύαρο», πιο ὄνειροπόλο καί πιο συγκεντρωμένο στὸν Σάκκο τὸν σιωπηλό.

Αὐτὰ τὰ δύο πρόσωπα φανερώνουν ἀμέσως τὸ μαχητικὸ καί λογικὸ ταππεραμέντο τοῦ ἑνός, τὴν ἀτέλειωτη ἱκανότητα νά ὑποφέρει τοῦ δευτέρου.

Τέτοιοι μᾶς φανερώθηκαν στὴν πρώτη σελίδα τῆς Ἀμερικάνικης ἐκδοσης, τέτοιους τοὺς ξαναβρήκαμε σ' ὅλο τὸ βιβλίο, μὲ τὴν διαφορά ὅτι ἡ γνωριμία γινόταν πιο ἐγκάρδια καί πιο οἰκογενειακὴ, καί ἡ παραισθητικὴ μετάφραση μᾶς ἔκανε νά ζοῦμε μέσα σ' αὐτὴ τὴ φυλακή, ἀπορροφημένοι στὴν προκατάληψη ὅπως ὁ Σάκκο, γράφοντας πυρετωδῶς τάνω σ' ἕνα στενὸ τραπέζι ὅπως ὁ Βαντζέττι.

Αὐτὲς τίς ὥρες τῆς ἀγωνίας τίς ξαναζήσαμε στὸ πλευρὸ τοῦ Σάκκο πού γιά 7 χρόνια δὲν θέλησε νά δεῖξῃ τίποτα στὸν κό-

σμο, παρά τὸν πόνο του.

Ἐπτά χρόνια ἀργείας γι' αὐτὸν τὸν καλὸ ἐργάτη καὶ ἑπτὰ χρόνια φυσικῆς καὶ ἠθικῆς ἀπομόνωσης γι' αὐτὸν τὸν ἄντρα ποὺ κλείνεται στὴ φυλακὴ στὰ 29 τοῦ χρόνιου καὶ ποὺ εἶναι ὁ σύζυγος τῆς ξανθειᾶς Ροζίνας κι ὁ πατέρας δύο παιδιῶν.

Ἐπτά χρόνια! Καὶ ὅλα τὰ θάσσανα, ποὺ οἱ ὄρες, τὰ λεπτά μάζεψαν μέσα σ' αὐτὴν τὴ σιωπηλὴ καρδιά.

Εἶναι χαρακτηριστικὸ αὐτὸ τῶν Λατίνων ποὺ δὲν μποροῦν νὰ μιλήσουν γι' αὐτὰ ποὺ ὑποφέρουν καὶ γιὰ τοὺς ὁποίους ἡ ντροπὴ εἶναι πιὸ δυνατὴ ἀπὸ τὴν ἀνάγκη νὰ παρηγορηθοῦν. Ἄλλως τε, ἂν μιλήσῃ αὐτὸ ποὺ θὰ πῆ θὰ εἶναι ἀδέξιο.

Περιτριγυρισμένος ἀπὸ ξένους πρέπει νὰ ἐκφραστῇ σὲ μιὰ γλώσσα ποὺ δὲν εἶναι δική του, μὲ τὴν ὁποία δὲν θὰ ἐξοικειωθῇ ὅλες τὶς λεπτὲς αποχρώσεις τοῦ πόνου, τὶς ὑπέστη, καὶ δταν, καταπραυνήθηκε λίγο ἡ ἀγωνία του, προσπάθησε νὰ μιλήσῃ, δὲ μπόρεσε παρά νὰ τὸ κἀνῃ σὲ μιὰ ξένη γλώσσα, μὲ ὀρθογραφικὰ λάθη καὶ ἀσυναξίες. Καὶ εἶναι, μερικὲς φορὲς, σὰν ἓνα γελοῖο ρούχο μὲ τὸ ὁποῖο εἴπυσαν αὐτὸν τὸν ὑπερήφανο πόνο ἢ αὐτὸ τὸν ἀγριο θυμὸ. Δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ φανταστῇ πιὸ πλήρη ἀπομόνωση, πιὸ ἀπόλυτη μοναξιά, πιὸ μεγάλο μαρτύριο ἐπιβληθέντο ἀπὸ ἀνθρώπους γιὰ ἄλλους ἀνθρώπους. Κάποιος αἰσθάνθηκε καὶ ἐκφράστηκε μὲ συγκινητικὸ τρόπο γι' αὐτὴ τὴ φυλάκιση, αὐτὴ τὴ λεπτὴ καὶ ἀδυσώπητη καταστροφὴ μιᾶς προσωπικότητος, εἶναι ὁ Jacob Wasserrmann στὴν «ὑπόθεση Maurizius». Ἄλλὰ ὁ ἥρωας τοῦ μυθιστορηματός του βρίσκεται μακριὰ ἀπὸ τὸ νὰ εἶναι τόσο μεγάλος καὶ τόσο ἀγνὸς ὅσο αὐτὸς ποὺ πάνω του ἐβούλεψε ἡ Ἀμερικάνικη δικαιοσύνη. Τραχὺς καὶ τρυφερὸς ὁ Σάκκο, διψασμένος γι' ἀγάπη καὶ κουρασμένος ἀπὸ τὶς ἐξοργισμένους προτροπὰς στοὺς φιλανθρώπους, ὁ Σάκκο σκληρὸς καὶ ἀδυσώπητος στοὺς φίλους του, γιὰτὶ δὲν μπορεῖ πιά νὰ πιστεῦσῃ στὴ φιλία, ὁ Σάκκο ποὺ θέλει νὰ πεθάνει καὶ ποὺ διακόπτει τὴν ἀπεργία πείνης γιὰ νὰ ξαναδῇ τὰ παιδιὰ του, ὁ Σάκκο ποὺ ἀρνεῖται νὰ ὑπογράψῃ τὴν αἴτηση γιὰ χάρη καὶ ποὺ ἀντιστέκεται: στὰ κλάματα, ὁ Σάκκο κουρασμένος, πληθωρικός, ἐπίμονος ποὺ δὲν πιστεῦει πιά στὴ δικαιοσύνη τῶν ἐχθρῶν του καὶ ποὺ δὲν ἐλπίζει παρα στὸ θάνατο.

Δίπλα σ' αὐτὸ τὸ παράξενο μαρτύριο, τὸ πιὸ πλήρες ποὺ θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ φανταστεῖ, ἡ ζωὴ τοῦ Βαντζέττι στὴ φυλακὴ θὰ μπορούσε νὰ φανεῖ πιὸ ἐνεργητικὴ μὲ λιγότερη διαρκῆ ἀγωνία. Ὁ Βαντζέττι μιλᾷ πιὸ εὐκόλα τ' Ἀγγλικά καὶ ἔχει

άρκετὰ ἐλεύθερο τὸ πνεῦμα του γιὰ νὰ ἐργάζεται, νὰ διαβάζη, νὰ μεταφράζη, νὰ τελειοποιεῖται ἀσταμάτητα διανοητικά. Ἔχει τὴν ἐτύχη νὰ ἔχει καταδικασεῖ γιὰ ἓνα προηγούμενο ἔγκλημα αὐτὸ τοῦ Μπριτζγουότερ, θρίσκει στὴ φυλακὴ μιά ὁμαλὴ κατάσταση, περιμένοντας, νὰ ξεκαθαριστῇ ἡ ὑπόθεση τοῦ Μπραιντρη μπορεῖ νὰ ἐργάζεται μὲ τὰ χέρια του στὸ ἀτελιὲ τῆς ζωγραφικῆς. Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἐποὺ ἀγαποῦσε δλο τὰ παιδιά» δὲν ἔχει δικὰ του παιδιά οὔτε καὶ γυναίκα. «Θὰ ἤθελα πάρα πολὺ νὰ εἶναι ἐρωτευμένος μὲ μιά κοπέλλα» ἀλλὰ δὲν εἶναι καθόλου Μεγάλος διανοούμενος καὶ μεγάλος φλύσρος γράφει καὶ μιλάει. Θὰ γράψῃ καὶ θὰ συζητήσῃ μέχρι τὴν τελευταία στιγμή, χωρὶς ἐλπίδα ἄλλωστε, ἀλλὰ δείχνει πὼς ἀκόμη κι ὡς τὴν τελευταία του πνοὴ πρέπει νὰ ὑποστηρίξῃ τὸ δίκιο του καὶ νὰ μάθῃ σ' ὅλη τὴ γῆ τὴν ἀδικία πού εἶναι ἕμμα της. Γιὰ τὸν Σάκκο δὲν γνωρίζουμε τίποτα ἐκτὸς ἀπ' αὐτὴν τὴν κσοδιὰ τῆ σκαμμένη ἀπὸ τὴν ἀγωνία, αὐτὸν ἐδῶ (δηλ τὸν Βαντζέττι) νομίζουμε πὼς τὸν ξέρουμε καλλίτερα. Γράφει δλο καὶ περισσότερο καθαρά, ξέρουμε τὴν πικρὴ εἰρωνία του. ἀλλὰ ἀκοῦμε καμμιά φορὰ τὸ κελόκαρδο γέλιο του, ἀκοῦμε τίς μικρὲς φιλοσοφικο-πολιτικὲς συζητήσεις του σ' αὐτὴ τὴν ἐσφαλμένη καὶ σχολαστικὴ του γλώσσα. Σχολαστικὴ, γιατί οἱ λέξεις πού τοῦ ἐρχονται στὸ νοῦ πρῶτες εἶναι οἱ λέξεις τοῦ φιλοσοφικοῦ λεξιλογίου μὲ λατινικὴ ρίζα. Ἀλλὰ μερικὲς φορές, μέσα σ' ὅλη αὐτὴ τὴν προσαρμογὴ στὴ φυσικὴ καὶ πνευματικὴ ἐργασία, μιά εἰκόνα προδίδει τὴν φανερὴ ἀπελπισία, ἓνα ἐπαναστατικὸ ξέσπασμα μᾶς θυμίζει πὼς αὐτὸς ὁ διαλεκτικὸς εἶναι κι αὐτὸς θύμα καὶ αἰσθάνεται τὸ μαρτύριο στὸ πνεῦμα καὶ τὴν σάρκα του

Αὐτοὶ οἱ δυὸ ἄντρες, ὅσο γίνονται διαφορετικοί, δὲν ἔχουν παρὰ ἓνα κοινὸ πρῶγμα ἐκτὸς ἀπ' τὴν ἀναρχικὴ τους πίστη. Εἶναι τὸ ἰταλικὸ τους παρελθόν — ἡ ἐγάπη πού νιώθουν γι' αὐτὸ τὸ παρελθόν, γιὰ τὴ γῆ τῶν παιδικῶν τους χρόνων. Τὸ μόνο γράμμα τοῦ Σάκκο πού εἶναι λίγο μεγάλο εἶναι ἀφιερωμένο στὴ γῆ τῆς Νότιας Ἰταλίας ἀπ' ὅπου κατάγεται καὶ πού σκεφτόταν νὰ ξαναγορίσῃ δταν τὸν συνέλαβαν. Οἱ μόνες μικρὲς χαρὲς πού εἶχε στὴ φυλακὴ εἶναι οἱ χαρὲς πού τοῦ δίνουν τὰ λουλούδια, τὰ λουλούδια πού τοῦ θυμίζουν αὐτὰ τοῦ Torregasziore, τὰ νοσταλγικὰ κόκκινα τριαντάφυλλα Ὁ Βαντζέττι, ὁ φιλόσοφος, ἔχει τὸ ἴδιο τρυφερὴ καρδιά καὶ ἀρέσκεται περισσότερο στὴν ἀναπόληση τῶν ἀσπνήσεών του: κοιλάδες τῶν Ἰταλικῶν Ἄλπεων, βοσκοτόπια, ἀμπέλια, μουριές, καὶ στὸν ὀρίζοντα ἡ αἰώ-

νια άγνότητα του χιονιού. 'Η ζωή στη φυλακή όξύνει την θύμηση του δευνοῦ, του χείμαρρου, του καθαρού και παγωμένου άέρα.

Τί πήγαν να κάνουν στην 'Αμερική, οί δυο αὐτοί ποιητές, οί δυο αὐτοί έρωτευμένοι με τον οὐρανό και τή γή; 'Η δυστυχία δέν τους έδιωξε άπ' τὸ πατρικό τους σπίτι, ποιὸ πνεῦμα τους έσπρωξε να σκίσουν τή θάλασσα, για ποιὸν προορισμό;

Δυὸ 'Ιταλοί, δυὸ μετανάστες, δυὸ έργάτες — κι δη ή περιφρόνηση τῆς άστικής τάξης

'Αλλά, άνθρωπε τῆς Βοστώνης, τί πνευματικό ὕφος σ' αὐτοὺς τοὺς άθλιους! Εἴσαστε τὸ ἴδιο άποστερημένος άπὸ κάθε χυδαιότητα, άπὸ κάθε μικροπρέπεια, άπὸ κάθε άνανδρία; Αἰσταιθήκατε ποτέ σὲ τί ατμόσφαιρα σπαραχτικής εὐγένειας διαδραματίστηκε αὐτή ή νεκρώσιμη άγρύπνια πού τὴν κάνατε να κρατήση έπὲς χρόνια;

"Όσο για τοὺς δικαστές πού δίκαιζαν κάτω άπ' τὸ σημεῖο του Χριστοῦ, για να καταλάβουμε πὼς μπόρεσαν να εκδώσουν τὴν άπόφαση πού καταδικάζε σὲ θάνατο αὐτοὺς τοὺς δυὸ άθώους, πρέπει να προσθέσουμε τὴν υπερηφάνεια τῶν πουριτανῶν, τὴν υπερηφάνεια τῶν γυάνκηδων, τὴν υπερηφάνεια του ανθρώπου του έπαγγέλματος πού δέν θέλη να πέση σὲ καμμιά πλάνη, ὅλο τὸ μῖσος πού μπορεί νάχη ὁ δικαστής για τὸν κατάδικο πού άκόμη και συντριμμένος διαμαρτύρεται.

"Όλα αὐτά εἶ μάς δώσουν τὸν δικαστή Thayer. "Όλα αὐτά σὺν τῇ συνείδηση τῆς πραγματοποίησης ένὸς καθήκοντος κοινωνικῆς κάθαρσης, εἶ μάς δώση τὸν κυβερνήτη Fuller.

Δέν ξέρουμε αν αὐτοί οί δυὸ ζοῦν ἢ πέθαναν, ἢ πὼς συνέχισαν να ζοῦν μετά. Εἰσκοντα: ὅπωςδῆποτε στὸ καταφύγιο τῆς άσάφειας και τῶν τύφων. "Όσο για τὴ δικαιοσύνη τους, τὴν άμερικάνικη δικαιοσύνη, ποιὸς πιστεύει πιά σ' αὐτή άπ' ὅλο τὸν κόσμο μετά άπὸ τόσα σκάνδαλα!

Και τώρα, άναγνώστη, διάβασε και κρίνε. Δέν εἶναι τὰ πρακτικά τῆς δίκης πού σου φέρνουμε, αὐτά εἶναι βρωμισμένα άπ' τὸ φέμα τῆς ματαιότητα, τὸ μῖσος, τὸ φόβο — σου ζητᾶμε μόνο ν' άκούσης τοὺς χτύπους τῶν δύο αὐτῶν βασανισμένων κι άγνῶν καρδιῶν

Μὴ φοβάσαι τίποτα. Αὐτὸ τὸ βιβλίο εἶναι τραγικό, μὰ δέν εἶναι λυπητερό, και θά σὲ κάνει δυνατό. 'Η ατμόσφαιρα εἶναι ὀγιεινὴ και τὸ πασάδειγμα ὕψηλό.

Jeanne GIWEHENNO

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΑΚΚΟ

24 Νοεμβρίου 1923
Φυλακές του Ντέντχαμ

Ἀγαπητή μου Κυρία Τζάκ, (1)

Εἶναι μεγάλο κρίμα, ἄδικο κι' ἀπάνθρωπο νὰ κρατοῦν πίσω ἀπ' αὐτά τὰ φοβερά κάγκελα ἑκατοντάδες κι' ἑκατοντάδες θύματα, νέους πού τὸ μόνο τους σφάλμα εἶναι πὼς ἦταν καταφρονεμένοι, κι' ἀγαποῦσαν τὴν λευτεριά τῆς καταπιεσμένης ἀνθρωπότητας. Αὐτὸ εἶναι ἓνα αἶσχος γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα καί γιὰ τοὺς καλοὺς πολίτες αὐτοῦ τοῦ τόπου, πού πιστεύουν εὐλικρινὰ στὴ λευτεριά αὐτῆς τῆς χώρας. Ἐέρω πὼς δὲν θᾶπρεπε νὰ τὰ λείω ἐγὼ αὐτά, ἀλλὰ πιστέψτε με κυρία Τζάκ, ἔρχονται στιγμές πού δὲν μπορεῖς νὰ μὴν πεῖς τὴν ἀλήθεια...

15 Μαρτίου 1924
Φυλακές τοῦ Ντέντχαμ

1. Ἡ Κα Τσέριζ Τζάκ, ἀπὸ τὸ Σάρον τῆς Μασσαχουσέτης, πού σὰν μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς ὑπὲρ τῶν Πολιτικῶν Δικαιωμάτων τῆς Νέας Ἀγγλίας, παρακολούθησε τὴ δίκη κι' ἐπισκέφθηκε τοὺς δυὸ φυλακισμένους. Τὸ χειμῶνα τοῦ 1923-24 ἔκανε στὸν Σάκκο μαθήματα ἀγγλικῆς.

Ἄγαπητή μου φίλη Κυρία Τζάκ,

Τὴν Τετάρτη τὴ βράδυ, ἔπασα νὰ κοιμηθῶ μὲ τὴ σκέψη νὰ σὰς γράψω μόλις ξυπνήσω, μὰ σὰν ξάπλωσα ἄρχισα νὰ στριφογυρίζω ἀπ' τὴ μιὰ κι' ἀπ' τὴν ἄλλη καὶ δὲν μ' ἔπαιρνε ὕπνος. Ἐλικικὰ ἀποκοιμήθηκα, δὲν ξέρω γιὰ πόση ὥρα, κι' ἔπειτα ξύπνησα ἀπὸ ἓνα τρομαρὸ δνειρο... ναί, ἀλλὰ καὶ διορσο συγχρόνως, καὶ νὰ τί εἶδα. Βρισκόμουν, λέει, σ' ἓνα ὄρυχειο τῆς Πενσυλβανίας ἀνάμεσα σ' ἓνα πλῆθος ἀπὸ ἐργάτες ποὺ εἶχαν κηρύξει ἀπεργία γιὰ καλύτερο μεροκάματο, κι' οἱ ἐργάτες δὲν ἄντεχαν ἄλλο γιατί τ' ἀφεντικὰ τοῦ ὄρυχειοῦ εἶχαν διώξει ἀπ' τὰ σπίτια πολὺν κόσμο κι' οἱ φουκαριάρες οἱ μανάδες μὲ τὰ παιδιὰ τους ζοῦσαν κάτω ἀπὸ μιὰ τέγκα σ' ἓνα στρατόπεδο συγκέντρωσης. Μὰ, πάλι: δὲν ἔνοιωθαν ἀσφάλεια, γιατί, τὸ ἤξεραν πὼς σύντομα θὰ ἔστειλαν στρατὸ νὰ τὶς διώξουν κι' ἀπὸ κεῖ.

Κι' ἡ μάζα τῶν ἐργατῶν ἦταν ἀγανακτισμένη μὲ τὴν ἀπανθρωπιὰ τῶν ἀφεντικῶν. Στὸ στρατόπεδο ἦσαν δυὸ τρεῖς ποὺ μιλοῦσαν κι' ἔλεγαν καὶ καμμιὰ ζεστή κουβέντα γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ λαοῦ. Τὴν ὥρα ποὺ ἡ τεράστια μάζα τῶν ἐργατῶν χειροκροτοῦσε τοὺς ἐμιλητές, κατέφτασαν οἱ στρατιῶτες μὲ τουφέκια καὶ ξιφολόγχες γιὰ νὰ διώξουν τὸν κόσμο, μὰ εἶδαν πὼς δὲν γίνεται τίποτα γιατί οἱ ἀπεργοὶ στέκονταν ἐκεῖ σὰν ἓνας ἄνθρωπος. Τότε ἄρχισε ἡ μάχη καὶ καθὼς χτυποῦσαν, ἐγὼ πῆδησα σ' ἓνα ὑψωματάκι, ἀνάμεσα στὸ πλῆθος, κι' ἄρχισα νὰ λέω:

«Σύντροφοι κι' ἑσεῖς ἀδέρφια, μὴ κουνήσε κανεὶς ἀπ' τὴ θέση του, ὅποιος κάνει εἴημα εἶναι δειλὸς καὶ προδότης, ὁ ἀγῶνας πρέπει νὰ τελειώσει». Καὶ γύρισα τότε πρὸς τοὺς στρατιῶτες καὶ φώναξα: «Ἀδέρφια, δὲν θὰ χτυπήσετε τ' ἀδέρφια σας μόνο καὶ μόνο ἐπειδὴ ἔτσι σὰς εἶπαν, ὄχι ἀδέρφια, σκεφθεῖτε πὼς ὁ καθένας μας ἔχει μητέρα καὶ παιδιὰ καὶ πὼς παλεύουμε γιὰ μιὰ λευτεριά ποὺ εἶναι καὶ δι-

κή σας. Ζητάμε μιὰ πατρίδα, μιὰ φυγή, ένα σπίτι και φω-
μί πιό ἄσπρο...». Μά τή στιγμή πού ἔλεγα τήν τελευταία λέ-
ξη, ένας στρατιώτης μέ χτύπησε κι' ἡ σφαίρα τρόπησε τήν
καρδιά μου και καθώς ἔπεφτα μέ τὸ δεξί μου χέρι σφυγμέ-
νο πάνω στήν καρδιά μου, ξύπνησα ἀπ' αὐτὸ τὸ γλυκὸ θ-
νειρο! Σὰν ἀνοιξα τὰ μάτια μου, ἔνοιωσα πὼς ἔσφιγγα
τὴν καρδιά μου μέ τὸ δεξί μου χέρι, σὰν νᾶθελα νὰ ἡρε-
μίσω τοὺς χτύπους της. Γύρισα τὸ κεφάλι κατὰ τὸ παράθυ-
ρο τοῦ κελλιοῦ μου και μέσ' ἀπ' τὸ σκοτάδι τῆς νύχτας κοί-
ταζα τὸν οὐρανὸ...

18 Αὐγούστου 1924
Φυλακὲς τοῦ Ντέντχαμ

Κύριε Μούρ. (2)

Εὐκολα καταλαβαίνει κανεὶς τὴν πονηριά και τὸν κυ-
νισμὸν σας, ἀφοῦ μετὰ ἀπ' ὅλες τίς διαμαρτυρίες μου, κι' ἀ-
φοῦ σᾶς ἔδιδωξα — ἐσᾶς και τοὺς «φιλόανθρωπους» φίλους
σας — ἐξακολουθεῖτε τὸ κερδοσκοπικὸ σας παιχνίδι: πάνω
σὴν πλάτη τοῦ Σάκκο και Βαντζέττι. Σήμερα λοιπὸν τὸ
πρῶτ, προτοῦ συνεχιστε! αὐτὴ ἡ δουλειά, σκέφτηκα νὰ σᾶς
στείλω αὐτὰ τὰ λίγα λόγια γιὰ νὰ σᾶς προειδοποιήσω, ἐ-
σᾶς και τοὺς «φιλόανθρωπους» φίλους σας νὰ μὴ δημοσιέψε-
τε αὐτὰ τὰ γράμματα μέ τὴ φωτογραφία μου και τῶνομά
μου, και νὰ βγάλετε τῶνομά μου, ἂν ἐξακολουθεῖτε ἀκόμη νὰ
δημοσιεύετε τέτοιου εἶδους λίβέλους, γιὰτι και σεῖς και οἱ «φι-
λόανθρωποὶ» σας, ὅλα αὐτὰ τὰ τρία τελευταῖα χρόνια, χρη-
σιμοποιεῖτε αὐτὰ τὰ πράγματα γ ι ἀ τ ο ὺ ς ἄ τ ι -

2. Ὁ Φρ. Μούρ ἦταν δικηγόρος τῶν Σάκκο και Βαντζέττι
δταν δικάστηκαν στὸ Ντέντχαμ.

μους κερδοσκοπικούς σκοπούς σας. Μπορεί να τρελλαθεί κανείς ή να γίνει φυματικός όταν σκέφτεται πώς μετά τις τόσες διαμαρτυρίες μου για να σās αναγκάσω να σταματήσετε, συνεχίζετε — σεις και ή στρατιά των φίλων σας — τὸ ἀτιμο αὐτὸ παιχνίδι... Μὰ γιὰ πέστε μου, τί περιμένετε; Μήπως περιμένετε να κρεμασῶ; Αὐτὸ θέλετε; Λοιπὸν, ἐπιτρέψτε μου να σās πῶ να μὴν κάνετε τέτοια ὄνειρα, γιατί δέν εἶναι διόλου παράξενο να σās βροῦν ἓνα πρῶ: κρεμασμένο σὲ κανένα τηλεγραφόφυλο.

Ὁ ἄσπονδος ἐχθρός σας, τώρα καὶ γιὰ πάντα.

Νικ Σάκκο

28 Δεκεμβρίου 1924
Φυλακὲς τοῦ Ντέντχαμ

Ἀγαπητέ μου Μπάρτολε,

Μόλις σήμερα τὸ πρῶ: πήρα τὸ γράμμα σου ἀπὸ 26 Νοεμβρίου καὶ καταλαβαίνεις τὴ χαρὰ μου. Πραγματικά, εἶναι μεγάλο πρῶγμα γιὰ μένα νᾶχω κάπου κάπου κανένα γράμμα σου, γιατί εἶναι: πάντα γεμᾶτα ὁμορφες ιδέες καὶ μοῦ δίνουν κουράγιο. Ἐγώ, θᾶθελα να σοῦ πῶ χίλια πράγματα, ἀλλὰ θᾶ πῆγα:νε πολὺ τοῦ μάκρους καὶ γι' αὐτὸ σοῦ λέω μοναχὰ ἓνα, πῶς ἐλπίζω δηλαδὴ πῶς σύντομα θᾶ συναντηθεῦμε.

Ἐχεις δίκιο να λὲς πῶς στὸ κάτω - κάτω στεκόμαστε ἀκόμα στὰ πόδια μας — φυσικά, καὶ τοῦτο γιατί μᾶς κρατᾶ κ' ἐλπίζα κι' ἠ πίστη στὴν ἀθωότητά μας' κι' εἶμαι σίγουρος πῶς αὐτὴ τὴν πίστη καὶ τὴν ἐλπίδα θᾶ τὴν κρατήσουμε μέχρι τὴ λαμπερὴ μέρα τῆς νίκης.

Ναί, Μπάρτολε, τὰ μέσα πὸ μεταχειρίζονται εἶναι πο-

λύ ταπεινά, μὰ οἱ σύντροφοι κι' οἱ προλετάριοι: ὄλου τοῦ κό-
σμου εἶναι μαζί μας καί μάλιστα σήμερα περισσότερο ἀπό
ποτέ. Γι' αὐτό σοῦ λέω κι' ἐγὼ κουράγιο, ἀγαπημένε μου
φιλε, γιατί αὐτὴ τῆ μάχη θὰ τῆ καρδίσουμε, ἐπειδὴ ἔχω
ἐμπιστοσύνη σ' αὐτὴ τῆ στρατιὰ τῶν ἀγαπημένων συντρό-
φων.

Τελειώνοντας σοῦ λέω πῶς εἶμαι εὐτυχῆς νὰ ξέρω
πῶς εἶσαι καλά. Κι' ἐγὼ τὸ ἴδιο. Σοῦ στέλνω συγχρόνως
μὰ θερμὴ χειραφία καί τὴν ἀδερφική μου ἀφοσίωση.

Ὁ πιστός σου φίλος τώρα καί γιὰ πάντα.

24 Ὀκτωβρίου 1926

Φυλακὲς τοῦ Ντέντχαμ

Ἀγαπητὲ Ἄμποτ, (3)

Πῆρα τὸ γράμμα σου τῆς 21 Ὀκτωβρίου καί θὰ σοῦ
εἶχα ἀπαντήσῃ ἀμέσως, ἀλλὰ εἶχα κάτι ἐπεῖγον νὰ κάνω.
Σήμερα ὅμως τὸ πρωτὶ ἢ πρώτῃ μου σκέψη ἦταν γιὰ σένα
καί σοῦ γράφω αὐτά τὰ λίγα λόγια γιὰ νὰ σοῦ πῶ πῶς δὲν
μοῦδωσε κανέναν κόπο καί πῶς εἶμαι εὐτυχῆς πού σοῦ στέλ-
νω τὸ βιβλίο. Naί, ἡ μεγάλη ψυχὴ τοῦ Εὐγένιου Ντέμπς ἔφυ-
γε γιὰ πάντα! Καί μαζί τῆς χάθηκε κι' ἓνας ἄνθρωπος πού
μέσα στοῦ ἀμερικάνικο σοσιαλιστικὸ κίνημα, εἶχε τὴν πιὸ γε-
ρὴ πίστη στὴν ἐργατικὴ τάξη. Διὰ τὸ παράδειγμα τῆς εὐγε-
νικῆς του πίστεως παραμένει ἀνάμεσά μας γιὰ νὰ μᾶς δεί-
χνει τὸ δρόμο τῆς πάλης γιὰ τὴν λευτεριά καί τὴν εὐτυχία
ὀλωνῶν μας. Δὲν θυμάμαι νὰ συνάντησα ποτὲ προσωπικά τὸν
Ντέμπς καί λυπᾶμαι πολὺ πού δὲν τὸν εἶδα τὴν τελευταία
φορὰ πού ἦρθε ἐδῶ, ἀλλὰ εἶναι σὲ νὰ τὸν ἔχω ἀκούσει νὰ

3. Λεονάρδος Ἄμποτ ἀπὸ τῆ Ν. ὎ρκον, ἀναρχικός, φί-
λος τοῦ Σάκκο.

μιλάει, τόσα πολλά ἔχω διαδάσει· γι' αὐτὸν καὶ τόσο τὸν ἀγαπῶ...

8 Μαΐου 1927

Φυλακὲς τοῦ Ντέντχαμ

Ἀγαπητὴ κυρία Ἐβανς, (4)

Στὸ φύλλο τῆς 3ης Μαΐου τοῦ «Χέραντ» πού μου στείλατε, δὲν παραξευεύτηκα ὅταν διάβασα διὲ ὁ Σάκκο ἀρνήθηκε νὰ ὑπογράψει τὴν αἴτηση χάρητος πρὸς τὸν Φούλλερ, γιατί εἶναι ἕνας φανατικός καὶ τρελλός. Ἄμ τί! Ἔτσι πάντα συμβαίνει στὴν ἱστορία... Ὅταν οἱ πράξεις σου ἐνοχλοῦν τὴν τάξη τῶν τυράννων, ἀφοῦ σὲ καταδικάσει σὲ θάνατο, σ' ἀποκαλεῖ καὶ προδότη, φανατικό ἢ τρελλό! Μά, παρ' ὅλ' αὐτά, παραμένει μέσα μου ἡ περηφάνεια γιὰ μιὰ πίστη ἀληθινὴ πού ἀγάπησα καὶ πού γιὰ χάρη τῆς ὑπόφερα καὶ θᾶξερα νὰ πεθάνω ὅπως ξέρω νὰ ἀγαπῶ καὶ νὰ ὑποφέρω — ἐνῶ, ἀπ' τὴν ἄλλη πλευρὰ δὲν ἀπομένει παρὰ ντροπὴ καὶ αἴσχος γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα...

14 Μαΐου 1927

Φυλακὲς τοῦ Ντέντχαμ

Ἀγαπητὴ Κυρία Οὐίνσλοου,

Δὲν ὑπόγραφα τὴν «αἴτηση χάρητος» γιατί εἶμαι ἀπόλυτα βέβαιος πὼς οὔτε ὁ κυβερνήτης Φούλλερ, οὔτε καὶ κανένα ἄλλο ἐπίσημο πρόσωπο θὰ φερθεῖ τίμια ἀπέναντί μας.

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς φίλους μου καὶ συντρόφους μου ἐλπί-

4. Ἡ κ. Ἐλίζαμπεθ Ἐβανς ἀπὸ τὸ Μπροῦκλιν εἶχε ἐνδιαφερθεῖ γιὰ τὴ δίκη τῶν Σάκκο καὶ Βαντζέττι καὶ ἔμεινε μέχρι τέλος πεπεισμένη γιὰ τὴν ἀθωότητά τους.

ζουν ἔπως ἐσεῖς ἐλπίζετε, καὶ εἶναι τόσο λυπηρὸ νὰ τοὺς βλέπει κανεὶς νὰ ἐπιναπαύονται μὲ τόση αἰσιοδοξία πάνω σ' αὐτὴ τὴν ψευδαίσθηση, τὴ στιγμὴ ποὺ ἐμεῖς θρῖσκομάστε μπροστὰ στὴν ἠλεκτρικὴ καρέκλα. Ἡ δική μου ἐλπίδα, ἡ μόνη ποὺ ἀπομένει, εἶναι πῶς οἱ φίλοι, οἱ σύντροφοι καὶ τὸ διεθνὲς προλεταριάτο θὰ μᾶς γλυτώσουν ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀδικη ἐκτέλεση.

Μὴ φοβᾶστε! Ὅταν ἀναλογίζομαι αὐτὴ τὴ δύστυχη, ἀνόητη καὶ καταπιεσμένη ἀνθρωπότητα, ὅταν σκέφτομαι τὸ μαρτύριο τῆς ἀγαπημένης μου Ροζίνας, κι' ὅσα τράδηξα ἐφτά χρόνια μέσα σ' αὐτὸ τὸ κελλί, ξεχνῶ ὀλίγελα τί συμ- ἐφτά χρόνια μέσα σ' αὐτὸ τὸ κελλί, ξεχνῶ ὀλίγελα τί ση- μαίνει φόβος. Ἄν ἡ συνείδηση τῶν δικαστῶν τῆς Μασσα- χουσέτης βρεῖ μιὰ ὀποιαδήποτε δικαιολογία γιὰ νὰ μᾶς κρε- μάσει, μὴν ἀνησυχεῖτε, ἀγαπητὴ φίλη, θὰ μᾶς δολοφονή- σουν δίχως οἴκτο... τὸν ἀγῶνα μας γιὰ τὴν κατάκτηση τῆς ἀγάπης καὶ τῆς λευτεριάς...

29 Ἰουλίου 1927

Φυλακὲς τοῦ Τσαρλεστον

Ἀγαπημένη μου Ἰνές,

Θέθελα νὰ μποροῦσες νὰ καταλάβεις αὐτὰ ποὺ θὰ σοῦ πῶ καὶ προσπαθῶ νὰ γράψω πολὺ ἀπλά, τόση εἶναι ἡ λα- χτάρα μου νὰ καταλάβεις ἔλη τὴν ἀγωνία τῆς καρδιάς τοῦ πατέρα σου, γιατί σ' ἀγαπῶ τόσο, γιατί εἶσαι ἡ μικρούλα ἡ πολυαγαπημένη.

Εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ σοῦ δώσω νὰ καταλάβεις, γιατί εἶσαι τόσο μικρούλα, μὰ θὰ προσπαθῆσω ἀπ' τὸ μεγαλύτερο βάθος τῆς καρδιάς μου νὰ σοῦ ἐξηγήσω πόσο εἶσαι πολύ- τιμη γιὰ τὴν ψυχὴ τοῦ πατέρα σου. Ἄν δὲν τὰ καταφέρω, ξέρω πῶς θὰ φυλάξεις τοῦτο τὸ γράμμα καὶ πῶς θὰ τὸ ξα-

ναδι:αθάσεις ἀργότερα, καί τότε θά αισθανθεῖς καί θά καταλάβεις τήν ἀγωνία καί τή λαχτάρα πού ἔνοιωθε ὁ πατέρας σου τήν ὥρα πού σοῦγραφε... Θά κρατῶ γιά πάντα ἀπάνω μου ἀγαπημένο σου γραμματάκι, θά δρίσκεται: πάνω στήν καρδιά μου μέχρι τήν τελευταία μέρα τῆς ζωῆς μου. Ὅταν πεθάνω, θά θαφτεῖ μαζί μέ τόν πατέρα σου πού σ' ἀγαπᾶ τόσο, ἔπως καί τόν ἀδερφό σου τόν Ντάντε καί τήν ἀγαπημένη σου ἅγια μητέρα.

Δέν μπορείς νά ξέρεις Ἴνές τί ἦταν αὐτό τὸ γράμμα γιά τόν πατέρα σου. Ἦταν τὸ πολυτιμότερο δῶρο πού μπορούσες νά μοῦ κάνεις, ἢ πού θά μπορούσα νά εὐχηθῶ δλες αὐτές τίς θλιβερές μέρες. Μέσα στήν πάλη τῆς ζωῆς μου, γιά μένα ὁ μεγαλύτερος θησαυρός κι' ἡ γλυκύτερη ἀπόλαυση, θάταν νά μπορούσα νά ζήσω μαζί μέ σένα, τόν ἀδερφό σου Ντάντε καί τή μητέρα σας σ' ἓνα μικρούτσικο ἐξοχικό σπιτάκι, ἀκούγοντας τήν καθάρια φωνούλα σου καί ἀπολαμβάνοντας τήν τρυφερότητά σου ἀφροσύνη. Τὸ καλοκαίρι θά καθόμασταν μπροστά στό σπίτι, κάτω ἀπ' τή σκιά τοῦ δέντρου καί θάρχιζα νά σοῦ διδάσκω τή ζωή, θά σοῦ μάθαινα νά διαβάζεις καί νά γράφεις, θά σέδλεπα νά τρέχεις, νά γελάς, νά κλαῖς, νά τραγουδᾷς μέσ' στό πράσινο λειβάδι, νά μαζεύεις ἀγγιλιούλουδα, νά τρέχεις ἀπὸ δέντρο σέ δέντρο, νά στέκεσαι δίπλα στό φωτεινό, καθαρό ρυάκι κι' ἀπὸ κεῖ πάλι στήν ἀγκαλιὰ τῆς μητέρας σου.

Γιατί τίς ὁμορφιές καί τίς καλωσύνες αὐτῆς τῆς ζωῆς, ἡ μάνα φύση τίς ἔδωσε γιά όλους μας, γιά νά κατακτήσουμε τή χαρὰ καί τή λευτεριά. Οἱ ἄνθρωποι αὐτῆς τῆς γέρινης, ἐτοιμοθάνατης κοινωνίας, μέ τράθηξαν ἐάνυσα ἀπὸ τήν ἀγκαλιὰ τοῦ ἀδερφοῦ σου καί τῆς δύστηνης μητέρας σας. Παρ' ὅλ' αὐτά, τὸ λεύτερο πνεῦμα κι' ἡ πίστη τοῦ πατέρα σου δέν λύγισε, καί μ' αὐτὴ τήν πίστη ἐζήσα, καί γι' αὐτὸ τὸ ὄνειρο, ὅτι κάποια μέρα θά ζαναγυρνοῦσα στή ζωή, κοντὰ στό φιλιὰ τῆς ἀγαπημένης σας μητέρας, κοντὰ στοὺς

φίλους μας και στους συντρόφους μας, μα ή δυστυχία έπεσε άπάνω μου!

Ξέρω πώς είσαι γλυκειά και πώς αγαπās τή μητέρα σου, τόν Ντάντε κι' όλους τούς καλούς, και είμαι σίγουρος πώς μ' αγαπās κι' έμένα λίγο, γιατί σ' αγαπώ τόσο, μα τόσο. Δέν ξέρεις Ίνές, πόσο σέ σκέφτομαι κάθε μέρα. Είσαι μέσ' στην καρδιά μου. μέσ' στα μάτια μου, είσαι σ' όλες τις γωνιές αύτου τοῦ μελαγχολικού κελλιού, είσαι στον ούρανό κι' όπου κι' άν γυρίσω τό βλέμμα μου.

Δώσε, λοιπόν, τούς θερμότερους χαίρετισμούς του πατέρα σου σ' όλους τούς φίλους και τούς συντρόφους και κυρίως στους πιδ αγαπημένους. Δώσε όλη μου τήν αγάπη και τά φιλιά μου στη μητέρα σου και τόν άδερφό σου.

Με τά τρυφερότερα φιλιά και χάδια άπ' εκείνον που σ' αγαπā τόσο και και που σ' έχει πάντα στη σκέψη του. Θερμούς χαίρετισμούς σ' όλους σας από τόν Μπάρτολο.

Ό πατέρας σου

4 Αυγούστου 1927
Φυλακές του Τσαρλεστον

Άγαπητοί μου φίλοι και σύντροφοι, (3)

Μόλις αύτή τή στιγμή ήρθαν στο κελλί τών μελλοθανάτων να μάς πληροφορήσουν ότι ό κυβερνήτης Φούλλερ άποφάσισε να μάς εκτελέσει: στις 10 Αυγούστου. Ή είδηση δέ μάς ξάφνιασε, γιατί ξέρουμε ότι ή μπουρζουαζία δέν έχει οίκτο για τούς καλούς μαχητές τής επανάστασης. Είμαστε περήφανοι: για τό θάνατό μας και θα πεθάνουμε όπως πρέπει:

5. Το γράμμα αυτό τό μετέφερε άπ' τό κελλί τών μελλοθανάτων στην Έπιτροπή Ύπεράσπισης, ό δικηγόρος του Σάκκο.

νά πεθάνει κάθε αναρχικός. Ἡ σειρά σας τώρα, ἀδέρφια, σύντροφοι! Ὅπως σᾶς τῶλεγα χθές, μονάχα σεῖς μπορείτε νά μᾶς σώσετε. Δέν ἔχουμε καμμιά ἐμπιστοσύνη στὸν κυβερνήτη, γιατί πάντα ξέραμε ὅτι ὁ κυβερνήτης Φούλλερ, ὁ Τάιερ (6) καὶ ὁ Κάτζμαν (7) ἦταν δολοφόνοι.

Γιὰ σᾶς οἱ θερμὲς κι' ἀδερφικὲς σκέψεις μας.

Νικόλαος Σάκκο

18 Αὐγούστου 1927
Φυλακὲς τοῦ Τσάρλεστον

Ἀγαπημένε μου γυιέ, ἀγαπημένε μου σύντροφε,

Ἀπὸ τὴν τελευταία φορά πού σέ εἶδα, σκέφτομαι νά σοῦ γράψω, μὰ μ' ἐμπόδισε ἡ ἀπεργία μου πείνας πού συνεχίζοταν καὶ φοβήθηκα πὼς δέν θά ἤμουν σέ θέση νά σοῦ ἐξηγήσω.

Τὴν ἄλλη μέρα σταμάτησα τὴν ἀπεργία πείνας καὶ σκέφτηκα νά σοῦ γράψω, ἀλλ' εἶδα πὼς οἱ δυνάμεις μου δέν ἦσαν ἀρκετὲς γιὰ ἓνα μεγάλο γράμμα.

Κι' ὅμως πρέπει νά σοῦ γράψω προτοῦ μᾶς μεταφέρουν πάλι στὸ Σπίτι τοῦ θανάτου, γιατί εἶμαι δίδαιος πὼς μόλις τὸ δικαστήριο ἀρνηθεῖ τὴν ἐπανεξέταση τῆς δίκης, θά μᾶς μεταφέρουν ἐκεῖ. Ἄν δὲν μεσολαθῆσει τίποτα ἀνάμεσα Παρασκευῆς καὶ Δευτέρας, θά μᾶς ἐκτελέσουν μὲ ἤλεκτροπληξία τὰ μεσάνυχτα, 22 Αὐγούστου. Γι' αὐτὸ εἶμαι αὐτὴ τὴ σαιγιμὴ πλημμυρισμένος ἀπὸ ἀγάπη κι' ἡ καρδιά μου ζέχειλη σήμερα, ὅπως ὅλες τοῦτες τίς μέρες.

6. Ὁ δικαστὴς Τάιερ πού προήδρευε στὴ δίκη τοῦ Ντέντχαμ.

7. Φρέντ Κάτζμαν, εἰσαγγελέας στὴ δίκη τοῦ Ντέντχαμ.

Ποτέ μου δὲν φαντάστηκα πὼς οἱ ζωές μας — τόσο ἐνωμένες — θὰ μπορούσαν ποτέ νὰ χωρίσουν. Κι' ὁμως ὅλα τούτα τὰ ἐφ' ἑπόμενα χρόνια μᾶς προειδοποιούσαν πὼς ἐκεῖ θὰ καταλήγαμε, παρ' ἔλο πού σέ τίποτα δὲν λιγότεφε ἡ ἀγωνία κι' ἡ λαχτάρα τῆς ἀγάπης μας. Ἰσα-ἴσα, νομίζω πὼς ἡ ἀγάπη μας εἶναι σήμερα πιὸ μεγάλη ἀπὸ ποτέ. Αὐτό εἶναι μιὰ μεγάλη παρηγοριά, ἀλλὰ συνάμα καὶ κάτι πολὺ σημαντικό, γιατί ἔτσι θὰ καταλάβεις τί σημαίνει ἀγάπη, ὄχι μονάχα στὴ χαρά, ἀλλὰ καὶ στὸν ἀγῶνα μας μέσα στὸν πόνο. Θυμήσου το αὐτό, Ντάντε. Τόχουμε ἀποδείξει αὐτὸ καί, μακριὰ ἀπὸ κάθε ματαιοδοξία, εἴμαστε ὑπερήφανοι.

Πολὺ ὑποφέραμε σ' ὄλο τοῦτο τὸ Γολγοθᾶ. Διαμαρτυρόμαστε ἀκόμα σήμερα ὅπως καὶ χθές. Διαμαρτυρόμαστε πάντα γὰ νὰ μᾶς ἀποδώσουν τὴν λευτεριά μας.

Ἄν σταμάτησα τὴν ἀπεργία πείνας, εἶναι γιατί δὲν εἶχε πιά ἀπομείνει μέσα μου πνοὴ ζωῆς. Εἶναι γιατί χθές διαμαρτυρήθηκα μ' αὐτὴ τὴν ἀπεργία, ὅπως καὶ σήμερα ἐξακολουθῶ νὰ διαμαρτύρομαι ἐν ὀνόματι τῆς ζωῆς καὶ ὄχι τοῦ θανάτου.

Ἐγκατάλειψα τὴν ἀπεργία πείνας, γιατί ἤθελα ἀκόμα νὰ φιλήσω τὴν ἀδελφοῦλα σου, τὴν Ἰνές, καὶ τὴ μητέρα σου κι' ὅλους τοὺς ἀγαπημένους φίλους καὶ συντρόφους τῆς ζωῆς κι' ὄχι τοῦ θανάτου. Ἔτσι, γιέ μου, ἡ ζωὴ ἀπὸ σήμερα ξαναμπαίνει μέσα μου, ἀργή καὶ ἡρεμῆ, ἀλλὰ δίχως ὀρίζοντα καὶ συνεχῶς μὲ τὴ θλίψη καὶ τὸ δράμα τοῦ θανάτου.

Μὲ πόση χαρὰ σέ ξαναεἶδα, ἀγαπημένο μου παιδί, μετὰ ἀπ' ὄλο αὐτὸ τὸ διάστημα πού σέ συλλογιζόμουν μέρα νύχτα. Μίλησα μαζί σου, ὅπως μιλούσαμε ἄλλοτε... ἐκεῖνες τίς μέρες. Σοῦ εἶπα πολλὰ πράγματα σ' ἐκεῖνο τὸ ἐπισκεπτήριο, καὶ θάθελα νὰ σοῦ πῶ ἀκόμα περισσότερα, ἀλλὰ κατάλαβα πὼς, ἔτσι ἢ ἄλλιως, θὰ παράμενες τὸ ἴδιο τρυφερό

ἀγοράκι, ἀφροσιωμένο στὴ μητέρα σου πού τόσο σ' ἀγαπᾶ καὶ
 δὲν θέλω νὰ ἐπιμείνω περισσότερο, γιατί ξέρω πῶς θὰ θυ-
 μάσαι πάντα τὰ ὅσα σοῦ εἶπα. Τὸ ξέρω, καὶ ξέρω ἀκόμα
 πῶς αὐτὸ πού τὰ σοῦ πῶ θὰ σὲ συγκινήσει: θαθειά, μὴ μὴν
 κλαῖς, Ντάντε, γιατί πολλὰ δάκρυα χύθηκαν μάταια, ὅπως
 ἐκεῖνα τῆς μητέρας σου ἐπὶ ἑπτὰ χρόνια καὶ ὅλα δίχως ἀ-
 ποτέλεσμα. Γι' αὐτό, γυιέ μου, ἀντὶ νὰ κλαῖς, γίνε δυνατὸς
 γιὰ νὰ μπορέσεις νὰ παρηγορήσεις τὴ μητέρα σου κι' ὅταν
 θὰ θέλεις νὰ τὴν κάνεις νὰ ξεχνᾷ τὴν παγερὴ μοναξιά, θὰ
 σοῦ πῶ τί νὰ κάνεις. Πήγαινε τὴν ἕναν μεγάλο περίπατο
 στὴν ἐξοχή, μαζέψτε ἀγριολούλουδα, ξεκουραστεῖτε κάτω
 ἀπ' τὴ σκιά τῶν δέντρων, δίπλα στὸ ρυάκι πού τραγουδᾷ
 σιγανά, καὶ κοντὰ στὴ γλυκεῖα ἡρεμία τῆς μάνας φύσης.
 Εἶμαι: σίγουρος πῶς ὅλ' αὐτὰ θὰ τῆς δώσουν χαρὰ κι' ἐσὺ
 θὰ εἶσαι εὐτυχημένος. Μὴ μὴ ξεχνᾷς ποτέ, Ντάντε, στὸ
 παιχνίδι αὐτὸ τῆς εὐτυχίας, μὴ τὰ κρατᾷς ὅλα γιὰ σένα,
 παρὰ κατέβα ἕνα σκαλοπάτι καὶ βοήθα τοὺς ἀδύναμους πού
 ζητοῦν βοήθεια, βοήθα τοὺς καταπιεσμένους καὶ τὰ θύματα,
 γιατί εἶναι οἱ καλύτεροί φίλοι, γιατί αὐτοὶ εἶναι πού ἀγ-
 νίζονται: καὶ πέφτουν, ἔπως ἀγωνίστηκαν χθές καὶ ἔπεσαν
 ὁ πατέρας σου καὶ ὁ Μπάρτολο, γιὰ νὰ καταχτήσουν τὴ χα-
 ρὰ καὶ τὴν λευτεριά γιὰ ὅλους καὶ γιὰ τὴν ἀμοιρῆ ἐργατιά.
 Μέσα σ' αὐτὸν τὸν ἀγώνα γιὰ τὴ ζωὴ θὰ νοιώσεις πολὺ τὴν
 ἀγάπη, καὶ ὁ ἴδιος θ' ἀγαπηθεῖς.

Τὰ ὅσα μοῦ εἶπε ἡ μητέρα σου γιὰ τὰ λόγια σου, ὅσο
 ἤμουν κλεισμένος σ' ἐκεῖνο τὸ Σπίτι τοῦ Θανάτου, καὶ σχε-
 τικά μὲ τὴν ἀδικία, τὰ ὅσα μοῦ εἶπε μ' ἔκαναν εὐτυχημένο,
 γιατί εἶδα πῶς εἶσαι: τὸ πολυαγαπημένο παιδί πού πάντα ὀ-
 νειρευόμουν. Ὅτι: κι' ἂν συμθεῖ — ποτὲ δὲν ξέρει κανεὶς
 — κι' ἂν ἀκόμα μᾶς σκοτώσουν, μὴν ξεχνᾷς ποτὲ πῶς πρέ-
 πει νὰ δλέπεις τοὺς φίλους καὶ τοὺς συντρόφους μὲ τὸ ἴδιο
 μάτι ὅπως δλέπεις καὶ τοὺς πολυαγαπημένους σου, γιατί σ'
 ἀγαποῦν ὅπως ἀγαποῦν κι' ὅλους τοὺς συντρόφους πού κα-

παδιώκοντα: και πέφτουν. Σου τὸ λέω ἐγώ, ὁ πατέρας σου, πὺ ἔχω ἀφιερῶσαι ὄλη μου τὴ ζωὴ γιὰ σένα, ὁ πατέρας σου πὺ σ' ἀγαπῶ, και πὺ τοὺς θλέπω, και πὺ ξέρω τὴν ἀγνότητα τῆς πίστης τους (Ἰδια σὰν τὴ δική μου), ὅτι κάβουν ἀκόμα και σήμερα ὑπεράνθρωπες θυσίες γιὰ τὴν ἐλευθερία μας. Ἐὸ ξέρω, γιὰτὶ ἔχω ἀγωνιστεῖ μαζί τους και εἶναι οἱ μόνοι στοὺς ὁποίους στηρίζεται ἀκόμα ἡ τελευταία μας ἐλπίδα, και πὺ μποροῦν και σήμερα ἀκόμα νὰ μᾶς σώσουν ἀπὸ τὴν ἠλεκτροπληξία. Γιὰτὶ αὐτὸς εἶναι ὁ ἀγὼνας ἀνάμεσα στὸν πλούσιο και τὸν φτωχὸ γιὰ τὴν ἀσφάλεια και τὴν λευτεριά — γυιέ μου, ἀργότερα θὰ τὴν καταλάβεις αὐτὴ τὴν ἀγωνία, αὐτὴ τὴν πάλη ἐνάντια στὸ θάνατο τῆς ζωῆς.

Ἦσουν βαθειὰ μέσα στὴ σκέψη μου ὅταν ἤμουν ξαπλωμένος μέσα στὸ Σπίτι τοῦ Θανάτου — ἀκουγα τὰ τραγούδια, τὶς μικρὲς τρυφερὲς φωνούλες τῶν παιδιῶν στὴν αὐλὴ, ὅπου ἦταν συγκεντρωμένη ὄλη ἡ ζωὴ κι' ἡ χαρὰ τῆς λευτεριάς — δυὸ θήματα μονάχα ἀπ' τοὺς τοίχους πὺ περιέκλειναν τὴν ἀγωνία τριῶν φυλακισμένων ψυχῶν. Ὁλ' αὐτὰ μοῦφερναν ἐστίνα στὸ μυαλὸ και τὴν ἀδελφὴ σου, τὴν Ἰνές, και λαχταροῦσα τόσο νὰ σᾶς δῶ. Ἀλλὰ πάλι προτίμησα νὰ μὴν ἐρθετε στὸ Σπίτι τοῦ Θανάτου και νὰ μὴ δεῖτε αὐτὸ τὸ ἀπαίσιό θέαμα τριῶν ὑπάρξεων πὺ ἀγωνισοῦν περιμένοντας τὴν ἠλεκτροπληξία, γιὰτὶ δὲν ξέρω εἰ ἐντύπωση θὰ ἔκαμνε σὲ παιδιὰ. Ἀλλ' ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά — ἀν δὲν εἶχατε τὴν ἔντονη παιδικὴ εὐαισθησία — ὅα σᾶς ἦταν ὠφέλιμο γιὰ αὐριο, νὰ μπορεῖτε νὰ μεταχειριστεῖτε αὐτὴ τὴν ἀπαίσια ἀνάμνηση, γιὰ νὰ δώσετε στὸν κόσμο νὰ καταλάβει τὸ αἶσχος τῆς χῶρας γι' αὐτὸ τὸν ἀπάνθρωπο κατατρεγμὸ κι' αὐτὸν τὸν ἄδικο θάνατο. Ναι, Ντάντε, μποροῦν σήμερα νὰ σταυρώσουν τὰ σώματά μας, μὰ τὶς ἰδέες μας δὲν μποροῦν νὰ τὶς καταστρέψουν — αὐτὲς θὰ παραμείνουν γιὰ τοὺς αὐριανοὺς νέους. Ντάντε, ὅταν σοῦ λέω ὅτι τρεῖς ἀν-

θρώπινες υπάρξεις είναι θαμμένες, θέλω νά πῶ πῶς μαζί μας βρίσκεται καί κάποιος τρίτος, ὁ Σελεστίνου Μαντέρος, πού θά ἐκτελεστεῖ κι' ἐκεῖνος τήν ἴδια μέρα. Δυό φορές τόν ἔφεραν σ' αὐτό τό φοβερό Σπίτι τοῦ Θανάτου, πού ἔπρεπε νά ξεθεμελιωθεῖ μέ τὰ σφυριά τῆς ἀληθινῆς προόδου, αὐτό τό ἀπείσιο σπίτι, πού θά παραμείνει στήν ἱστορία ἡ ντροπή τῶν κατοίκων τῆς Μασσαχουσέτης. Θᾶπρεπε νά τό γκρεμίσουν αὐτό τό σπίτι καί νά χτίσουν στή θέση του ἕνα ἐργοστάσιο ἢ ἕνα σχολεῖο, γιά νά διδάσκονται μερικά ἀπό τὰ δύστυχα ἔρφανά τοῦ κόσμου.

Ντάντε, σοῦ ξαναλέω νά ἀγαπᾶς τή μητέρα σου καί νάσαι κοντά τῆς καί κοντά στούς ἀγαπημένους ὅλες αὐτές τίς θλιμμένες μέρες. καί εἶμαι σίγουρος πῶς, θλίποντας τή γεννηξία σου καρδιά καί τήν καλωσύνη σου, ὁ πόνος τους θά εἶναι μικρότερος. Κι' μή ξεχνᾶς νά μ' ἀγαπᾶς κι' ἐμένα λίγο, γιατί ἐγώ σ' ἀγαπῶ — ὦ μικρό μου ἀγοράκι: — καί σέ σκέφτομαι τόσο πολύ.

Ἄλλες οἱ ἀδερφικές μου σκέψεις γιά τοὺς πολυαγαπημένους καί τὰ φιλιὰ μου γιά τήν μικρή Ἰνές καί τή μητέρα σου.

Σέ φιλῶ μ' ὅλη μου τήν καρδιά.

Ὁ πατέρας σου καί σύντροφός σου.

Υ.Γ. Ὁ Μπάρτολο σοῦ στέλνει τοὺς πιό θερμούς του χαιρετισμούς. Πιστεύω πῶς ἡ μητέρα σου θά σέ βοηθήσει νά καταλάβεις αὐτό τό γράμμα μου. Θά τῷχα γράψει καλύτερα καί πιό ἀπλά, ἂν ἐνοιωθα πιό καλά. Ἄλλὰ ἔχω μεγάλη ἐξάντληση.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΒΑΝΤΖΕΤΤΙ

22 'Ιουλίου 1921

Ψυλακές του Τσαόρλεστον

'Αγαπητή Κυρία Γκλέντοβερ Έβανς,

'Αναρωτιόμουν ακριβώς με τί ν' ασχοληθῶ γιά νά περνοῦν οἱ ἀτέλειωτες μέρες τῆς φυλακῆς, κι' ἔλεγα: Δουλειά. Μά ποιά; Γράψιμο. Βλέπω μπροστά μου μιὰ γλυκειά μητρική φυσιογνωμία κι' ἀκούω πάλι τή φωνή της: «Γιατί δέν γράφεις κάτι τώρα; Θά σοῦ εἶναι χρήσιμο ὅταν ἐλευθερωθεῖς». Τότε ἔλαβα τὸ γράμμα σας.

Εὐχαριστῶ ἀπ' τὰ βάθη τῆς καρδιᾶς μου γιά τὴν πίστη σας στήν ἀθωότητά μου. Εἶμα: ἀθῶος. Δέν ἔχω χύσει σταγόνα αἶμα καὶ δέν ἔχω κλέψει οὔτε μιὰ δεκάρα σ' ἔλη μου τῆ ζωῆ. Κάποια παλιὰ γνωριμία καὶ μιὰ ἀρκετὰ πικρὴ ἐμπειρία τῆς ζωῆς, μού ἔδωσαν ἰδέες διαφορετικές ἀπὸ τοὺς ἄλλους. 'Αλλὰ θάθελα νά πείσω τοὺς ἀδερφοὺς μου πὼς δέν μπορεῖς νά ερεῖς λίγη εὐτυχία σ' αὐτὸ τὸν κόσμο, πρὰ μόνον γιά με τὴν ἀρετὴ καὶ τὴν τιμιότητα. Δίδαξα, δούλεψα. Ἐπιδίδωσα, μ' ἔλες μου τίς δυνάμεις, τὰ κοινωνικὰ ἀγαθὰ ν' ἀνήκουν σ' ὅλον τὸν κόσμο, γιατί εἶναι τὸ προϊόν τῆς ἐργασίας ὅλων. 'Αλλ' αὐτὸ δέν σημαίνει πὼς συγχέω τίς λέξεις λεηλασία καὶ ἐπανάσταση. Ἡ ἐ π α ν ἄ σ τ α σ η, τ ἄ μ ε γ ἄ λ α π ε ρ ἄ γ μ α τ α τ ῆ ς ψ υ χ ῆ ς,

δὲν γίνονται μὲ ὀλλάρια. Χρειάζεται ἀγάπη, φῶς, πνεῦμα αὐτοθυσίας, ἰδανικά, συνείδηση, ἔνστικτα ἀνθρωπιᾶς. Καὶ πάνω ἀπ' ὅλα συνείδηση, ἐλπίδα καὶ καλαισὺνη. Κι' ὅλ' αὐτὰ τὰ εὐλογημένα πράγματα μπορεῖς νὰ τὰ σπείρεις, νὰ τὰ καλλιεργήσεις, νὰ τ' ἀναπτύξεις μέσ' στὴν καρδιά τῶν ἀνθρώπων μὲ πολλοὺς τρόπους, ἀλλ' ὄχι μὲ τὴ ληστεία ἢ μὲ τὸ φόνο γιὰ τὴ ληστεία.

Οἱ ἀπολαύσεις τῶν ἐπικουρείων δὲν μ' ἐνδιαφέρουν. Μιά στέγη, ἓνα χωράφι, μερικά βιβλία καὶ λίγη τροφή, μού ἀρκοῦν. Δὲν μ' ἀπασχολεῖ οὔτε τὸ χρῆμα, οὔτε τὸ ραχάτι, οὔτε οἱ φιλοδοξίες. Καὶ γιὰ νάμαι δίκαιος, ἔστω καὶ μέσα σ' αὐτὸν τὸν κόσμο τῶν λύκων καὶ προδᾶτων, αὐτὰ πού ἤθελα τὰ εἶχα... Ναί, εἶμαι παιδί τῆς φύσης κι' εἶμαι πλούσιος γιατί δὲν ἔχω ἀνάγκη ἀπὸ χρήματα. Καὶ γι' αὐτὸ ἀκριδῶς μὲ λένε δολοφόνου καὶ μὲ καταδικάζουν σὲ θάνατο...

1921

Φυλακὲς τοῦ Τσαρλεστον

Ἀγαπητὴ Κυρία Ἑδνας,

Ἐγερτήριο χτυπάει ἐδῶ στίς 7, ἀλλὰ χθὲς ὁ φύλακας μὲ φώναξε ἀπ' τὴς 6. «Πηγαίντε νὰ ντυθεῖτε», μού πέταξε διαστικτά! Πῆγα καὶ τῆρα τὰ παλιά μου ρούχα φριχτὰ τσαλαχωμένα. Δὲν ὑπῆρχε κανεὶς ἐκεῖνη τὴν ὥρα, κι' ἔτσι μετὰ ἀπὸ μιὰ ἀνώφελη διαμαρτυρία μου, ἀναγκάστηκα νὰ τὰ φορέσω ὅπως ἦταν. Γυρίζοντας στὸ κελλί μου σκέφτηκα: «Στὸ κάτω - κάτω ὑπάρχουν καὶ χειρότερα ἀπ' αὐτό». Ἀσφαλῶς: Πάνω στὸ τραπέζι: ὄρθικα τὸ πρωῖνό μου, ἓνα φλυτζάνι καφέ, τρεῖς φέτες ψωμί, δυὸ λουκάνικα καὶ πατάτες, ὅλα παγωμένα σὰν ἀναφυκτικὰ.

Μετὰ ἀπ' αὐτὸ τὸ πρόγευμα, ἓνας φύλακας μ' ὀδήγη-

σε στην «αΐθουσα του φυλακίου». Έχει με περίμεναν ο οδηγός του αυτοκινήτου, ένας ηλικιωμένος αξιωματικός και ο Νίκ. Μου πέρασαν τις χειροπέδες μαζί με τον Νίκ κι' οι τέσσερες βγήκαμε στο δρόμο όπου μās περίμενε το αυτοκίνητο. "Εξη - έφτά χωροφύλακες στέκονταν στην πόρτα, με το δεξι χέρι πάνω στην τσέπη του πιστολιού, έτοιμοι να μās προφυλάξουν από κάθε επίθεση. Θαπρεπε νάσαι κανείς το πιο άχάριστο πλάσμα του κόσμου, για να μην αισθανθεί ευγνωμοσύνη.

Σάν ξεκίνησε το αυτοκίνητο, ζήτησα καπνό. Σταμάτησαν στην πρώτη γωνιά κι' ο ηλικιωμένος αξιωματικός κατέβηκε ν' αγοράσει. "Ένας νεαρός αστυφύλακας έπιασε την κουβέντα με τους άλλους, κι' έχωσε το κεφάλι του για να δει μέσα στ' αυτοκίνητο. Τα μαύρα, λαμπερά μάτια του με κοίταζαν με φανερή περιέργεια και κατάλαβα πώς ξαφνιάστηκε απ' την απλή και καλόβολη φάτσα μου. Θα περίμενε ασφαλώς κάτι άλλο. Στο άναμεταξύ κοιτούσα το πήγαινε - έλα του κόσμου στο δρόμο. "Απ' το περπάτημα μπορείς να καταλάβεις όσους έχουν δουλειά κι' όσους δέν έχουν.

Οι πρώτοι. πάνε ίσια μπροστά τους σάν άνθρωποι που ξέρουν πού πηγαίνουν και τί ώρα να φθάσουν. Οι άλλοι κοιτάν γύρω - γύρω δεξιά κι' αριστερά, σά χαμένοι και σά να μη ξέρουν τί να κάνουν. Λίγο πιο πέρα συνάντησα έναν νεαρό συμπατριώτη μου. έναν φιλαράκο από το νότο, χλωμό κι' αφυδατωμένο απ' τον καθημερινό ιδρωτα, μά το μουστάκι του ήταν καλά στριμμένο. "Ήταν σίγουρα περήφανος και θαρρούσε τον έαυτό του για το κέντρο του κόσμου. Δέν μπόρεσα να μη χαμογελάσω. Δέν τον είχα συναντήσει: άλλη φορά, αλλά ηξερα καλά πού πήγαινε, τί σκεφτόταν, τί ήλιπιζε. Τόν ηξερα όπως ξέρω τον έαυτό μου, ίσως και καλύτερα. «Στριψτε από δώ, αποφεύγετε τους πολυσύχναστους δρόμους», ζωνάζει τώρα ο αξιωματικός στον οδηγό, κι' εκείνος ύπακούει αμίλητος. Ασφαλώς ο άνθρωπος θά σκεφτόταν

πώς μια τόσο ραφιναρισμένη έμιλία θάταν άκατανόητη για μένα.

Μπήκαμε τότε σ' ένα πάρκο. Ξεχνώ τόνομά του, αλλά την όμορφιά του δέν θα τή ξεχάσω ποτέ. "Αν ήμουνα ποιητής κι' ήξερα να φτιάχνω στίχους, θαγγραφα ένα ποίημα σέ τερτσέτες. Δέν είμαι όμως ποιητής, άλλ' ούτε και τόσο θέθλος για να καταστρέψω αυτή την όμορφιά με την πέννα μου. 'Ο άξωματικός μουδαιζε ένα μεγάλο οικοδόμημα και μου είπε: «Να τó Μουσείο τών Καλών Τεχνών». Μου έδειξε κι' άλλα χτίρια, τά περισσότερα ιδιωτικά σχολεία. Λυπήθηκα τότε πού είχα μονάχα δυό μάτια και πού δέν μπορούσα να κοιτώ συγχρόνως άπ' όλες τις μεριές. Τά κοιτούσα όλα, τά δέντρα, τούς θάμνους, τó χορτάρι, τά θράχια και τó ρυάκι πού μ' ένθουσίασε σ' έλη τή διαδρομή. Οί δροσοσταλίδες είναι: σαν μαργαριτάρια, ό ουρανός καθρεφτίζεται μέσ' στο ρυάκι: κι' έκείνο μοιάζει άτέλειωτα βαθύ. 'Αλλ' όλη αυτή ή όμορφιά μου μιλούσε κυρίως για μιá άλλη ιστορία, πολú μακρινή για μäs, για τή μέρα όπου τά νερά, σαν τεράστια άφρισμένα κύματα, θα έγκατέλειπαν ξαφνικά αυτά τά μέρη.

Κοιτάζω τώρα αυτούς πού περνούν άπό δίπλα μας με αυτοκίνητα. Μά πóσο άλλοιώτικοί είναι τούτοι: άπό τούς άλλους ανθρώπους πού είδα πρò ελίγου να πηγαίνουν στη δουλειά τους ή να περπατάν χωρίς σκοπό, πόση διαφορά!

Τά μεγάλα οικοδομήματα παραχώρησαν τώρα τή θέση τους σέ άλλα πιό ταπεινά, κι' αυτά όλοένα άραιώνουν, ώπου τώρα δέν έλέπεις παρú κάτι χαμηλά, παράξενα σπιτάκια, κωμικά, σά να ξετρέπωσαν άπ' τó άνώμαλο έδαφος. "Ω, γέρινια σπιτάκια, ταπεινά και κωμικά σäs αγαπώ, σπιτάκια πάντοτε άρκετά εύρύχωρα για να χωρέσετε την πιό μεγάλη αγάπη, την πιό άγια άφοσίωση. Βλέπω δυό κοπέλλες τού λαού πού πηγαίνουν στη δουλειά τους. Μοιάζουν γι' άδερφάδες. Οί πλάτες τους είναι πιό φαρδιές άπό τών κο-

ριτσιών που είδα πρωτότερα, μά λιγάκι κυρτωμένες. Πάνω στα χλωμά τους πρόσωπα θλέπεις τὰ σημάδια τῆς λύπης καὶ τῆς κούρασης. Τὰ μεγάλα, βαθειὰ μάτια τους εἶν' αὐστηρὰ καὶ πονεμένα. Κοκόμοιρες πληθεῖες, πού εἶναι τ' ἀνθισμένα νειάτα σας;

Νῆμαστε μπροστά στίς φυλακές τοῦ Ντένχαμ. Μπαίνουμε, ἕνας ἀπαίσιος κοντούλης Ναπολιτάνος κουρέας καταπιάνεται: μὲ τέτοιο ζῆλο μὲ τὴν ἐμφάνισή μου, σὰ νᾶμουν ὁ λόρδος Δήμαρχος τῆς Νσαπόλεως.

Μὲ κλείνουν στὸ νούμερο 61. Τώρα ἡ εἶδηση γιὰ τὴν ἀφιξή μου ἔχει διαδοθεῖ σ' ὅλα τὰ πουλιὰ τοῦ κλουδιοῦ. Οἱ φουκαράδες κάνουν ὅ,τι μποροῦν γιὰ νὰ μοῦ ρίξουν ἕνα θλέμμα, μιὰ λέξη, μιὰ καλὴ κουβέντα. Σὲ λίγο μ' ὀδηγοῦν στὸ Δικαστήριο μὲ συνοδεία τῶσων Ἀμερικάνων κοζάκων, σὰ νᾶμασταν, ὁ Νικ κι' ἐγώ, τσάροι τῆς Ρωσσίας.

Τελικὰ μᾶς γύρισαν πίσω στὸ Τσάρλεστον, κι' ἔτσι μοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ κοιτάξω τὸν οὐρανὸ καὶ νὰ δῶ τᾶστρα ὅπως πρὶν. Οἱ ἐργάτες σγόλαγαν. Μόλις πού τοὺς διέκρινα, ἀλλὰ μποροῦσα ἀκόμα νὰ ξεχωρίσω ἐκείνη τὴν «ἀδύνατη κοιλιά καὶ τὴ μεγάλη καρδιά» πού τραγουδοῦ ὁ Γκόρκι. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς σὰ νᾶμοιαζε ἀπ' τὴ Λατινικὴ Ἀμερικὴ, δυνατὸς μ' εὐγενικὸ πρόσωπο. Εἶν' ἕνας ἀπ' αὐτοὺς πού θὰ κερδίσουν τὴ μάχη πού ἔχασαν οἱ ἄλλοι.

Λίγα λεπτὰ ἀργότερα σταματήσαμε μπροστά στὴ φυλακὴ καὶ μετὰ ξαναβρέθηκα φρόνιμα - φρόνιμα κλεισιμένος στὸ κελλί μου, ὅπου μὲ περίμενε τὸ γεῦμα μου, κάτι σὰν καφές ἢ τσάι, κρέας βραστὸ μὲ πατάτες καὶ μερικὲς φετες ψωμί, ὅλα παγωμένα σὰν ἀναφυκτικὸ.

Ἱερώτες μέρες τῆς Ἀνοιξης 1922

Φυλακὲς τοῦ Τσάρλεστον

Ἀγαπητὴ Κυρία Ἐδνας,

...Διαβάζω τὸν Ραμπιντρανάθ Ταγκὸρ σὲ ἀγγλικὴ με-

τάφραση, ἔξὸν ἀπ' τὴν ὁμορφιά τῆς γλώσσας, καὶ τὸ θαυμαίοιο στυλ, δὲν ὑπάρχει τίποτα τὸ καινούργιο, τίποτα τὸ ἄγνωστο. Φυσικά, ὑπάρχουν μεγάλα αἰσθήματα, εὐαισθησία, ἓνα λυρικό πανθειστικό αἰσθημα γιὰ τὸ μεγάλο μυστήριο, τοῦ ὁποίου ἀποτελοῦμε ἓνα τμῆμα. Ἄλλὰ τίποτα περισσότερο.

Προτιμῶ τις φυσικὲς ἐπιστῆμες, πού μᾶς μιλοῦν μὲ λίγα λόγια ἀλλὰ θετικά, καὶ μᾶς ἀποκαλύπτουν καλύτερα ἀπὸ κάθετι ἕλλο τὸ μεγάλο ἐπικό ποίημα πού εἶναι γραμμένο μέσα στὸ κάθε τετραγωνικό ἑκατοστὸ τοῦ σύμπαντος. Εἶναι πιθανόν οἱ συγκινήσεις καὶ τὰ αἰσθήματα νὰ γεμίζουν τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ζωῆς, ἀλλὰ συνήθως, ὅταν δὲν ἔχουν ἀντίπαρο, μᾶς κάνουν καὶ λοξοδρομοῦμε. Οὔτε μιὰ λέξη γιὰ τὰ κοινωνικά προβλήματα, μέσα σ' ὄλ' αὐτὰ τὰ ὠραία ποιήματα τοῦ Ταγκόρ. Ἴσως κάποιος σπινθήρας γιὰ τὴν ἐλευθερία, ἀρκετὰ σκεπασμένος θάλεγα. Μὰ γιὰ ποιὰ ἐλευθερία, δὲν μᾶς τὸ λέει. Τὰ λόγια του μπορεῖ ἴσως νὰ φανοῦν χρήσιμα στοὺς Ἰνδοὺς πατριῶτες, γιὰ νὰ ξεσηκώσουν τις μάζες ἐνάντια στὸν πρωταρχικό σημερινὸ δυνάστη τους, τὴν Ἄγγλία. Ἄλλὰ ἡ νίκη τους θ'ἔναι ἀνώφελη, γιατί ἡ Ἰνδία μὲ τις κάστες τῶν εὐγενῶν καὶ τοὺς παπάδες τῆς, παραμένει ἓνα ἐγκληματικό κράτος. Οἱ κάτοικοί τῆς δὲν θὰ βροῦν οὔτε εἰρήνη, οὔτε ὑγεία, ἐνόςσω δὲν ἐξαφανίσουν αὐτὴ τὴ μεγάλη ἀδικία κι' αὐτὸ τὸ κοινωνικό αἶσχος...

Χειμῶνας, 1923

Φυλακὲς τοῦ Τσαρλεστον

Ἀγαπητὴ κυρία Ἐδνας,

...Ἐκείνος πού εἶπε πὼς ἡ πρωταρχικὴ φύση τῆς ἤθικης δὲν ἀλλάζει, εἶχε δίκιο, καὶ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς κόβουμε

κάθε ήθικό δεσμό με τὰ πράγματα ή τούς ανθρώπους, μόλις παύσουμε νά πιστεύουμε στην καλωσύνη τους και στη δικαιοσύνη τους. Καί γι' αυτό κάθε καινούρια ιδεολογία πού σημειώνει πρόοδο, στηρίζεται σέ μι'ά ανώτερη ήθική.

Τά λόγια τού Κροπότκιν στην «Ήθική τής 'Αναρχίας» του: «Κάντε στους άλλους ό,τι θά επιθυμούσατε νά σας έκαναν σέ παρόμοιες περιπτώσεις», μπορούν νά θεωρηθούν σάν βάση τής ήθικής. Φυσικά, πολλοί σύντροφοι τó κριτικάρῃσαν αυτό, άλλ' ή ταπεινή μου γνώμη είναι πώς είναι πολύ λογικό. Δέν βρίσκω τίποτα τó καινούργιο σ' αυτό, θά χρειαζόταν μόνο μι'ά μικρή τροποποίηση πού νά επιβάλλει όχι μονάχα νά μήν κάνουμε άδικες πράξεις, αλλά νά κάνουμε και καλές. Κι' αυτό είναι μι'ά πρόοδος. Κάθε φυσιολογικός άνθρωπος δέν μπορεί νά έχει αντίρρηση πάνω σ' αυτό...

Προτού τελειώσω, θάζω στην έαυτό μου ένα έρώτημα και άπαντι. Τί είναι τó καλό και τί είναι τó κακό; 'Από τίς μεγαλύτερες διάνοιες μέχρι και τόν τελευταίο αλήτη, όλοι την ίδια σχέση έχουν: «'Ο,τι με βοηθά είναι τó καλό, όλα τά ρέστα είναι τó κακό». Είπ' αυτό ακριβώς πού έλεγε ό Γκόρκι σχετικά με την ήθική τού πρωτόγονου ανθρώπου: «'Αν πάρω τή γυναίκα τού γείτονα, είναι καλό· αν ό γείτονας πάρει τή γυναίκα μου, είναι κακό». Σωστά, ίσως υπάρχουν ένα σωρό ήθικές άρχές πού θεωρητικά είναι καλές, μά στην πράξη είναι λανθασμένες.

'Ο άναρχικός προχωράει πιό πέρα και λέει: «'Ο,τι με βοηθά' χωρίς νά θίγω τούς άλλους, είναι καλό' και ό,τι βοηθά τούς άλλους, χωρίς νά με θίγει, είναι επίσης καλό' όλα τ' άλλα είναι κακό». 'Ονειρεύεται την έλευθερία του μέσα στην έλευθερία τού συνόλου, την εύτυχία του μέσα στην εύτυχία όλων, την ευημερία του μέσα στην παγκόσμια ευημερία. Συμφωνώ μαζί: του...

'Όσο ζώ, όσο ύποφέρω τόσα περισσότερο μαθαίνω κι είμαι: διατεθειμένος νά συγχωρήσω, νά φανώ μεγαλόψυχος,

γιατί πιστεύω πώς ή βία στη βία δέ λύνει τὸ πρόβλημα τῆς ζωῆς. Καί γι' αὐτὸ ὅλο καὶ περρισότερο καταλαβαίνω ὅτι «τὸ δικαίωμα στὴ βία δέ συμφωνεῖ μὲ τὴν ἐλευθερία, ἀλλὰ ἀρχίζει ἐκεῖ πού σταματᾷ ἡ ἐλευθερία». Ὁ δοῦλος ἔχει τὸ δικαίωμα καὶ τὸ καθήκον νὰ ἐπαναστατήσῃ κατὰ τοῦ ἀφέντη του. Ὁ ὑψιστος σκοπὸς μου, ὁ σκοπὸς τοῦ Ἄναρχισμοῦ εἶναι «νὰ ἐξαλείψῃ παντελῶς τὴ βία ἀπὸ τίς ἀνθρώπινες σχέσεις». Γιὰ νὰ γίνῃ ὁμοῦ αὐτὸ κατορθωτό, πρέπει νὰ πετύχεις τὴν κοινωνικὴ δικαιοσύνη καὶ τὴν ἐλευθερία.

14 Ἀπρίλη 1923

Φυλακὲς τοῦ Τσάρλεστον

Ἀγαπητὴ συντρόφισσα Μπλάγκουελ, (1)

...Τὸ μεγαλύτερο κακὸ πού ἔκανε, ἢ πού ξεσκέπασε, ὁ φασισμός. εἶναι ὁ ἠθικὸς ξεπεσμός στὸν ὁποῖο κυλίσουμε μετὰ τὸν πόλεμο καὶ μετὰ τὴν ἐπαναστατικὴ ὑπερδιέγερση τῶν τελευταίων χρόνων. Δέν ἔχει ματαγίνει παρόμοια ὄθρις πρὸς τὴν ἐλευθερία, πρὸς τὴ ζωὴ, πρὸς τὴν ἀξιοπρέπεια ἀνθρώπινων υπάρξεων ἀπὸ ἄλλες ἀνθρώπινες υπάρξεις. Καὶ εἶναι ταπεινωτικό, ὅταν ξέρεῖς πὼς ὅλοι οἱ ἄνθρωποι — εἴτε καλοί, εἴτε κακοί — ἀνήκουν στὴν ἴδια ἀνθρωπότητα, νὰ σκέφτεσαι πὼς ὅλες αὐτὲς οἱ ἀτιμίες δὲν προκάλεσαν μέσα στὸ πλῆθος καμμιά φυσικὴ ἀντίδραση, κανένα ξεσῆκωμα ἀηδίας καὶ ἀπέχθειας. Εἶναι ταπεινωτικό γιὰ τοὺς ἀνθρώπους, ὅταν διαπιστώνεις τὴν τόση σκληρότητα καὶ τὴν τόση ἀνανδρία. Εἶναι ταπεινωτικό ὅταν σκέφτεσαι πὼς ἄνθρωποι, δίχως τὸν παραμικρὸ ἠθικὸ ἐνδοιασμό, ἄρπαξαν τὴν ἀρχὴ μόνο καὶ μόνο γιατί θρῆκαν τὴν κατάλληλη στιγμή νὰ τρομοκρατήσουν τὴ μπουρζουαζία, νὰ πετύχουν τὴν συγκατάθεση μιᾶς μερίδας — χάρη σὲ μιὰ στιγμιαία σύγχυση,

1. Ἀλίκη Μπλάγκουελ, ἀπὸ τῆ Βοστώνη.

άσχετο — και να επιβάλλουν σ' όλη τη χώρα την τυρρανία τους. Γι' αυτό ή μόνη σωτηρία στην όποια μπορούμε να ελπίζουμε, είναι: μιá ήθικη αναμόρφωση: ή αναδίσωση, τής έννοιας τής ελευθερίας και τής ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Πρέπει να επιτευχθεί ή καταδίκη του φασισμού όχι μονάχα σαν οικονομικό σύστημα, αλλά κυρίως σαν φαινόμενο εγκληματικό, σαν μολυσματική έστία που αναπτύχθηκε κι' ώριμασε μέσα στο άρρωστο σώμα του κοινωνικού οργανισμού.

Υπάρχουν μερικοί, ανάμεσα σ' αυτούς που αποκαλούνται επαναστάτες, που λένε πως οι φασίστες μ'ας δίνουν μαθήματα ταχτικής, κι' έχουν σκοπό να υιοθετήσουν φασιστικές μεθόδους και να τίς ξεπεράσουν.

Αυτός θα είναι ο μεγάλος κίνδυνος, ο αύριανός κίνδυνος, όταν ο φασισμός θ'έχει πέσει, είτε από έσωτερικές αντιθέσεις, είτε από έξωτερική επίθεση. Μπορεί να υπάρξει τότε μιá περίοδος τρομακτικής θίας, στείρας άντεκδίκησης, που θα έξαντλήσει μέσα σε μικρά αίματηρά έπεισόδια τη δραστηριότητα που θ'άπρεπε να καταναλωθεί για τη ριζική μετατροπή τής κοινωνίας, ώστε τέτοιες φρικαλεότητες να μη μπρούν πιά να συμβούν.

Οι φασιστικές μέθοδες μπορεί να είναι καλές για κείνον που σκοπεύει να γίνει τύραννος. Άλλ' είναι όπωσδήποτε κακές για κείνον που έρχεται: σαν ελευθερωτής για κείνον που θέλει ν' άνεβάσει όλόκληρη την ανθρωπότητα και να την κάνει άξια τής ελευθερίας.

Παραμένουμε αυτό που είμασταν πάντοτε, υπερσπιστές τής ελευθερίας, τής απόλυτης ελευθερίας.

Έλπίζω να καταλάβετε την κακή μου μετάφραση των λόγων του Μαλατέστα. Είναι τ'α λόγια ενός άπ' τ'α πιο καλλιεργημένα μυαλά, τ'α πιο θαρραλέα και τ'α πιο δυναμικά που γέννησε ποτέ ή ιστορία. Κι' είναι και μιá μεγάλη καρδιά.

Ἀγαπητῆ συντρόφισσα Χίλομιθ, (2)

Ἡ τελειότητα στοιχίζει ἀκριθὰ κι' εἶναι δύσκολο νὰ τὴν φθάσουμε. Κουράστηκα περισσότερο νὰ γίνω συνειδητὸς ἀναρχικὸς παρά ν' ἀντιμετωπίσω τοὺς ἱεροξεταστὲς. Εἶμαι ἓνας κοινωνικὸς μαχητὴς, ἓνας θεωρητικὸς δίχως οἶκτο καὶ ξέρω πῶς νὰ προκαλῶ τὸ ἄγχος στὸς ταξικὸς ἐχθροὺς. Μὲ τὰ γράμματά μου γιὰ τὸν «Συνδικαλισμὸ», (3) λύπησα πολὺν κόσμο. Ὁ ἴδιος ὁ σύντροφος στὸν ὑποὶ ἀπευθύνονταν αὐτὰ τὰ γράμματα, μού ἔγραψε: «Ἡ γνώμη σας γιὰ τὸν συνδικαλισμὸ εἶναι ἀδικη». Ἀλλὰ δὲν παραθέτει οὔτε ἓνα ἐπιχείρημα γιὰ νὰ στηρίξει τὸν ἰσχυρισμὸ του. Ἐνῶ κάποιος ἄλλος σύντροφός μας, ἓνας ἀπ' τοὺς πρὸ ἐξυπνοὺς καὶ τοὺς πρὸ μορφωμένους, σ' ἓνα ἄρθρο του: «Τί πρέπει νὰ περιμένουμε ἀπὸ ἓνα ἄλλο Ἀναρχικὸ Συνέδριο», ἀπόδειξε μὲ πολλὰ ἐπιχειρήματα τὴν ἀλήθεια τῶν ἀπόψεών μου — καὶ μάλιστα εἶπε ἀκριθῶς αὐτὰ ποὺ σκέφτομαι νὰ γράψω στὸ τέταρτο καὶ τελευταῖο γράμμα μου πάνω σ' αὐτὸ τὸ θέμα.

Ἀσφαλῶς αὐτὸ ποὺ γράφω θὰ σᾶς ταραξεί καὶ θὰ σᾶς λυπήσει. Διὰ μήπως προτιμᾶτε νὰ μὴν εἶμαι εἰλικρινής; Ἡ εἰλικρίνεια εἶναι τὸ μόνο καθήκον ἀπέναντι στὸν ἑαυτὸ μου, ἀπέναντι στὸς συντρόφους μου καὶ στὴν Ἰδεολογία μου. Μὰ εἶναι κι' ὁ μόνος τρόπος νὰ μὴ ξεπληρώσω τὴ φιλία σας, τίς καλωσύνας καὶ τὴν εἰλικρίνεια σας, μὲ ὑποκρισίες καὶ

2. Κα Ἔλοη Χίλομιθ, Ragged Hill Farm. South Danbury N. H.

3. Ὁ Βαντζέτι ἔγραφε συχνὰ σ' ἓνα ἑβδομαδιαῖο ἀναρχικὸ περιοδικό, «L'Adunata dei Refrattari», ποὺ ἐκδιόταν στὴ Νέα Ὑόρκη.

ποταπότητα.

Φυσικά, ἔμεῖς οἱ ἀναρχικοὶ εἴμαστε αὐτοὶ ποὺ εἴμαστε. γιατί δὲν ἔχουμε τίς ἴδιες ἀπόψεις μ' αὐτοὺς ποὺ δὲν εἶναι ἀναρχικοί. "Ὅλοι οἱ ἐχθροὶ τῆς ἐργατικῆς τάξης καὶ τῆς χειρφετήσης τῶν ἀνθρώπων, μᾶς κατηγοροῦν στίς μάξες, καὶ γιὰ νὰ τίς ἐκμεταλλεύονται συνέχεια, τοὺς λένε νὰ μὴν ἐπηρεάζονται ἀπὸ τίς λαθεμένες θεωρίες μας. Οἱ κακοὶ ποιμένες ποὺ λένε φέμματα στοὺς ἐργάτες καὶ στίς ἀνίδεες μάξες, παρασέρνουν πολλοὺς φίλους, εἰλικρινεῖς μὰ δίχως πέτρα, καὶ τοὺς κάνουν νὰ πιστέψουν πῶς ἔμεῖς, ἡ πρωτοπορεία τῆς Ἐπανάστασης, εἴμαστε τυφλωμένοι ἀπὸ ὄραματα κι' ἀπὸ θεωρίες ποὺ τίς ἔχωσε μέσ' στὸ μυαλὸ μας ἡ προπαγάνδα ἀνέντιμων διανοουμένων, καὶ ποὺ ἔμεῖς τίς δεχτήκαμε τυφλά. Ἐνῶ ἀντίθετα, ἀπὸ μᾶς δὲν ὑπάρχει οὔτε ἓνας ποὺ νὰ δέχεται τυφλὰ μιὰ προπαγάνδα. Γιατί; Γιατί οἱ ἀναρχικοί, ὅπως ὁ Πέτρος Κροπότιν, ὁ Μ. Μπακούνιν, ὁ Ε. Ρέλους, ὁ Λ. Γκαλλεάνι, ὁ Π. Γκόρι, ὁ Ε. Μαλατέστα, γεννήθηκαν εἴτε σὲ πριγκηπικὰ παλάτια, εἴτε σὲ μεγάλα ἀστυκὰ σπίτια, μεγάλωσαν στὴν αὐλὴ τοῦ Αὐτοκράτορα, ἀνατράφηκαν στὰ καλύτερα κολλέγια, εἶχαν τὴν ἴδια νοστροπία μὲ τοὺς ἀντίστοιχους ἐχθροὺς τους, πιστέψαν τὰ ἴδια πράγματα, ἔκαναν τίς ἴδιες πράξεις.

Κι' ἔμεῖς οἱ ταπεινοὶ ἀναρχικοὶ ἐργάτες, ποὺ μεγαλώσαμε χωρὶς τὴ βοήθεια τοῦ σχολείου, μέσα σὲ σπίτια φτωχικά, τσακισμένοι κι' ἀνήμποροι ἀπ' τὴ μέρα ποὺ γεννηθήκαμε, κάναμε καὶ πιστέψαμε αὐτὰ ποὺ ἔκαναν καὶ πίστευαν οἱ ἐχθροὶ μας, καὶ ζήσαμε σὰν αὐτούς. Εἴμασταν ὅμοιοι μὲ τοὺς ἀντιπάλους μας. Μονάχα μιὰ ἀδιέκοπτη λειτουργία τοῦ μυαλοῦ μας, μιὰ πολύχρονη καὶ φοβερὴ κρίση συνειδήσεως, κατώρθωσε καὶ μᾶς ἔκανε διαφορετικούς. Δηλαδή, ἀναλύσαμε, καταδικάσαμε, ἀποκρούσαμε ὅλες τίς ἰδέες, τίς πίστεις, καὶ τὰ χριτήρια ποὺ μᾶς εἶχαν ἐνσταλλάξει ἀπ' τὴ μέρα ποὺ γεννηθήκαμε, ὥσπου τελικὰ ξεπήδησε μιὰ νέα

πίστη.

Πιστεύω ακόμα, ότι ο άνθρωπος έχει την ικανότητα να διανοείται, αλλά μονάχα για τα πράγματα που πέφτουν στην αντίληψή του κι' ανάλογα με τον τρόπο που τα αντιλαμβάνεται. Δεν μπορείτε να σκέφτεσαι σε μία γλώσσα που άγνωστis. Από κει προέρχονται όλες οι πλάνες. Και τώρα θα σας πω κατά τί οι ιδέες μου διαφέρουν απ' τις δικές σας. Έχω διαβάσει τή Βίβλο κι' αναγνωρίζω τήν αξία της, αλλά νομίζω πως βρίσκεται πολύ λίγο κοντά στη λογική, για να μπορέσει να μας χρησιμεύσει σαν βάση στη δουλειά μας και στις προσδοκίες μας.

Όχι μονάχα δεν συμφωνώ με το σύνολο των ιδεών και με τις απόψεις που αναπτύσσετε στα γράμματά σας, άλλ' επιπλέον νομίζω πως αλληλοσυγκρούονται, και το κυριώτερο, άγνωστε πολλά φαινόμενα φυσικά και κοινωνικά. Πράγμα άτελές και λανθασμένο.

Γι' αυτό δεν θέλησα ν' αρχίσω τή συζήτηση μαζί σας, προτού σας γράψω αυτές τις επεξηγηματικές γραμμές και προτού μου απαντήσετε στις παρακάτω ερωτήσεις:

Είστε υπέρ ή κατά των ιδεών και του σκοπού των αναρχικών;

Υπέρ ή κατά της ισότητας, στην ιδιοκτησία, στα δικαιώματα και στα καθήκοντα των ανθρώπων;

Πιστεύετε πως κατέχετε — για να μιλήσουμε σχετικά και με τα ανθρώπινα κριτήρια — τήν απόλυτη αλήθεια και τήν απόλυτη λογική;

Αν παραδέχεστε πως οι άνθρωποι είναι αναγκασμένοι να καταφεύγουν στη βία για να υποστηρίξουν τή δικαιοσύνη και τήν αδικία, εγκρίνετε αυτούς που μεταχειρίζονται τή βία ενάντια στη βία που τους υποχρεώνει να είναι άδικοι και βίαιοι;

Μελετήσατε ποτέ Κροπότκιν, Μπακούκιν, Ρέκλους, Προυντόν ή Τολστόϊ και συγκρίνατε τις θεωρίες τους μ' έ-

κείνες τῶν σοσιαλιστῶν ἢ τῶν φιλελευθέρων;...

26 Αὐγούστου 1923
Φυλακὲς τοῦ Τσαρλεστον

Ἀγαπητὴ μου φίλη, (4)

Τὸ χθεσινὸ «εἰδικὸ ταχυδρομεῖο» σας, τὸ ἔλαβα τὸ ἑράδῳ τῆς ἴδιας μέρας, στὴ συνηθισμένη ὥρα. Πολὺ καλά, θὰ διαβάσω τὸ «Mind in the MaKiug» (5) καὶ θὰ σᾶς πῶ τὴ γνώμη μου. Εὐχαριστῶ καὶ γι' αὐτό. Κανένα στὺλ δὲν μ' ἀρέσει τόσο, ὅσο τὸ τελείως ἀπλό. Γι' αὐτὸ μ' ἀρέσει τόσο ὁ Ρέκλις κι' ὁ Μαλατέστα, καὶ γι' αὐτὸ ἐξετίμησα τόσο τὸν πρῶτο τίμο τοῦ Οὐίλλιαμ Τζαίημς (τὸν δεῦτερο δὲν τὸν διάβασα).

Ὅπως σᾶς ἔλεγα, ἔλαβα πέντε φύλλα ἀπ' τὶς ἐφημερίδες μου. Τρία φύλλα τῆς «Συνάθροισης τῶν Ἀνυπότακτων», ποὺ τυπῶνται καθ' ἑβδομάδα στὴ Νέα Ἰόρκη. Τὸ ἄλλο εἶναι ἓνα εἰδικὸ φύλλο, ἓνα μανιφέστο σὲ μορφή ἐφημερίδας ποὺ τυπῶνεται γιὰ τοὺς ἰταλοὺς πολιτικούς κρατούμενους, καὶ τὸ πέμπτο εἶναι «Ἡ Ἵπεράσπιση», ποὺ τυπῶνεται ἀπὸ τοὺς συντρόφους μας στὸ Παρίσι, γιὰ τὴν ὑπεράσπιση τοῦ Νίχ καὶ τῆ δική μου. Ἀπὸ χθὲς τὸ μεσημέρι μέχρι σήμερα τὸ πρῶτ, τὰ διάβασα ὅλα. Φανταστεῖτε τί θᾶνοιωθεῖ ἓνας ἄνθρωπος, βουτηγμένος μέσα σ' ἓνα θρώμικο κι' ἀνθυγιεινὸ ἔλος, ἂν ξαφνικὰ ἐπεφταν οἱ ἀλυσίδες του, κι' ἄρχιζε νὰ περπατᾷ ἐλεύθερα πρὸς τὶς βουνοκορφές, νὰ

4. Ἀπευθύνεται στὴν Κα Βιργίνια Μάκ Μέσαν ἀπὸ τὸ Σάρον Μασσαχουσέτης, ἡ ὁποία ἔδινε στὸν Βαντζέττι μαθήματα ἀγγλικῆς κατὰ τὰ ἔξη χρόνια ποὺ ἔμεινε φυλακὴ.

5. «Ἡ δημιουργία τῆς εὐφυΐας», τοῦ James Harvey Robinson.

λυμπά ἐκεί πού πρωτοπηγάζουν τὰ τραχάμενα νερά, κι' ἐπειτα νά βαδίζει μέσ' στὸν ἐλεύθερο ἀέρα, πλημμυρισμένος ἀπὸ ἥλιο, ν' ἀνεβαίνει ὄλο καί πιὸ ψηλά, νά ξεδιψάζει στὶς θουνίσιες πηγές, νά φθάνει στὶς ἀψηλότερες κορφές κι' ἀπὸ καὶ ν' ἀντικρύζει τὶς ἀπέραντες ἐκτάσεις τῆς γῆς καὶ τ' οὐρανοῦ. Κάτι τέτοιου περίπου ἐνοίωσα διαβάζοντας αὐτὲς τὶς ἐφημερίδες. "ὦ, ναί, φίλη μου! Ἡ Ἄναρχια εἶναι γιὰ μένα σὰν μιὰ ὡμορφη γυναίκα, καὶ περισσότερο ἀκόμα, ἀφοῦ κλείνει μέσα της ὅλα τὰ ὑπόλοιπα, καὶ τὴ γυναίκα καὶ τὸν ἑαυτὸ μου.

"Πρεμη, γαλήνια, τίμα, δυνατὴ, γήινη κι' οὐράνια συνάμα, αὐστηρὴ, ἥρωϊκὴ, ἀφοβὴ, μοιραία, γενναϊόδωρη κι' ἀμείλικτη — ὄλ' αὐτὰ καὶ πολλὰ ἄλλα ἀκόμα.

Γέλη τοῦ 1923

Φυλακὲς τοῦ Τσαρλεστον

Σύντροφε Πέττυτζον, (6)

Ἐπιμῶ ὅσα κάνουν γιὰ τὸ λαὸ καὶ γιὰ τὴ ρώσικη Ἐπανάσταση. Ἄλλ' ἀσφαλῶς ἢ Ἄννα Λουίζα Στρόνγκ πέφτει ξέω ὅταν πιστεύει στὴν πρόοδο αὐτῆς τῆς ἐπανάστασης. Ἡ μπολσεβίκικη κυβέρνησις παραχωρεῖ τούτη τὴ στιγμή στὸν διεθνεῖς καπιταλισμὸ ὅλον τὸν φυσικὸ πλοῦτο τῆς Ρωσίας, γῆ, ὄρυχαια, δάση, ἀλιεῖα, πετρελαιοπηγές. Οἱ ρῶσοι ἐργάτες θὰ δουλέψουν γιὰ τὸ κράτος καὶ γιὰ τὶς ξένες ἐταιρίαις. Ἡ ἐπανάσταση τοὺς στέρησε τὰ μέσα τῆς ὀλιγῆς τους ὑπαρξῆς. Ἀσφαλῶς, ἡ ἐπάνοδος τοῦ καπιταλιστικοῦ συστήματος καὶ ἡ εἰσροὴ τοῦ ξένου χρήματος, ἔφεραν μιὰ φανερὴ προσωρινὴ βελτίωση, μὰ πού θὰ πληρωθεῖ μὲ

6. Maude Pettyjohn of Dayton, Wash.

τόκο. Πάντως ἡ ἐπανάσταση ἔκανε καὶ κάνει ἀκόμα — παρὰ τὴν ἀποτυχία της — πολλὰ καλὰ σ' αὐτὸν τὸν δύστυχο κόσμον καὶ οἱ Μπόλσεβίκοι δὲν εἶναι ὑπεύθυνοι γιὰ ὅλα τὰ κακὰ. Αὐτὸ εἶναι σίγουρο. Μὴ εἶναι μαρτύριο νὰ μιλάς γιὰ ὅλ' αὐτὰ τὰ πράγματα μέσα σ' ἓνα γράμμα. Δὲν γίνεται. Ἄλλ' ἄς πάρουμε ἓνα παράδειγμα: Τὰ συνδικάτα: Σ' ἓνα καπιταλιστικὸ κράτος, τὰ ἐργατικὰ συνδικάτα, μὲ τὸ σοσιαλιστικὸ τους πνεῦμα καὶ τοὺς ἐπαναστατικούς τους στόχους, παρουσιάζουν ἐνδιαφέρον, καὶ πρέπει κανεὶς νὰ τὰ προωθεῖ, γιατί εἶναι τὸ ἔμδρυον ἑνὸς καινούργιου κόσμου. Μὰ στὴ Ρωσία, τώρα ποῦ πάει νὰ συνέρθει καὶ ποῦ βασίζεται οἱ συνδουασμένες δυνάμεις τῶν ἄλλων κυβερνήσεων καὶ τοῦ διεθνoῦς καπιταλισμοῦ, πῶς τὰ συνδικάτα θὰ μπορέσουν νὰ παλέψουν μὲ τίς ἀνώτερες δυνάμεις, νὰ τίς χτυπήσουν καὶ νὰ γίνουν ἓνας ἰσχυρότερος ἱστορικὸς φορέας: Ὁ Κροπότκιν, ἀπ' τίς ἀρχὲς τῆς Ἐπανάστασης, προσπάθησε νὰ ὀργανώσει καὶ νὰ ἀναζωογονήσει τὰ ρώσικα συνδικάτα, τότε ποῦ ἦταν κατορθωτὸ νὰ εὐρύνει τὴ δραστηριότητά τους, μὰ ἐμποδίστηκε ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν.

Ἐλάδα γράμμα ἀπὸ τὴν Δ. μας, πάει κανένας μῆνας. Naί, ἡ ζωὴ της εἶναι ἄθλια, καὶ τώρα εἶναι μονάχη, φτωχὴ καὶ ἄρρωστη. Λές κι' ὁ Θεὸς διασκεδάζει μὲ τὸ νὰ θανίζει τὰ καλύτερα πλάσματά του. Ἄπ' ὅτι μπορῶ νὰ κρίνω, ἡ «Θεῖα δικαιοσύνη» — ἂν ὑπάρχει — δὲν ἀξίζει περισσότερο ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη. Ἡ καρδιά μου ἐπαίσταται καὶ ματώνει: σὰν τὰ σκέφτομαι αὐτά...

24 Ἰανουαρίου 1924
Φυλακὲς τοῦ Τσαρλεστον

Ἀγαπητὴ συντρόφισσα Μπλάχγουελ,

.. Ἀψηφῶ τὴ σύνεση καὶ θεωρῶ ἐγκληματικὴ τὴ φρο-

νιμάδα, πού ή κατάρα της θαράνει πάνω στους περασμέ-
νους αιώνες και είναι ή καταδίκη τής ανθρωπότητας. "Αν
υπάρχει ακόμα ζωή κι αν σώζεται ακόμα κατιτίς καλό, αυ-
τό είναι σέ πείσμα αὐτῆς τῆς θῆθεν φρονιμάδας. Καί δὲν φο-
δᾶμαι τίς συνέπειες πού θάχουν τὰ λόγια μου. Μ' ἔχουν
στά χέρια τους — μποροῦν νά με δολοφονήσουν ἂν αὐτό τους
δολεῦσι. Ἄπ' τίς συνθήκες πού βρίσκομαι, διαλέγω τή θέ-
ση πού παίρνω κι' ἀναλαμβάνω τίς εὐθύνες — ὅσο βαρεῖες
κι ἂν εἶναι ..

...Κάποια μέρα, ἕνας φίλος μου, ἀναρχικός — συνδι-
καλιστής, μοῦγραφε ἕνα γράμμα πάνω στήν ἀναρχία και
τόν συνδικαλισμό. Αὐτό στάθηκε ή ἀφορμή νά γράψω τίς
ἀπόψεις μου — ὑπό μορφήν ἐπιστολῶν — πάνω στά Συνδι-
κάτα και στόν συνδικαλισμό. Ἐρτά ἀπ' αὐτά τὰ γράμμα-
τα ἔχουν κιόλας δημοσιευτεῖ. Θά γραφτοῦν ἀκόμα τρία-
τέσσερα γιά νά καταλήξω στά συμπεράσματα. Ὁ φίλος μου
συγκλονίστηκε, ή καρδιά του μέτωσε — γράφει, γράφει, με-
λετώ τίς σκέψεις σου και σάν ἔρθεις θά χτυπηθοῦμε. Κι' οἱ
ἄλλοι σύντροφοι εἶπαν: «Γράφει, γράφει, παρ' ὅλα ὅσα ἔχουν
γραφεῖ, οἱ συνδικαλιστές δὲν ἔχουν πει ἀκόμα τί εἶναι,
και πολλοί ἀπ' ὅσους ἀποκαλοῦνται συνδικαλιστές, δὲν ξέ-
ρουν τί σημαίνει ή λέξη ἀναρχισμός». Πιστέψτε με, ὅμως,
συντρόφισσα διπλάγκουελ, δὲν εἶναι παρὰ μονάχα ή φιλία
πού μου βάζει αὐτά τὰ λόγια στό στόμα.

Ὁ Λένιν πέθανε. Ἐχω πειστεῖ πῶς, χωρίς νά τὸ θέ-
λει, κατάστρεψε τή ρώσικη ἐπανάσταση. Σκότωσε και φυ-
λάκισε πολλούς ἀπ' τοὺς συντρόφους μου. Κι' ὅμως ὑπόφε-
ρε πολύ, δούλεψε ἡρωϊκά γιά καινο πού νόμιζε πῶς εἶναι
ή ἀλήθεια, και τὰ μάτια μου γέμισαν δάκρυα σάν διάδασα
τίς λεπτομέρειες τοῦ θανάτου του και τῆς κηδείας του. Ὅ-
σο γιά τοὺς πουλημένους κοντυλοφόρους τοῦ καπιταλισμοῦ,
πού παραποιῶν τὰ γεγονότα και τήν ἀλήθεια, πού ρίχνουν
τὴ λάσπη τῆς ἀδύτης ψυχῆς τους πάνω στόν ἀγνό μου ἀντί-

παλο, δὲν μοῦ μένει παρὰ νὰ οὐρλιάζω, ὀλη μου τὴ σιχαριά-
ρα καὶ τὴν περιφρόνησή μου γιὰ δαύτους.

27 Φεβρουαρίου 1924
Φυλακὲς τοῦ Τσαρλεστον

Ἄγαπητὴ συντρόφισσα Ἰηπλάγκουελ,

Ἐλᾶθα τὸ γράμμα σας τῆς 23 τοῦ μηνός. Ἔχετε δίκιο. Εἶναι ἄσκοπο νὰ περιμένω κάποιο καλὸ ἀποτέλεσμα ἀπ' ἐκεῖνο τὸ γράμμα μου στὸν δικαστὴ. Δὲν περιμένα πο-
τὲ ἀπ' αὐτὸν τίποτ' ἄλλο, ἐξὸν ἀπὸ δέκα χιλιάδες δόλτ δο-
σιμένα σὲ μικρὲς δόσεις.

Ἄδικα προσπαθῶ νὰ τὸν συλλογισθῶ μὲ συμπάθεια
καὶ νὰ κρίνω τίς πράξεις του μὲ ἔση γίνεται μεγαλύτερη
κατανόηση ἐξακολουθῶ νὰ τὸν βλέπω πάντα σὰν ἐπαρμένο
καὶ κοντόφθαλμο τυραννίσκο, ποῦ βαρρεῖ τὸν ἑαυτὸ του δί-
καιο καὶ τὴν κοινωνικὴ του ἀποστολὴ ἀπαραίτητη καὶ κα-
λὴ, κι' ὅς εἶναι τόσο ἀδικη καὶ ἄχρηστη.

.....

Δὲν ξέρω ἂν ἡ στάση του στὴ δίκη ἐφειλόταν στὶς ἀρ-
χές του, στὸ μῖσος του ἢ στὴν ἀγνοιά του, ἢ ἂν μᾶς δολο-
φόνησε ἐν ψυχρῶ, κατασκευάζοντας ψεύτικες ἀποδείξεις.
Κεῖνο ποῦ ξέρω εἶναι πῶς τῶκανε. Καὶ πῶς τώρα προτιμᾶει
νὰ μὴ μᾶς παραχωρήσει νέα δίκη, παρ' ὅλο ποὺ δὲν μπορεῖ
νὰ κάνει διαφορετικὰ... Ὁ ἀγῶνας γιὰ τὴν ἐλευθερία, ἀνά-
μεσα στὸν καταπιεστὴ καὶ στὸν καταπιεζόμενο. Θὰ συνεχι-
στεῖ καὶ πέρα ἀπ' τὴ ζωὴ καὶ πέρα ἀπ' τὸν τάφο. Εἶρω τί ἔ-
χουν κάνει καὶ τί κάνουν κάθε μέρα σὲ μένα καὶ σὲ ἑκατον-
τάδες ἐπαναστατημένες καρδιές. Καὶ ξέρω πῶς εἶναι καὶ
πῶς θὰ εἶναι πάντα ἔτοιμοι νὰ μᾶς χτυπήσουν. Ξέρω τίς χι-
λιάδες τούς νέους ποὺ σκότωσαν, τίς χιλιάδες γυναῖκες ποὺ

ἀφῆσαν χήρες, τὶς χιλιάδες μπάσταρδα ποὺ ἐγκατέλειψαν μέσ' στὶς θρώμικες τρώγλες ἢ ποὺ ἀνάθρεψαν γιὰ τὶς ἀδελφοκτονίες τους. Ξέρω τοὺς γέρους γονεῖς ποὺ σκότωσαν συντρίβοντάς τους. Ξέρω τοὺς γέρους γονεῖς ποὺ σκότωσαν συντρίβοντάς τους τὴν καρδιά κι' ὅλα τὰ παιδιὰ ποὺ τὰ κατάντησαν νὰ πεθαίνουν τῆς πείνας, καὶ τὰ νοσοκομεῖα καὶ τὰ τρελλοκομεῖα ποὺ εἶναι γυιεμάτα ἀπὸ τὰ θύματά τους, καὶ τοὺς νεαροὺς ἐγκληματίες — ἀνεύθυνα θύματα, καταναγκασμένα σχεδὸν στὸ ἐγκλημα — ποὺ τοὺς ἐκτελοῦνε δίχως οἴκτο ἢ τοὺς θάβουν ζωντανούς. Ποτέ τους δὲν ἐνωσαν οἶκτο γιὰ τὰ παιδιὰ μας, γιὰ τὶς γυναῖκες μας, κι' οὔτε ποτέ τους θὰ νιώσουν.

Ὁ πόνος τῶν θυμάτων τους βασανίζει τὸ σῶμα μου καὶ τὸ πνεῦμα μου. Ἄν ἦταν μονάχα γιὰ μένα, θὰ τοὺς συγχωροῦσα, μὰ δὲν μπορῶ, γιατί θὰ γινόμουν προδότης τῆς τάξης μου. Μέχρις ὅτου στατήσε: ἡ ἐκμετάλλευση ἀνθρώπου ἀπὸ ἀνθρώπο, δὲν θάφήσουμε ἀπ' τὰ χέρια μας τὸ λάδραρο τῆς ἐλευθερίας.

Μήπως δὲν εἶναι ἔτοιμοι νὰ κάνουν στοὺς συντρόφους μας ὅ,τι κάνουν καὶ σὲ μᾶς; Μήπως δὲν εἶναι ἀποφασισμένοι νὰ φυμώσουν τὸν ἐργάτη γιὰ νὰ θιάζουν περισσότερο χρυσάφι; Μήπως δὲν ἐτοιμάζουν ἕναν μεγαλύτερο πόλεμο;

Θάθελα νὰ φωνάξω ἐκδίκηση — μπορῶ νὰ σᾶς πῶ πὼς θὰ πέθαινα εὐτυχισμένος κάτω ἀπ' τὸ χέρι τοῦ δήμιου, ἂν ἤξερα πὼς θάπαιρναν ἄλλοι ἐκδίκηση γιὰ μένα: «ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντου»...

6 Ἀπριλίου 1925

Μπριτζγουῶτερ, Ψυχιατρεῖο

Ἀγαπητὴ συντρόφισσα Μπλάκγουελ.

...Δὲν ἔχω καμμιά ἐλπίδα, οὔτε τὴν παραμικρὴ, ἐπι-

στοσύνη στους νόμους και σ' αὐτούς τοὺς ἐμπόρους τοῦ νόμου — ἔσεῖς ξέρετε σὲ τί πιστεύω και σὲ τί ἐλπίζω.

Αἰσθάνομαι δι: κάτι πεθαίνει μέσα μου σιγά σιγά. Ἄρχιζω νὰ πιστεύω σὲ μιὰ φράση τῆς Βίβλου: «Ὁ τύραννος πρέπει: νὰ μαχαιρώνεται!», και πάω νὰ δημιουργήσω μιὰ φιλοσοφία γιὰ μένα και γιὰ ἑκατομύρια ἄλλους ἀνθρώπους, τὴν φιλοσοφία τῆς νέας ἐπανάστασης μὲ τὴν πραγματικὴ δράση. Εἶν' αὐτὸ πού δνόμαξε ὁ Βίκτωρ Οὐγκὸ «Ὁ Θεὸς τῶν Ἐπαναστάσεων».

Κάποιος σύντροφος μου ἔλεγε: «Ἀλλοίμονο σ' ἐκεῖνον πού τὴ στιγμή τῆς ἐκδίκησης, μιλάει γιὰ συγχώρεση και οἶκτο. Οἱ σύντροφοί του, μετὰ ἀπ' ὅσα τράβηξαν ἀπ' τοὺς φασιότες, θὰ τὸν σκοτώσουν. Ἐμένα οἱ φασιότες οὔτε μὲ σκότωσαν, οὔτε μὲ χτύπησαν, γιατί: αὐτοὶ πού ἦσαν στὸ χωριό μου ἦσαν δειλοὶ και τρομαγμένοι, και τοὺς ἄλλους τοὺς ἀπέφυγαι. Ἄλλ' εἶδα τὴ γυναίκα μου και τὰ παιδιὰ μου νὰ κλαῖνε ἀπὸ πείνα. Αὐτὸ ἦταν γιὰ μένα χειρότερο κι' ἀπὸ θάνατος».

Ὁ Ἐρρίκος Μαλατέστα εἶναι κατὰ τῆς ἀνώφελης ἐκδίκησης, όταν δὲν εἶναι ἀπαραίτητη, κι' ἴσως ἔχει δίκιο.

15 Σεπτεμβρίου 1924
Φυλακὲς τοῦ Τοάρεστον

Ἀγαπητὴ συντρόφισσα Μπλάγκουελ,

Ἐχω κουραστει πάρα πολύ. Ἀναρωτιέμαι: μήπως ἡ ἐπιθυμία μου νὰ ζήσω μόνο και μόνο ἀπὸ ἀγάπη γιὰ τὴ ζωὴ, δὲν εἶναι παρὰ ὁ φόβος τοῦ θανάτου κι' ὄχι φρονιμάδα κι' ἠρωϊσμός. Μέσα στὴ συνείδησή μου ὅλο και στριφογυρίζει ἡ ἰδέα μιᾶς ἠθικῆς ὑποχρέωσης: νὰ πεθάνω γιὰ τὴν Ἐλευθερία. Εἶμαι ἔτοιμος γι' αὐτό, μὰ κι' ἂν πάλι: γελιέμαι. Ἐ-

να είναι δέβαιο, πώς δὲ θὰ πεθάνω σὰν σκουλήκι ἢ σὰν κοτόπουλο.

...Ὁ φασισμὸς στὴν Ἰταλία, ἔχει μαζί του τὸν Πάπα, τὸ Βασιλιά, τοὺς χρηματιστές, τοὺς βιομηχάνους καὶ τοὺς ἀγρότες.

Οἱ φιλελεύθεροι ποὺ δοθήθησαν τὴν ἀνοδο τοῦ φασισμού, εἶναι δισταχτικοί. Οἱ Δημοκράτες εἶναι σταθερὰ ἀντιφασίστες, οἱ Ρεπουμπλικάνοι δισταχτικοὶ κι' οἱ ἀναρχικοὶ μένουν σταθερὰ ἐπαναστάτες. Ἀλλὰ οἱ ρεφορμιστές εἶναι ἔτσι: μοι νὰ προδώσουν καὶ πάλι, ἂν ὁ Μουσσολίνι κάνει τὴν εὐγενῆ χειρονομία νὰ τοὺς προσφέρει τὸ «μισὸ πιάτο».

Μὰ τὸ χειρότερο εἶναι πῶς: οἱ σοσιαλιστές τρομάζουν τοὺς φιλελεύθερους, τοὺς δημοκράτες καὶ τοὺς ρεπουμπλικάνους, ἐνῶ οἱ ἴδιοι τρέμουν τοὺς κομμουνιστές, οἱ ὁποῖοι πάλι, φοβοῦνται τοῦ σοσιαλιστές, ὅπως φοβοῦνται καὶ τοὺς φιλελεύθερους, τοὺς δημοκράτες καὶ τοὺς ἀναρχικούς. Κι' οἱ ἀναρχικοὶ δὲν ἔχουν ἐμπιστοσύνη σὲ κανένα.

Ἄς δοῦμε τώρα τὴν ἄλλη πλευρά: Ὁ βασιλιάς σιχαίνεται τὸν Πάπα κι' ὁ Πάπας σιχαίνεται τὸ βασιλιά. Ἀλλ' ὁ κοινὸς κίνδυνος τοὺς ἐνώνει. Ὁ βασιλιάς ποὺ κρατᾷ τὸ στρατὸ καὶ τὴν κυβέρνησι, σιχαίνεται τὸν φασισμό τοῦ Μουσσολίνι, ἀλλ' εἶν' ὑποχρεωμένος νὰ τὸν ὑποστηρίξει, γιατί ἀλλοιῶτα θὰ βρεθεῖ μέσ' στὸν μεγάλο ὑπόνομο τῆς Ρώμης. Ὁ Μουσσολίνι, καθὼς κι' οἱ πρὸ ἔξυπνοὶ ἀπ' τοὺς ὑπαρχηγούς του, ἐπιζητοῦν τὴν εἰρήνη καὶ δὲν θᾶχαν ἀντίρρηση νὰ μοιραστοῦν τὸ πιάτο τῆς ἐξουσίας μὲ μερικούς ἀπ' τοὺς ἀντιπάλους τους, ἀλλ' ἡ φριχτὴ κατάσταση τοῦ λαοῦ, οἱ καθημερινές διαιρέσεις τῶν φασιστῶν, ἀποκλείουν τὴν ὀμαλότητα, κι' ὁ Μουσσολίνι ἔχει οὐσιαστικὰ καταστήσει: δούλος τῶν καπιταλιστῶν, κι' ἀναγκάζεται τώρα ν' ἀκολουθεῖ τὴ δόνη τῶν κυμάτων τοῦ ἴδιου τοῦ τοῦ κόμματος· ἂν δὲν ὑπακούσει, εἶναι ἔξτραμμένος. Ἐν Μουσσολίνι εἶναι μοιραῖο νὰ τὸν δολοφονήσουν μᾶλλον οἱ φίλοι του, παρὰ οἱ ἐχθροί

του. Θα υποσταί την κυνική ιστορική Νέμεση, όπως του ταιριάζει.

Και τί κάνει ο Ιταλικός λαός, οι μεγάλες μάζες της υπαίθρου, οι ναυτικοί, οι έμποροι, οι παιδαγωγοί; Οι πιο ταπεινοί είναι οι καλύτεροι. Οι μάζες που θρίσκονται μακριά απ' την πολιτική, που κάνουν την άπλη ζωή, και που είναι φυσικά καλά πειθαργημένες, είναι βασικά καλές. Άλλά λύγισαν, αποκτηνήθηκαν. σάπισαν, μέσα σε εκατοντάδες χρόνια: σκλαδιās, σκληρής δουλειās, φτώχειας, πείνας, και άμάθειας. Κι' όμως, παρ' όλ' αυτά, είν' οι μόνοι που σηκώνουν το βλέμμα απ' τη λάσπη και κοιτούν τον ουρανό. Έξάλλου, δεν είν' υπεύθυνοι. Υπεύθυνοι είναι ή Έκκλησία, ή μοναρχία, ο καπιταλισμός, ο μιλιταρισμός, ή γραφειοκρατία — κίτρινοι, πράσινοι, κόκκινοι, δημαγωγοί και πολιτικάντηδες.

Το πολιτικό προλεταριάτο παρουσιάζει μεγάλη ομοιογένεια: οπαδοί του Μαρξίνι, μισο-σοσιαλιστές, σοσιαλιστές, κομμουνιστές κι' άναρχικοί.

Οι μαρξινικοί κι' οι άναρχικοί είν' ή πιο καλή ράτσα, κι' όπωςδήποτε καλύτερο απ' τις άχρωμες μάζες, τις άσυνείδητες και δίχως ιδανικά, μά αυτοί είναι λίγοι. Τους άλλους, τους έχουν δασκαλέψει οι... άρχηγοί, «μπόλιχο φαί, λίγη δουλειά», το κέντρο του κόσμου είν' ή κοιλιά μου, πρώτ' απ' όλα ασφάλεια, διαδοχικές κατακτήσεις, ιστορικός φταλισμός και πάνω απ' όλα ο φασιστικός θώρακας.

Βάλτε άκόμη ότι επιζητούν την έξουσία, ότι είναι δουλοπρεπείς και μπουρζουάδες.

Έτσι, ή κατάσταση στην Ίταλία είναι άμφίδολη, λίγο κωμική, αλλά πάνω απ' όλα, τραγική. Και κανένας συνείδητος άνθρωπος δεν μπορεί νά τά βλέπει αυτά χωρίς νά λυπάται, χωρίς νά τού σφίγγεται ή καρδιά. Παντού θάνατος, και χειρότερα άκόμη απ' το θάνατο. Το έργο που πρέπει νά γίνει είναι: πολύ ευρύ, κι' οι άνθρωποι είναι νά-

νοι και πυγμαίοι.

Ποιό θάνατο τὸ μέλλον; Δάκρυα, ἐγκλήματα, ἐκφυλισμός, τρέλλα καὶ θάνατος, — ἢ ἡ ἀπελευθέρωση τῆς ζωῆς, μέσα ἀπὸ ἕνα τρομερὸ χεῖμαρρο αἵματος, μέσα ἀπ' τὴ φωτιὰ καὶ τὶς ἡρωϊκὲς θυσίες. Αὐτὴ εἶναι ἡ πραγματικότητα. Τρομάζει ἡ φαντασία νὰ τὴ συλλάβει. Ρεπουμπλικάνοι, δημοκράτες καὶ σοσιαλιστὲς ἔχουν ἕνα πρόγραμμα: Ἀποκατάσταση τῶν συνταγματικῶν ἐγγυήσεων: ἐλευθερία Τύπου, λόγου, συνεταιρισμοῦ, ἀκύρωση τῶν παλαιῶν ἐκλογῶν καὶ προκήρυξη νέων, διάλυση τῆς φασιστικῆς ἐθνοφρουρᾶς.

Οἱ κομμουνιστὲς πρεσβεύουν «ἡ ἐξουσία γιὰ μᾶς», ὅποια κι' ἂν εἶναι καὶ παριστάνουν τοὺς Δὸν Κιχώτιδες. Ὅπως βλέπετε οἱ κακόμοιροι οἱ ἀναρχικοὶ — περιφρονημένοι, ἀδικημένοι, κατατρεγμένοι — πρέπει πολὺ νὰ μοχθήσουν γιὰ ν' ἀνοίξουν τὸ σωστὸ δρόμο μέσ' ἀπ' αὐτὸ τὸ χάος.

Σὲ γενικὲς γραμμὲς, οἱ ἄνθρωποι, δὲν εἶν' ἀκόμη ὄριμοι γιὰ τὴν ἀναρχία. Ἄλλοι πάλι εἶναι ἀντίθετοι πρὸς τὴν ἐλευθερία, κι' ἔτσι θάνατο ἀδύνατο νὰ ἐφαρμοστεῖ ἕνα σύστημα ἀναρχισμοῦ μετὰ τὴν πτώση τοῦ φασισμοῦ. Κι' ἄλλοῦ, ὑπάρχουν περιοχὲς ὅπου σχεδὸν ὅλος ὁ πληθυσμὸς εἶναι ἀναρχικός. Ἐξάλλου, σήμερα τὸ πρῶτο καθήκον εἶναι νὰ συντριβεῖ ὁ φασισμὸς, κι' αὐτὸ ἀπαιτεῖ τὴ συνεργασία ὅλου τοῦ λαοῦ.

13 Μαΐου 1926

Φυλακὲς τοῦ Τσάρλεστον

Ἀγαπητὴ συντρόφισσα Μπάκγουελ,

... Ἄρχισαν νὰ ἐάζουν σὲ λειτουργία τὸν ἠλεκτρικὸ κινητήρα τῆς φυλακῆς. Ὑπάρχει ἕνας εἰδικὸς κινητήρας γιὰ τὴν ἠλεκτροπληξία, γιὰτὶ ἡ Ἡλεκτρικὴ Ἐταιρία Ἐντισσον ἀρνήθηκε νὰ παραχωρήσει ρεῦμα γι' αὐτὴ τὴ δουλειά. Τὸ

καινούργιο μου κελλί, πού είναι πολύ καλύτερο απ' τὸ προηγούμενο, (μπορῶ καὶ γράφω πάνω σὲ τραπέζι), θρίσκεται: πολὺ κοντὰ στὸ μοτέρ. Τοὺς ἀκούω τώρα πού τὸν ἐτοιμάζουν γιὰ μιὰ ἐκτέλεση — ἴσως γιὰ τὴ δική μου — κι' ὁ ὄρυθος αὐτὸς μοῦ ξεσκίζει τὰ σωθικά. Μᾶλλον ὅμως τὸν ἐτοιμάζουν γιὰ τὸν Μαντιέρος ἢ γιὰ τοὺς καταδικασμένους τῆς ὑπόθεσης Βάλτχμ... ("Ὅχι, παραβίασα τὸν κανονισμό, καὶ ρώτησα τὸν κρατούμενο τοῦ διπλανοῦ κελλιοῦ. Μοῦ λέει πὼς τὸ μοτέρ λειτουργεῖ κάθε νύχτα, ἀλλὰ δὲν τ' ἀκούγαμε πρὶν γιατί τὰ παράθυρα ἦσαν κλειστά).

Δὲν περιμένω πιά τίποτα καλὸ ἀπὸ τὴ λεγόμενη ἀνθρώπινη δικαιοσύνη... Φυσικά, αὐτὸ δὲν μειώνει τὴν εὐγνωμοσύνη μου γιὰ ἔσους στάθηκαν τόσο καλοὶ γιὰ μένα, ὅσο ἀνέβαινα τὶς πλαγιές αὐτοῦ τοῦ Γολγοθά. Ἐκαναν καὶ κάνατε γιὰ μένα πολὺ περισσότερα απ' ὅ,τι ἀξιῶ καὶ μόνο ὁ θάνατος θὰ σκοτώσει: τὴν εὐγνωμοσύνη μου γι' αὐτοὺς καὶ γιὰ σᾶς. Ἄν ἀναγκάζομαι νὰ πεθάνω γιὰ ἓνα ἔγκλημα πού δὲν ἔκανα, θὰ πεθάνω μὲ τὴ βεβαιότητα πὼς τὸ αἷμα μου κι' ἡ ἀθωότητά μου θὰ θροῦν ἀργότερα ἐκδίκηση.

ΣΗΜΕΙΩΜΑ (6)

Πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴ Ἵπεράσπισης,

Ὁ Κυβερνήτης "Άλβαν Τί Φούλερ εἶναι ἓνας ἐγκληματίας, ὅπως κι' ὁ Τάιλερ, ὁ Κάτμαν, οἱ ψευδομάρτυρες

7. Αὐτὸ σημεῖωμα τὸ ἔδωσε ὁ Βαντζέττι στὸν φύλακα Χέντρου, ἐκεῖνος στὸν δικηγόρο κι ἔτσι ἔφτασε στὰ χέρια τῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ τὴν Ἵπεράσπιση. Ὁ ἀνώμαλος γραφικὸς χαρακτήρας φανερῶνει τὴν ταραχὴ του καὶ δὲν μοιάζει διόλου μὲ τὸ συνηθισμένο του γράψιμο. Ὁ Βαντζέττι τὸ ἔγραψε μόλις πληροφορορήθηκε τὴν ἀπόφαση τοῦ Κυβερνήτη, ἢ ὑποία τοῦ κοινοποιήθηκε τὴ νύχτα τῆς 3ης Ἀύγουστου 1927.

κι' δλοι οί άλλοι. Μοῦ εἶχε σφίξει τὸ χέρι σὰν ἀδερφός, μὲ εἶχε ἀφήσει νὰ πιστέψω ὅτι εἶχε καλὲς προθέσεις καὶ ὅτι δὲν ἐξετέλεσε τοὺς τρεῖς δολοφόνους γιὰ νὰ μὴν ὑπάρχει τὸ προηγούμενο πού θὰ τὸν ἐμπόδιζε νὰ μᾶς σώσει.

Τώρα, εἴτε ἐπειδὴ ἀγγοεῖ, εἴτε ἐπειδὴ ἀπορρίπτει ὁ-
λες τὶς ἀποδείξεις τῆς ἀθωότητάς μας, μᾶς βρίζει καὶ μᾶς
δολοφονεῖ. Εἴμαστε ἀθῶοι.

Τέτοιος εἶναι ὁ πόλεμος τῆς πλουτοκρατίας κατὰ τῆς
ἐλευθερίας, κατὰ τοῦ λαοῦ.

Πεθαίνουμε γιὰ τὸν Ἀναρχισμό! Ζήτω ὁ Ἀναρχισμός.

21 Αὐγούστου 1927

Ἀπὸ τὸ Σπίτι τοῦ Θανάτου τῶν
Κρατικῶν Φυλακῶν τῆς Μασσαχουσέτης.

Ἀγαπητοὶ φίλοι καὶ σύντροφοι τῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ τὴν Ὑ-
περάσπιση τῶν Σάκκο καὶ Βαντζέτι,

Μεθαύριο τὰ μεσάνυχτα θὰ μᾶς ἔχουν ἐκτελέσει, ἐκτός
ἂν ἡ ἐκτέλεση ἐμποδιστεῖ εἴτε ἀπ' τὸ Ἀνώτατο Δικαστήριον
τῶν Ἐνωμένων Πολιτειῶν, εἴτε ἀπ' τὸν κυβερνήτη Ἄλβαν
Τ. Φούλερ.

Δὲν ἔχουμε πιά καμμιά ἐλπίδα. Σήμερα τὸ πρῶτ ἦρθε
ἀπὸ τὴν Οὐάσιγκτον ὁ γενναῖος συνήγορός μας καὶ φίλος μας
Μιχαήλ - Ἀγγελος Μουσμάνο καὶ μᾶς εἶπε πῶς θὰ ξαναρ-
χόταν σήμερα τὰπόγευμα ἂν προλάβαινε. Ἐπίσης ἡ Ρόζα
κι' ἡ Λουίτζια (7) ἦσαν ἐδῶ σήμερα τὸ πρῶτ καὶ μᾶς ὑπο-
σχέθηκαν κι' ἐκεῖνες πῶς θὰ ξανάρχονταν τὰπόγευμα. Μὰ
εἶναι κίολας 5.12' καὶ κανεὶς ἀκόμα δὲν φάνηκε. Αὐτὸ μᾶς

8. Ρόζα, ἡ γυναίκα τοῦ Σάκκο καὶ Λουίτζια, ἀδερφή τοῦ
Βαντζέτι.

κάνει νὰ σκεφτοῦμε πῶς δὲν ὑπάρχουν καλὲς εἰδήσεις, ἀλλοιῶς κάποιος ἀπὸ σᾶς θᾶτρεχε ὡς ἐδῶ. Αὐτὸ μᾶς λέει πῶς ὅλες οἱ ἐνέργειες σας ἀπότυχαν καὶ πῶς καὶ τὶς τελευταῖες τοῦτες ὥρες καταβάλλετε ἀπεγνωσμένες προσπάθειες γιὰ νὰ ἀποτρέψετε τὴν ἐκτέλεσὴ μας. Μὲ μιὰ λέξη καταλαβαίνουμε πῶς εἶμαστε χαμένοι! Γι' αὐτὸ ἀποφασίσαμε νὰ σᾶς γράψουμε αὐτὸ τὸ γράμμα, γιὰ νὰ σᾶς ἐκφράσουμε τὴν εὐγνωμοσύνη μας καὶ τὸ θαυμασμὸ μας γιὰ τὰ ὅσα κάνατε γιὰ τὴν ὑπεράσπισή μας μέσα σ' αὐτὰ τὰ ἑπτὰ χρόνια, τοὺς τέσσερες μῆνες καὶ τὶς ἑντεκα μέρες ἀγῶνα.

Τὸ γεγονός δτι χάσαμε καὶ δτι πρέπει νὰ πεθάνουμε, δὲν μειώνει διόλου τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην μας γιὰ τὴν ἀλληλεγγύη πού δειξάτε γιὰ μᾶς καὶ τὶς οἰκογένειές μας.

Φίλοι καὶ σύντροφοι, τώρα πού ἡ τραγωδία τούτης τῆς δίκης πλησιάζει στὸ τέρμα της, μείνετε ὅλοι σὰν μιὰ ψυχή. Τὸ ἰδανικὸ μας ζεῖ. Ἐσεῖς, οἱ σύντροφοί μας, ὑπάρχετε κατὰ γιλιᾶδες — δὲν νικηθήκαμε. Φυλάξτε σὰν θησαυρὸ τὸν πόνο μας, τὰ λάθη μας, τὶς ἀπογοητεύσεις μας, τὸ πάθος μας γιὰ τοὺς αὐριανούς ἀγῶνες καὶ γιὰ τὴ μεγάλη ἀπελευθέρωση.

Παραμείνετε σὰν ἓνας ἄνθρωπος τούτη τὴ θλιβερότερη ὥρα τῆς τραγωδίας μας. Νᾶχετε μιὰ καρδιά.

Χαιρετήστε γιὰ μᾶς, ὅλους τοὺς φίλους κι' ὅλους τοὺς συντρόφους τῆς γῆς.

Σᾶς φιλοῦμε καὶ σᾶς στέλνουμε τὸν τελευταῖο χαιρετισμὸ μας μὲ τὴν καρδιά γεμάτη τρυφερότητα καὶ ἀφοσίωση. Γιὰ τώρα καὶ γιὰ πάντα, χρόνια πολλὰ γιὰ σᾶς, κι' ἀθάνατη ἢ ἐλευθερία.

Δικοί σας στὴ ζωὴ καὶ στὸ θάνατο.

Βαρθολομέος Βαντζέττι

Νικόλαος Σάκκο.

Τ Ε Λ Ο Σ

ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΣΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑ

Ἐκλείπει μισὸς αἰώνας ἀπὸ τὴν μεγάλην προβοκάτσια πού φέρνει τὴν ὀνομασία «Ἰπόθεση: Σάκκο - Βαντζέτι» καὶ σήμερα — στὴν Ἰταλία — ὅπως τουλάχιστο ἰσχυρίζεται τὸ παραπάνω κείμενο, τῆς Ἀναρχικῆς ὀμάδας «22 Μάρτη», ὑφαίνεται ἀπὸ τὸν Ἰταλικὸ κρατικὸ μηχανισμὸ μιά μεγαλύτερη. Δίνουμε στὴ δημοσιότητα αὐτὸ τὸ κείμενο ἀντὶ παραφύτημα τῶν «Πολιτικῶν Γραμμάτων» τοῦ Σάκκο καὶ Βαντζέτι γιὰτὶ πιστεύουμε πῶς κάποια σχέση ἔχουνε μεταξὺ τους.

(Σημ. Μετ.).

Ἐμπιστευόμαστε αὐτὸ τὸ ντοκουμέντο στὸ πολιτικὸ θάρρος τῶν ἀνθρώπων, σὲ ὄλους τοὺς ἐργαζόμενους καὶ τίμιους διανοούμενους, σὲ ὄσους εἶναι ἔτοιμοι νὰ ἀγωνιστοῦν γιὰ τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου καὶ γιὰ τὴν ἐλευθερία. Σήμερα, ἐνῶ ἀντιμετωπίζουμε τὴ βία τῆς κατεστημένης ἐξουσίας καὶ τὸ φέμμα ἐνὸς ὀλόκληρου συστήματος συνασπισμένου ἐναντία στοὺς ἀναρχικοὺς, σήμερα, περισσότερο παρὰ ποτέ, πιστεύουμε ὅτι μόνο ἡ ἀλήθεια εἶναι ἐπαναστατικὴ.

Αὐτὸ τὸ ντοκουμέντο εἶναι ἓνα ἀδελφικὸ ἀφιέρωμα στὴ μνήμη τοῦ σύντροφου Γκιουζέππε Πινέλλι, πρῶτου θύματος τοῦ ἐξεδιάντροπου «κνηνητοῦ φαντασμάτων» πού διεξάγεται στὴν Ἰταλία — τὸ ὑποτιθέμενο λίκνο τοῦ δικαίου —, κάτω ἀπὸ τὸ ἀκούραστο βλέμμα τοῦ ἀνώτατου ἀρχηγοῦ τῆς Ἰταλικῆς δικαιοσύνης τοῦ «ἀντιφασίστα» Γκιουζέππε Σαρακάτ.

Οἱ δόμδες πού ἐξεργάγησαν καὶ σκότωσαν στὴν Ἀγροτικὴ Τράπεζα στὸ Μιλάνο ὅπως καὶ ἐκεῖνες πού σκότωσαν στὴ Ρώμη δὲν εἶναι τῶν ἀναρχικῶν. Θὰ ἐξηγήσομε γιὰτὶ οἱ ἀναρχικοὶ κατηγορήθηκαν καὶ γιὰτὶ ἡ ὀμάδα τῆς «22 Μάρτη» χτυπήθηκε ἀπὸ τὴν καταπίεση.

Χρειαζόταν αἷμα, πολὺ αἷμα, γιὰ νὰ πραγματοποιηθεῖ στὴν Ἰταλία τὸ σχέδιο τῆς διεθνoῦς καταπίεσης στὴν πρώτη του φάση: νὰ ἀγγιχτοῦν οἱ μετριοπαθεῖς καὶ μικροσοτικὲς συνειδήσεις, νὰ συσκοτιστεῖ τὸ ἀνθρώπινο λογικὸ, νὰ πέσει, στὸν τρομερώτερο παραλογισμὸ. Θέλησαν νὰ φορτώσουν αὐτὴ τὴ σφαγὴ στοὺς ἀναρχικοὺς καὶ στὶς ἰδέες τοῦ ἀναρχισμοῦ, πρῶτα ἀπ' ὅλα γιὰτὶ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀναρχισμοῦ πάντοτε ὀπῆρε ἓνα ἀγκάθι στὸ πλευρὸ τῶν κατεστημένων συμφερόντων πραγματικά, μονάχα ἐξοντώνοντας τίς δυνάμεις καὶ τίς ἰδέες τοῦ ἀναρχισμοῦ μποροῦν νὰ ἐλπίζουν σὲ νίκη τῆς κρατικῆς καταπίεσης. Ἀλλὰ θέλησαν ἀκόμα νὰ ἀποδώσουν τὴ σφαγὴ τοῦ Μιλάνου στοὺς ἀναρχικοὺς καὶ κυρίως στὴν ὀμάδα τῆς «22 Μάρτη» γιὰ τοὺς παρακάτω λόγους,

πού είναι οδοιπόροι: γιατί αποτελούσε τον πιο αδύνατο κρίκο της αλυσίδας και γιατί έπρεπε να χρησιμοποιηθεί εάν πειραματόζωο σε μια έμπειρα ύψηλης αντιδραστικής χειρουργικής.

Οι σοσιαλφασίστες και οι μετριοπαθείς, οι φοβιτοίριδες και οι ήλιθιοι, δοῦλοι της καθεστηκίας τάξης, παρ' όλα αυτά ξεγελάστηκαν: η «22 Μάρτη» δεν είναι πια μια ομάδα νεαρών ιδεολόγων τελευταία, η ομάδα μεγάλωσε, δυναμωμένη από τις διώξεις και από το ταξικό μίσος· άλλοι σύντροφοι πήραν τη θέση των συντρόφων που φυλακίστηκαν και διώχτηκαν έδωκα, επειδή έκαναν το έγκλημα να πιστέψουν ότι επι-ρεπόταν να είναι κανείς άναρχικός και όπαδός της απόλυτης ελευθερίας σε μια δημοκρατική και συνταγματική κοινωνία. "Άλλοι ακόμα, εργαζόμενοι και σπουδαστές, ενώθηκαν μαζί μας στην παρανομία, πρόθυμοι να αγωνιστούν για να απωθήσουν τα τέρατα γεννήματα της εξουσίας: το άχόρταγο σκαλι του κομπορμιμοῦ και του όππορτουτισμοῦ, τη συστηματική κακοπιστία και το μίσος ενάντια στον ελεῦθερο στοχασμό και την αλήθεια.

Χτες ακόμα, δεν υπήρχε παρά μονάχα μια άναρχική ομάδα που να αντιμάχεται τον εξαστισμό της 'Ιταλικής 'Άναρχικής 'Όμοσπονδίας. Σήμερα, όργανωνόμαστε και κερδίζουμε κι' άλλους στις ιδέες μας: ανθρώπους άφανεις, τίμιους, μυαλωμένους, που κατάλαβαν το όραμα μας και την άναντρία της εξουσίας και ενώθηκαν μαζί μας. 'Αποδεχόμαστε την πρόκληση της διεθνούς καταπίεσης. 'Αλλά σήμερα δεν είμαστε πια ένα άμυθο πειραματόζωο, ξέρουμε τι μας περιμένει' κανείς από μας δεν έχει: άυταπάτες σχετικά με τις όποτιθέμενες συνταγματικές έγγυθσεις αυτού του άποκρουστικού κράτους, που όρισμένοι θεωρούν νόμιμο. 'Η «22 Μάρτη» της 'Ιταλίας θα αγωνιστεί για να γίνει μια συλλογική συνείδηση, πραγματικά άναρχική, χωρίς άυταπάτες αλλά και χωρίς σκουριές, είτε πρόκειται γι' αυτές της παραδοσιακής και άναχρονιστικής τάξης πραγμάτων είτε γι' αυτές του επαναστατικού όρεφτισμοῦ. 'Η επανάσταση δεν είναι πια για μας ένα παιχνίδι, άν ποτέ υπήρξε' για να νικήσουμε την καταπίεση είμαστε όποχρεωμένοι να μάθουμε γρήγορα. 'Αλλά θα μάθουμε οι ίδιοι και θα μάθουμε και στους άλλους να πολεμάμε για την ελευθερία.

Είναι η πρώτη φορά στην 'Ιταλία που μια νεανική ομάδα εγκαταλείπεται άνυπεράσπιστη από όλους τους πολιτικούς σχηματισμούς και όίνεται: τροφή στις όαινες, έκτεθειμένη στο λυντσάρισμα της κοινής γνώμης. Για να δώσουμε μιάν ιδέα του κλίματος που δημιουργήθηκε τις τελευταίες όδομάδες εναντίον μας, άρκει να πούμε ότι ακόμα και η 'Ιταλική 'Άναρχική 'Όμοσπονδία άρνήθηκε, φοβισμένη, κάθε σχέση

μαζί μας — και πραγματικά, αρνούμαστε να θεωρήσουμε τόν εαυτό μας σαν πολιτικούς συγγενείς εκείνων πού δέν τολμάνε να υπερασπίσουν ανθρώπους πού κατηγορούνται άδικα. Για τούς κομμουνιστές γραφειοκράτες είμαστε φίλοι τών «έλλήνων συνταγματαρχών»· για τούς φασίστες είμαστε «αναρχοκομμουνιστές». Τέλος, για τήν άστυνομία είμαστε νεαρές ζωές παραπανίσιες, θέματα προορισμένα για τή θυσία, πρὸς μεγάλη ικανοποίηση τῆς λεγόμενης πολιτισμένης κοινωνίας και τών «θγείων» κομμάτων τῆς τάξης. Κανένας ἀπό αὐτούς τούς «τίμιους ανθρώπους», πού ἔχουν συνέχεια στό στόμα λέξεις ὅπως «ἐλευθερία», «δημοκρατία», «κράτος δικαίου», δέν ἀναρωτήθηκε: ἂν ἀφήσουμε κατά μέρος τόν πολιτικό τους χρωματισμό, αὐτοί οἱ νεαροί κατηγορούμενοι εἶναι ὑπεύθυνοι ἢ ἀθῶοι; για τὸ τρομερὸ ἔγκλημα πού τούς ἀποδίδεται; Για εὐτελεῖς και βρώμικους πολιτικούς λόγους, αὐτοί οἱ «τίμιοι ἄνθρωποι» ἔχασαν τελείως τὴν ἀπειθήσουν ἀπὸ τὴν ἰταλικὴ ἄστυνομία και ἀπὸ τὴ δικαιοσύνη τὸ σεβασμὸ τῶν συνταγματικῶν κανόνων καθὼς και τῶν κανόνων τοῦ Κώδικα ποινικῆς διαδικασίας.

Θὰ ἀποδείξουμε ὅτι φίλοι τῶν συνταγματάρχων εἶναι αὐτοί (δηλαδή τὰ κόμματα τῆς τάξης και οἱ κομμουνιστές λακέδες τοῦ Μπρέζνιεφ) και ὅτι ἡ ἄστυνομία διέλεξε τὴν ομάδα μας σαν ἀποδιοσμοπαῖο τράγο μιᾶς διεθνούς και ἰταλικῆς συνωμοσίας, για τὸν ἀπλοῦστατο λόγο ὅτι ἤξερε ἐκ τῶν προτέρων ὅτι κανεὶς δέν θὰ μᾶς υπερασπίζε, ὅτι κανεὶς δέν θὰ διαμαρτυροῦταν στὴ Βουλῆ, στὰ συνδ:κάτα, στὰ πολιτικὰ κόμματα. Ἡ ἐξουσία, τὰ καταπιεστικὰ ὄργανα τοῦ ἰταλικοῦ κράτους, μπόρεσαν ἔτσι να δράσουν ἀνεξέλεγκτα παραβιάζοντας ἕνα σημαντικό ἀριθμὸ ἀρθρῶν τοῦ Κώδικα.

Οἱ κατηγορίες ἐναντία στὴν ομάδα τῆς «22 Μάρτη» εἶναι ψευτικές: είμαστε θέματα μιᾶς τερατώδους συνωμοσίας, ὀργανωμένης ἀπὸ τούς κρατικούς ὀργανισμούς, σὲ διάφορα ἐπίπεδα εὐθυνῶν (και συννοχῆς). Τὸ θέαμα πού ἡ ὑποτιθέμενη συνταγματικὴ δημοκρατία μας προσφέρει αὐτὲς τίς μέρες στὸν κόσμο εἶναι ἀπογοητευτικό, ξεδιάντροπο και ἐξευτελιστικό, ὄχι μονάχα για ὅσους μᾶς καταδιώκουν ἀλλὰ και για τούς Ἴταλούς.

Κατηγοροῦμε τὴν ἰταλικὴ ἄστυνομία σαν ὑπεύθυνη για τὸ θάνατο τοῦ Γκιουζέππε Πινέλλι: σχετικὰ μὲ αὐτὸ τὸ ἔγκλημα, καλοῦμε τὸ Δικαστήριο Ρίσεελ τοῦ Λονδίνου νὰ ἀρχίσει μιὰ ἔρευνα και νὰ ἐξετάσει τὴ δυνατότητα νὰ διώξει μπροστὰ σὲ ἕνα διεθνὲς δικαστήριο τὸν διευθυντὴ τῆς ἄστυνομίας τοῦ Μιλάνου Μ. Γκουίντα και τὸν ἄστυνὸμο Καλαμπρέζι. Κατηγοροῦμε τὸν διευθυντὴ και τούς ἀνώτερους τῆς ἄστυνομίας τοῦ Μιλάνου ὅτι συνέλαβαν παρῆνομα τὸν Γκιουζέππε Πινέλλι, πα-

ραβιάζοντας έτσι το άρθρο 238 του Κώδικα ποινικής διαδικασίας και ότι, στη συνέχεια, παραβίασαν τον ίδιο Κώδικα μην αναφέροντας στην εισαγγελία, όπως απαιτούσε ο νόμος, την ειδηση αυτής της σύλληψης σύμφωνα με τους προβλεπόμενους τύπους αλλά με την ένδειξη «εξαιρετικά ύποπτος». Κατηγορούμε το διευθυντή και τους ανώτερους της αστυνομίας του Μιλάνου ότι είπαν στον τύπο πώς η αυτοκτονία του Πινέλλι ήταν απόδειξη της ένοχης του και ότι αγνόησαν έσκεμμένα το άλλοθι του, που όμως επιβεβαιώθηκε από έξη άτομα, από τους οποίους δύο αστυνομικοί: την ώρα της σφαγής (και οι έξη μάρτυρες είναι: δημόφωνοι σ' αυτό το σημείο) ο Γκιουζέππε Πινέλλι: έπαζε χαρτιά στο Καφέ - Φαμπιάνο. Οι μάρτυρες είναι: ο Μάριο Μάνι, ο Λουίτζι Παλομπίνο, ο καθηγητής Σαβίνι, κάποιος Μ. Μάριο και ο αστυνομικός Ντι Τζιόρτζιο. Κατηγορούμε το διευθυντή της αστυνομίας του Μιλάνου και τους συνεργάτες του ότι δεν κάνανε τα πρακτικά της ανάκρισης του Πινέλλι. (έτσι δήλωσαν μετά το θάνατό του ο διευθυντής της αστυνομίας, ο αστυνόμος Καλαμπρέζι, ο αστυνόμος 'Αλλέγγρα και ο άρχηγός της χωροφυλακής απαντώντας σέ μία συγκεκριμένη έρώτηση του δικηγόρου 'Αλμπέρτο Μαλαγκουζίνι:) 'γι' αυτό το λόγο τα ένδεχόμενα πρακτικά της ανάκρισης θά πρέπει να θεωρηθούν σαν ύποπτα και κατασκευασμένα. Κατηγορούμε το διευθυντή της αστυνομίας Μαρτσέλλο Γκουίντα, τον Μ. Καλαμπρέζι, τον άρχηγό του πολιτικού τμήματος 'Αντόνιο 'Αλλέγγρα, και τον υπέθυνο του γραφείου του διευθυντή, Γκουστάβο Παλούμπο, ότι παραβίασαν έσκεμμένα το νόμο για να αποφύγουν τή διεξαγωγή της ανάκρισης του Πινέλλι. και λης της έρευνας σχετικά με τή σφαγή του Μιλάνου κατω από τόν έλεγχο ενός δικαστικού και του ίδιου του ύπουργείου. Τέλος, τούς κατηγορούμε ότι παραβίασαν τή έπαγγελματική έχεμύθεια διαβιάζοντας στον τύπο μεροληπτικές και δόδετα άδές:μες γνώμες, που θά μπορούσαν να παρουσιάσουν σαν ένοχο μπροστά στην κοινή γνώμη έναν άνθρωπο που παρ' όλα αυτά είχε ένα άκλόνητο άλλοθι και που ήταν έπομένως άπόλυτα άθθος και ένοχος μονάχα του να είναι άναρχικός.

Κατηγορούμε τή ιταλική αστυνομία για έγκληματική συνωμοσία ενάντια στον άναρχικό Πιέτρο Βαλπρέντα, τον οποίο κυριολεκτικά άπήγαγαν αστυνομικοί με πολιτική περιβολή στην έξοδο του γραφείου του 'Αμάτι, άνακριτή στο δικαστήριο του Μιλάνου· ο Βαλπρέντα είχε πάε: μαζί με το δικηγόρο του για να έξεταστεί σαν μάρτυρας στην άνάκριση που διεξάγονταν σχετικά με τις βουβιστικές έέργειες της 25 'Απρίλη 1969 στο Μιλάνο, για τις όποιες άλλοι άθθοι σύντροφοι βρίσκοντα: άκόμα στη φυλακή από έχτώ μήνες, περιμένοντας να δικα-

στούν. Κατηγορούμε την ιταλική άστυνομία για παραβίαση του άρθρου 25 του Συντάγματος: «Κανείς δεν μπορεί να αποκλειστεί από τη δικαιοδοσία του φυσικού δικαστή που προβλέπει ο νόμος» (ένω ο Βαλπρέντα απρόκλητα ού ένα αυτόκίνητο της άστυνομίας και στάλθηκε έλοταχώς στη Ρώμη, παρ' έλλο πού ήταν «ύποπτος» της σφαγής του Μιλάνου' ο «ύπερμάρτυρας» σωφφέρ του ταξί στάλθηκε στη Ρώμη, για μιá αντίπαράσταση άμερικανικού τύπου, πού, με τόν τρόπο πού διεξάχθηκε, δεν μπορεί να έχει καμμιά νόμιμη αξία' θά έξηγηήσουμε γιατί ο Βαλπρέντα και ο «ύπερ-μάρτυρας» στάλθηκαν στη Ρώμη). Κατηγορούμε την ιταλική άστυνομία για συνωμοσία, μαζί με άλλες «σκοτεινές» δυνάμεις του κράτους, της διοίκησης, ορισμένων αντιδραστικών και όπισθοδρομικών βιομηχανικών ομάδων και με σκοτεινά πρόσωπα της καθολικής δεξιάς, τών μυστικών υπηρεσιών και τών φασιστών στελεχών ορισμένων τομέων της κρατικής διοίκησης — για συνωμοσία με τό σκοπό να ένοχοποιηθεί ή ομάδα ή πιό αυτόνομη και ή πιό άνυπεράσπιστη της έξωκοινοβουλευτικής αντιπολίτευσης, να προκληθεί μ' αυτό τόν τρόπο μιá βαθμιαία μετατόπιση πρós τά δεξιά και να δημιουργηθούν οι συνθήκες πού θά επέτρεπαν στην άστυνομία να είναι πάντα οεβαστή (ό διευθυντής της άστυνομίας του Μιλάνου, λίγες μονάχα μέρες μετά τη σφαγή του Μιλάνου, παραπονούνταν στούς δημοσιογράφους για τή στενόχωρη θέση όπου βρίσκονται οι άστυνομικοί έξαιτίας τών πληγμάτων και τών ταπεινώσεων πού δέχτηκαν κατά τη διάρκεια τών φοιτητικών και «μαοϊστικών» διαδηλώσεων, τών απεργιών, κλπ.). Κατηγορούμε την άστυνομία ότι είχε προμελετήσει, μέσα στις μέρες πού άκολούθησαν τη σφαγή του Μιλάνου, τή σύλληψη του Πιέτρο Βαλπρέντα και τών νεαρών συντρόφων πού βρίσκονται τώρα στις φυλακές της Ρώμης. Κατηγορούμε την άστυνομία ότι χρησιμοποίησε ένα χαφιέ, τό σωφφέρ Κορνέλιο Ρολάντι, για να οργανώσει την τραγική φάρα της «άναγνώρισης» (και για' αυτή την έξαιρετική υπηρεσία του ο Κορνέλιο Ρολάντι θά εισέπραττε — ή ήδη εισέπραξε — ποσό τουλάχιστον 50 έκατομμυρίων λιρετών!). Κατηγορούμε την ιταλική άστυνομία ότι ύποστήριζε ού ύψηλούς κύκλους την άνάγκη μιáς άμοιθής 50 έκ. ένω ήδη είχε στην υπηρεσία της τό χαφιέ — προβοκάτορα Κορνέλιο Ρολάντι, πού ήταν έτοιμος να «άναγνωρίσει» τόν Πιέτρο Βαλπρέντα. Κατηγορούμε την άστυνομία ότι χρησιμοποίησε αυτή τη μέθοδο γιατί δεν θά μπορούσε να δικαιολογήσει μιá τόσο οεβαρή δαπάνη από τά «ειδικά κονδύλια» της' δεν έπρόκειτο λοιπόν για μιá άνταμοιβή αλλά για μιá τιμή πού πληρώθηκε στόν άποτυχημένο πρώνη μπόξέρ, ιδιοκτήτη και σωφφέρ ταξί, τόν προβοκάτορα της άστυνομίας Κορ-

νέλιο Ρολάντι, ένα όνομα που πρέπει να θυμόμαστε. Κατηγορούμε την αστυνομία του Μιλάνου και την αστυνομία της Ρώμης ότι κατασκευάζουν μια διαμάχη περιοχικής αρμοδιότητας, ενώ η συνωμοσία ενάντια στους αναρχικούς είχε αποφασιστεί στη Ρώμη και η αστυνομία του Μιλάνου έπρεπε να περιοριστεί αποκλειστικά σε ένα ρόλο κομπάρσου, ένα ρόλο καταστροφικό που στοίχισε τη ζωή του Γκιουζέππε Πινέλλι.

Κατηγορούμε τέλος την αστυνομία ότι έκανε να εκραγεί η βόμβα της Έμπορικης Τράπεζας του Μιλάνου, που δεν είχε ακόμα εκραγεί, για να παρεμποδίσει την ανεύρεση στοιχείων ενοϊκών για τους αναρχικούς. (Δήλωση του υπαξιωματικού του πυροβολικού. Γκουίντο Μπιτζάρι: «...Θά άρχουσε να μὴν προκαλέσουμε την έκρηξη της βόμβας της Έμπορικης Τράπεζας. Δηλώνω ότι θά την είχα άποπλίσει. Γιά μένα αυτό θά ήταν ένα παιχνιδάκι. Τό έχω κάνει χιλιάδες φορές, άκόμα και με βόμβες πολύ πιό ισχυρές και επικίνδυνες. Μπορούσαν να θροῦνε κάποιον που να έχει τό κουράγιο να τό κάνει. Θά είχαμε άνακαλύψει τόν τύπο και τὴν ποιότητα του έκρηκτικού ύλικού, τὴς καφούλας και του μηχανισμού. Δηλαδή πράγματα πάρα πολύ χρήσιμα. Ήταν ένα χοντρό σφάλμα να προκληθεί ἡ έκρηξη της. Ένας αστυνομικός μου είχε τηλεφωνήσει για να ρωτήσει αν ἤμουν διατεθειμένος να συνεργαστώ. Πρέπει να ήταν 7.30 ἡ ώρα τό βράδυ της Παρασκευῆς. Ἄλλά δεν έστειλαν να με πάρουν. Έπρεπε να μείνω στη διάθεση της αστυνομίας. Κατοικῶ σε ένα πρόσπειο και έφτασα όταν πιά ήταν πολύ άργά. Ὁ δικαστικός έμπειρογνώμονας τά είχε ἤδη κάνει όλα. Είναι ένας έμπειρογνώμονας τὴς θαλιστικής, όχι τῶν έκρηκτικῶν. Ἄκόμα τραβάω τὰ μαλλιά μου». Γιατί ἡ αστυνομία — τόσο άποτελεσματική όταν χρειαστεί — δεν πήγε να βρει τόν υπαξιωματικό και έμπειρογνώμονα τῶν έκρηκτικῶν Γκουίντο Μπιτζάρι, που θεωρεῖται στην Ἰταλία σαν ὁ μεγαλύτερος έμπειρογνώμονας στις βόμβες, αυτός που καθάρισε από τις βόμβες και τὰ έκρηκτικά τὴ μισή Ἰταλία μετά τόν Πρώτο και τό Δεύτερο Παγκόσμιο πόλεμο, και που άπόπλισε πάνω από 12.000 μεγάλες βόμβες; Γιατί δεν είπαν στον δικαστικό ότι ὁ Μπιτζάρι μόλις έφτανε; Ἡ ἀλήθεια είναι πολύ απλή: ένα μυστηριώδες τηλεφώνημα ὁ π ω σ ὀ ἡ π ο τ ε ελήφθη από τους αστυνομικούς που τριγύρναγαν γύρω από τὴ βόμβα και που είχαν άρχικά πάρει τὴν έντολή να στήσουν ένα φράγμα από σάκκους με άμμο γύρω από τὴ βόμβα, στην άλλη τὴς τράπεζας, περιμένοντας τόν έμπειρογνώμονα. Τριγυρισμένη από αυτό τό φράγμα, στο μέσο μιας μεγάλης και όλότελα έρημης αὐλῆς, ἡ βόμβα δεν θά ήταν επικίνδυνη για κανέναν. Γιατί δεν περιέμεναν τόν Μπιτζάρι; Γιατί ὁ Μπιτζάρι θά είχε δηλώσει, μετά τόν άποπλισμό τὴς βόμβας, ότι δοοί

φτιάχνουν τέτοιες δόμβες δὲν εἶναι ἐρασιτέχνες τῆς τρινιτρολουένης, ἀλλὰ τεχνικοί, ἐπιστήμονες τοῦ ἐγκλήματος. Καὶ πῶς θὰ εἶχαν μπορέσει τότε νὰ ἐνοχοποιήσουν τὸν ἀφραγκο Βαλπρέντα πού, γιὰ νὰ πάει: νὰ καταθέσει στὸν ἀνακριτὴ Ἀμάντι, ἀναγκάστηκε νὰ δανειστεῖ τῆς μερικῆς χιλιάδες λιρέττες πού τοῦ χρειάζονταν γιὰ νὰ ἀγοράσει τὴ βενζίνη;).

Κατηγοροῦμε τὸν ἀναπληρωτὴ τοῦ Γενικοῦ Εἰσαγγελέα Βιττόριο Ὀκκόροιο, ὅτι ἔγινε ἀντικειμενικὰ συνένοχος τῆς καταπίεσης πού ἀποφασίστηκε ἀπὸ τὴν ἐκτελεστικὴ ἐξουσία, ὅτι παραβίασε συνειδητὰ τὸ ἄρθρο 25 τοῦ Συντάγματος καὶ ἄλλους συνταγματικούς κανόνες, ὅπως τὸ ἄρθρο 39 τοῦ Κώδικα ποινικῆς διαδικασίας: «Ἡ περιοχικὴ δικαιοδοσία καθορίζεται ἀπὸ τὸν τόπο ὅπου ἔλαβε χώρα τὸ ἀδίκημα» (ἐπαμένως ὁ Βαλπρέντα καὶ τὸ ὑποτιθέμενο ἐγκλήμα του ἔπρεπε νὰ ὑπᾶρθοῦν στὴ δικαιοδοσία τῶν ἀρχῶν τοῦ Μιλάνου καὶ ὄχι τῆς Ρώμης, ὅπου ἀκριβῶς ἐδρεύει ὁ θλ:ερέα διάσημος Ὀκκόροιο, πού εἶναι ἤδη υπεύθυνος γιὰ τὴν καταδίκη σὲ 17μηνη φυλάκιση τοῦ καθηγητῆ Φραντσέσκο Τόλιν, διευθυντῆ τῆς ἐβδομαδιαίας ἐφημερίδας «Ἐργατικὴ Ἐξουσία», μὲ κατηγορία ἀδίκημα γνώμης, σύμφωνα μὲ τὰ ἄρθρα 275 καὶ 305 τοῦ φασιστικοῦ Κώδικα, ἄρθρα πού ἀφοροῦν τὴν ἀνατρεπτικὴ προπαγάνδα καὶ τὴν υποδαύλιση τοῦ ταξικοῦ μίσους, ἄρθρα πού δὲν εἶχαν ποτὲ ἐφαρμοστεῖ στὴν πράξη μετὰ τὴν πτώση τοῦ φασισμού γιατί ἔρχονταν σὲ ἀντίθεση μὲ τοὺς συνταγματικούς κανόνες τῆς Ἰταλικῆς Δημοκρατίας). Κατηγοροῦμε τὸν Βιττόριο Ὀκκόροιο ὅτι δὲν ἔλαβε ὑπ' ὄψη του τὴν πρόσφατη ἀπόφαση τοῦ Συνταγματικοῦ Δικαστηρίου σχετικὰ μὲ τὰ δικαιώματα τῆς υπεράσπισης: κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἀνάκρισης ἐνάντια στὸν Βαλπρέντα καὶ τοὺς ὑποτιθέμενους συνενόχους του, ὁ ἀναπληρωτὴς τοῦ Γενικοῦ Εἰσαγγελέα ἀπαγόρευε στοὺς δικηγόρους υπεράσπισης ὄχι μόνον νὰ παρευρεθοῦν στὴν ἀνάκριση ἀλλὰ ἐπίσης νὰ ἐπικοινωνήσουν μὲ τοὺς κατηγορούμενους, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νεαροὺς φοιτητὲς μὲ λευκὸ μητρώο πού εἶχαν τὴν πρώτη τους δικαστικὴ ἐμπειρία. Νὰ τὰ ὀνόματά τους: Ρομπέρτο Μάντερ, μαθητῆς 17 χρονῶν, γιὸς μουσικοῦ· Ἐμίλιο Μποργκίτσε, 18 χρονῶν, φοιτητῆς τεχνικοῦ ἰνστιτούτου, γιὸς ἀνώτερου δικαστικοῦ (ὁ πατέρας ἀναγκάστηκε νὰ παραιτηθεῖ μετὰ τὴ σύλληψη τοῦ γιοῦ του)· Ρομπέρτο Γκαργκαμέλλι, 19 χρονῶν, γιὸς τοῦ ἀρχιταμία τῆς Ἐθνικῆς Τράπεζας Ἐργασίας τῆς Ρώμης (ὅπου ἔσκασε μιὰ δόμβα πού τραυμάτισε 12 άτομα)· Ἐμίλιο Μπανιόλι, 24 χρονῶν, φοιτητῆς ἀρχιτεκτονικῆς· Μάριο Μερλίνα, 25 χρονῶν, τεταρτοετῆς φοιτητῆς Φιλολογίας καὶ Φιλοσοφικῆς (πολλὰς ἐφημερίδες ἔγραψαν ὅτι ὁ Μερλίνο εἶναι ἕνας φασίστας προδοκώτορας, ἄλλοι: εἶπαν ὅτι μᾶλλον

είναι χαφίες της αστυνομίας. Ήμεις λέμε μονάχα αυτό: επιτρέψτε του τουλάχιστον να υπερασπίσει τον εαυτό του ενάντια σε τόσο σοβαρές κατηγορίες! Έχει αυτό το δικαίωμα. Είμαστε οι πρώτοι που απαιτούμε την εξακρίβωση της αλήθειας σχετικά με τις κατηγορίες που διατυπώθηκαν εναντίον του Μάριο Μερλίνο!).

Κατηγορούμε το Ίταλικό Κοινοβούλιο ότι παρακολούθησε χωρίς καμμία αντίδραση την παραβίαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου, ότι δεν υψώσε τη φωνή του για να διαμαρτυρηθεί ενάντια στο «κυνηγητό φαντασμάτων», ενάντια στη δίωξη των αναρχικών και των νεαρών αμφισβητητών, ενάντια στις παρανομίες και τη βία της εκτελεστικής εξουσίας, ενάντια στις καταχρήσεις εξουσίας. Κατηγορούμε τους βουλευτές και γερουσιαστές των αντιφασιστικών κομμάτων ότι επέτρεψαν, με την παθητικότητα τους και την αγνόηση των αντιφασιστικών και δημοκρατικών αξιών, την εφαρμογή του φασιστικού Κώδικα Ρόκκο, όπου θεωρούνται σαν «αδικήματα» οι πολιτικές και δημοκρατικές ιδέες, οι επαναστατικές ιδέες, ή πάλη των τάξεων, με λίγα λόγια το δικαίωμα κάθε πολίτη να εκφράζει ελεύθερα τις πολιτικές του ιδέες και τις ιδεολογικές του πεποιθήσεις.

Κατηγορούμε τους κοινοβουλευτικούς εκπροσώπους των αντιφασιστικών κομμάτων ότι δεν ξεκαθάρισαν το φασιστικό Κώδικα Ρόκκο. Τους κατηγορούμε ότι δεν πρότειναν άμεσα στο Κοινοβούλιο την κατάργηση των άρθρων 272 και 305, θλιβερά διάσημων, τη στιγμή που ένας δικαστικός (δ' Ουκόρσιο) κατηγορήσε τον καθηγητή Τόλιν για άδικη γνώμη. Κατηγορούμε τους κοινοβουλευτικούς εκπροσώπους των αντιφασιστικών κομμάτων ότι έκλεισαν τα μάτια, για λόγους πολιτικού καιροσκοπισμού, όταν, με βάση τα ίδια άρθρα, εκατοντάδες άτομα, που ανήκαν στις ομάδες της αμφισβήτησης, στα λεγόμενα «μυσικά» και «αντιστασιακά» ή αναρχικά κινήματα, συλλαμβάνονταν ενώ οι έδρες των οργανώσεώς τους έρευνούνταν χωρίς ένταλμα και οι πόρτες τους γκρεμίζονταν: όταν, πάντα σύμφωνα με αυτά τα ίδια άρθρα, δεκάδες ηγετικά στελέχη και πολιτικοί αγωνιστές δικάζονταν με συνοπτικές διαδικασίες και καταδικάζονταν σε αρκετούς μήνες φυλάκιση. Κατηγορούμε τους κοινοβουλευτικούς εκπροσώπους των αντιφασιστικών κομμάτων ότι πέρασαν ειρηνικά τις γιορτές των Χριστουγέννων, χωρίς να ένοχληθούν από το γεγονός ότι, μετά τη σφαγή του Μιλάνου και τις βόμβες της Ρώμης, εκατοντάδες νέων σηκώνονταν από τα κρεβάτια τους από τα όργανα της πολιτικής αστυνομίας, κάτω από την απειλή των όπλων, να σύρονταν σαν κοινολίθηδες, μπροστά στα θακρωμένα μάτια των τρομοκρατημένων συγγενών και φίλων τους,

ἐνῶ σωροὶ προπαγανδιστικῶν φυλλαδίων καὶ πορτραῖτα τοῦ Τοῦ Γκουε-
δάρκα κατάγονταν ἀνὰ τε κμήρια ἀδικήματος.

Κατηγοροῦμε τὸ Κοινοβούλιο ὅτι πρόδωσε τὴν ἐλπίδα τῶν Ἰταλῶν
γιὰ μιὰ κοινωνία πρὸς ἐλευθέρη καὶ δίκαιη, ὅτι ξέχασε πῶς αὐτὸ τὸ ἴδιο
τὸ Κοινοβούλιο γεννήθηκε ἀπὸ τὴν Ἀντίσταση καὶ τὸν ἀντιφασιστικὸ
ἀγῶνα, ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν ἀντιφασιστῶν ποὺ καταδιώχθηκαν καὶ σκοτώ-
θηκαν, ἀπὸ τὸ αἷμα καὶ ἀπὸ τὸ ἰδεώδες τῆς ἐλευθερίας τῶν παρτιζάνων
ποὺ ἐκασίστηκαν καὶ κρεμάστηκαν ἀπὸ τοὺς ναζὶ καὶ τοὺς φασίστες.

Κατηγοροῦμε τὸ Κοινοβούλιο, τὸ «γεννημένο ἀπὸ τὴν Ἀντίσταση»
ὅτι σήμερα ἐπιδίδεται σὲ σχολαστικὴς ἀσκήσεις καὶ παρασέρνει ἀσυ-
νεύτητα τὴν Ἰταλία πρὸς τὴν ἀντίδραση τῆς δεξιᾶς. Ἡ ἐφημερίδα τοῦ
(φασιστικοῦ) Ἰταλικοῦ Κοινωνικοῦ Κινήματος «Ἰλ Σεκόλο ντ' Ἰτά-
λια», χάρις στὴν ἐνοχὴ ἀβράνεια τῶν «ἀντιφασιστῶν», μπόρεσε ἔτσι
νὰ γιορτάσει θριαμβευτικὰ τὸν θλιβερὰ διάσπασμα λόγῳ τῆς 3 Γενάρη
1925, ὅταν ὁ «Νουότσι» ἀνακήρυξε ἐπίσημα τὸ τέλος τῆς δημοκρατίας
στὴν Ἰταλία καὶ τὴν διάλυση τῶν κομμάτων καὶ τῶν πολιτικῶν καὶ συν-
δικαλιστικῶν ὀργανώσεων, κηρύσσοντας τὴν ἐπίσημη ἐναρξὴ τῆς φασι-
στικῆς δικτατορίας. Ὁ Τζιόρτζιο Ἀλμιράντε ἔγραψε: «...Ἄν ἐναπό-
κειται πρὸς σὲ μᾶς νὰ ἀπαντήσουμε, ἀλλὰ στοὺς ἀντιπάλους μας, γιατί
ἡ ἐξέλιξη ἀντιστράφηκε καὶ εἶναι τώρα οἱ ἀντιφασίστες ποὺ πρέπει νὰ
ἐξηγήσουν τί εἶναι ὁ ἀντιφασισμός». Ἀλλὰ πῶς θὰ μπορέσουν νὰ «τὸ
ἐξηγήσουν» καὶ νὰ ἀντιδράσουν ἐναντίον τοῦ φασισμού, ἂν οἱ ἀντιφασί-
στες πολιτικοὶ ξέχασαν ἐδῶ καὶ πολὺν καιρὸ περὶ τίνος πρόκειται;
Ἄντιθετὰ ἢ «Σεκόλο ντ' Ἰτάλια» εἶναι σὲ θέση, χάρις στοὺς «ἀντι-
φασίστες», νὰ μᾶς ἐξηγήσει τὴν πολιτικὴ κατάσταση ποὺ δημιουργή-
θηκε στὴν Ἰταλία μετὰ τὴν ἐξέλιξη τοῦ Μιλάνου καὶ τὴν ἐναρξὴ τῆς
ἐφαρμογῆς τοῦ Κώδικα Ρόκκο. Πραγματικά, σὲ μιὰ ἄλλη σελίδα τῆς
νεοφασιστικῆς ἐφημερίδας διαβάζουμε κατὰ λέξη: «...Αὐτὸ σημαίνει
ὅτι ἂν ἡ κυβέρνησις δὲν εἶναι ἱκανὴ νὰ ἐνεργήσει ἀποφασιστικὰ ἐνάν-
τια στις ἀνατρεπτικὰς δυνάμεις, ἂν δὲν ἔχει τὸ κουράγιο νὰ ξεσκυπά-
σει τοὺς δεσμοὺς ἀνάμεσα στοὺς ἐσθιμιστὰς τῶν διάφορων μαρξιστικῶν
ὁμάδων καὶ τὸ Κ.Κ. Ἰταλίας καὶ τὸ Ἰταλικὸ Σοσιαλιστικὸν Κόμμα Προ-
λεταριακῆς Ἐνότητος» ἂν δὲν ἀναγνωρίζε τις διαφορὰς θέσεις τῶν ὁ-
μάδων τῆς δεξιᾶς καὶ δὲν ἐκτιμᾷσι τὴν συμβολὴν τοὺς στὴ
διατήρησιν τῆς ἐνότητος ἀνάμεσα σὲ ὅλους τοὺς Ἰταλοὺς, ἐναπόκειται
στοὺς ἐλευθέρους πολίτας (ὅγλ. στις παραστρατιωτικὰς καὶ φασιστικὰς
συμμορίας, στις ὁμάδες ἐφόδου ποὺ ἐκπαιδεύονται αὐτοὺς τοὺς μῆνες
σὲ «μυστηριώδεις» τόπους) νὰ ἀπονεύμουν τὴν δικαιοσύνην καὶ νὰ τὴν δά-
λουν στὰ χέρια ὄσων κατέλαβαν τὰ αἴτια μᾶς ὁλοένα σοβαρώτερης

παρακμής. Το 1925 ο Μουσσολίνι διαίδηε ότι δέν ήταν πιά ώρα για δισταγμούς και ότι έπρεπε νά δράσει ενάντια σέ όλους εκείνους (τά πολιτικά κόμματα, τούς ανθρώπους πού αποτραβήχτηκαν στό 'Αδεντίνο μετά τή δολοφονία του Ματτεόττι) πού, μέ μιάν όλοφάνερη κακή πίστη, δέν σκόπευαν νά προβογράψουν τή συμφωνία πού σκοπός της ήταν ή πρόδος της 'Ιταλίας... Τό παράδειγμα της 3 Γενάρη άς χρησιμεύει σάν προειδοποίηση για όλους τους παραμένουν κουφοί και τυφλοί και άς τούς προτρέπει νά συλλογιστούν!».

Κατηγορούμε τό 'Ιταλικό Κοινοβούλιο ότι δέν κατάλαβε τό μάθημα του φασισμού, ότι δέν καταλαβαίνουν (ή δέν θέλουν νά καταλάβουν) ότι τέτοια πράγματα δέν μπορούν νά γράφονται παρά από ανθρώπους πού ήδη ξέρουν ότι θά μπορούσαν νά στηριχτούν στη συνενοχή των κρατικών θεσμών, ή τουλάχιστο στην προσχώρηση στό νεοφασισμό στελεχών της δημόσιας διοίκησης, της αστυνομίας και δρισμένων στοιχείων του ίδιου του δικαστικού κλάδου, ότι δέν μπορούν νά γράφονται παρά από άνθρωπος πού είναι πεπεισμένοι ότι μπορούν νά βασιστούν στα κινήματα νεαρών «σκουαντρίστι» (δκλισμένες συμμορίες της εποχής του Μουσσολίνι) πού δέν θίχτηκαν από τήν έκστρατεία του 'Ογκόρσιο και του συναφιού του' από ανθρώπους πού ξέρουν ότι ή εργατική δύναμη βρίσκεται κυρίως στη δύναμη της νέας άριστερας της άμφισήτησης, πού σήμερα είναι κομματιασμένη, διασκορπισμένη και καταδιωγμένη' τέλος, από ανθρώπους πού ξέρουν ότι οι επαναστάτες φοιτητές είναι στην πραγματικότητα νεανικές δυνάμεις της άμεσης δημοκρατίας, ικανές νά αντίταχθούν στόν «σκουαντρισμό» των νεοφασιστών (και αυτός είναι ο λόγος πού προσπαθούν νά τις εξαφανίσουν και νά τις θέσουν εκτός μάχης).

Κατηγορούμε τό 'Ιταλικό Κοινοβούλιο ότι δέν άνακίνησε ακόμα, από άποψη νομοθετική και θεσμική, τήν περίπτωση του Βιτόριο 'Ογκόρσιο πού, ένώ διώκει τήν άριστερά της άμφισήτησης για άδικήματα γνώμης, δέν κουνάει ούτε τό μικρό δάχτυλο για νά διώξει τή «Σεκκόλο ντ' 'Ιτάλια»: 1) για άπολογία του φασισμού και των διαισθητων του «σκουαντρισμού», και όχι μόνο αυτών, για όποιον ξέρει ότι φασισμός σημαίνει διαισθητά ενάντια στην ανθρωπότητα, γενοκτονία, πόλεμος εξόντωσης και θάλαμους άερών' 2) για άπειλές ενάντια στα δημοκρατικά κόμματα και ενάντια στην κυβέρνηση τήν εκλεγμένη από τό ίδιο τό Κοινοβούλιο.

Τέλος, κατακρινουμε αυστηρά τον πρόεδρο της Δημοκρατίας Γκιουζέππε Σαραγκατι πού ώθησε, μέ τηλεγράφημά του, τις άστυνομικές και δικαστικές άρχες νά αρχίσουν γρήγορα τις διώξεις (και έπο-

Τὸ δόγμα Νίξον (κατευθυνόμενη στρατιωτικὴ ἀποκλιμάκωση στὸ ἐξωτερικὸ καὶ κλιμάκωση τῆς καταπίεσης στὸ ἐσωτερικὸ, στὶς Ε.Π.Δ. καὶ στὴν ἀμερικανικὴ ζώνη ἐπιρροῆς) ἀρχίζει νὰ ἀποδίδει τοὺς καρποὺς του. Ὁ βουλευτὴς Λουτζι Τούργκι, ποὺ πῆρε μέρος δραστήρια στὴν ἀμερικανικὴ προεδρικὴ καμπάνια γιὰ τὴν ἐκλογὴ τοῦ Νίξον — γι' αὐτὸ τὸν εὐχαρίστησαν τόσο θερμὰ (εἶχε ἐπηρεάσει τὸν φῆφο τῶν Ἰταλοαμερικάνων) —, ξέρει ὅτι καλύπτεται ἀπὸ μιὰ γιγάντια δύναμη γιὰ τὴ δική του υποστήριξη καὶ τὴν υποστήριξη τῆς στρατηγικῆς τοῦ σοσιαλφασισμού στὴν Ἰταλία. Τὸ Ἰταλικὸ Κοινωνικὸ Κίνημα (Μ.Σ.Ι) αὐτὴ τὴ φορὰ στοιχημάτισε στὸ γκανιάν καὶ ἔχει ἤδη συνάψει τὶς συμμαχίες του, τόσο στὸ ἐσωτερικὸ ὅσο καὶ στὸ ἐξωτερικὸ.

Τὸ ΜΣΙ κηρύχθηκε ἐνάντιο στὸ νόμο γιὰ τὸ διαζύγιο καί, μ' αὐτὸ τὸν τρόπο, κατόρθωσε νὰ προσελκύσει σημαντικὲς συμπάθειες ἀπὸ τὴν καθολικὴ δεξιὰ καὶ τὶς δυνάμεις τὶς πιὸ ὀπισθοδρομικῆς τῆς ἐκκλησίας. Ἀλλὰ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης, ὡς θεσμὸς καὶ ἱεραρχικὴ δομὴ, ἔχει ζωτικὰ πολιτικά, οἰκονομικά καὶ καπιταλιστικὰ συμφέροντα νὰ ὑπερασπίσει καὶ δὲν ἀρνεῖται μονάχα τὸ διαζύγιο ἀλλὰ, πάνω ἀπ' λα, τὴν ἀμφισβήτηση. Σήμερα ἡ καθολικὴ ἐκκλησία ἀμφισβητεῖται σὲ ὁλόκληρο τὸν κόσμο, σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα· δὲν πρόκειται μονάχα γιὰ θεολογικὲς καὶ δογματικὲς ἐρμηνεῖες, γιὰ ἀμφισβητούμενα δόγματα, γιὰ κρίση θρησκευτικότητας, γιὰ «παρακμὴ τῶν ἡθῶν» κλπ. Αὐτὸ ποὺ κρίνεται σήμερα εἶναι πολὺ σπουδαιότερο: ἡ Ἐκκλησία ὡς θεσμὸς, ὡς «χόλντινγκ» τεράστιων διεθνῶν συμφερόντων, ὡς δομὴ γραφειοκρατικὴ καὶ προνομιοῦσα, δίνει σήμερα μιὰν ἀπελπισμένη μάχη γιὰ νὰ ἐπιβιώσει μέσα στὴ γενικὴ ἀμφισβήτηση, ποὺ ἐκδηλώθηκε ἀκόμα καὶ στοὺς κόλπους τῆς. Οἱ παπικὲς ἀρχὲς ξέρουν πολὺ καλά ὅτι ἡ ἀμφισβήτηση στὶς τάξεις τῶν καθολικῶν δὲν εἶναι παρὰ ἓνα ἀντικαθρέφτισμα τῆς γενικῆς ἀμφισβήτησης, ποὺ εἶναι πολὺ πλατύτερη καὶ ποὺ ἔχει ἀνατρέψει μέσα στὰ τελευταῖα χρόνια τὴ σύγχρονη κοινωνία, ρίχνοντας σὲ κρίση τὶς κατεστημένες ἐξουσίες, τὸν τρόπο ζωῆς, τὰ ψεύτικα ἰδεώδη, τὰ προνόμια τῆς σύγχρονης κοινωνικῆς οργάνωσης. Ἀκόμα, ἡ Ἐκκλησία, ὡς αὐταρχικὸς θεσμὸς θεμελιωμένος πάνω στὰ προνόμια, ἀμφισβητήθηκε καὶ ἀπομονώθηκε ἀπὸ τοὺς ἀμφισβητητὲς καθολικοὺς. Ἐπομένως, συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας ὡς θεσμοῦ εἶναι νὰ νικηθεῖ ἡ ἀντιπολίτευση σὲ τοπικὴ καὶ παγκόσμια κλίμακα.

Τέλος, πρέπει νὰ ποῦμε ὅτι τὸ δόγμα Νίξον καὶ τὸ δόγμα Μπρέζνιεφ εἶναι δύο σχέδια παράλληλα, μὲ σκοποὺς συμπληρωματικούς. Ἡ στρατηγικὴ τῆς ἐξουσίας εἶναι ἐνιαία: νὰ κατασταλεῖ ὅτι βρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὸ σύστημα καὶ ἐνάντια σ' αὐτό· καὶ ὅταν γίνεταί φανερό

ὅτι τὸ σύστημα δὲν μπορεῖ νὰ ὑφίσταται τῆ σύγκρουση μὲ τὴν ἀντιπολιτεύουσα καὶ τίς πιδ συνειδητὲς μάζες, τότε μονομιάς (μέσα στὸν Δε-γούστο ἢ τὰ Χριστούγεννα, ἰδεώδη χρόνο γιὰ συνωμοσίεζ) φτάνει ἡ ἐξωτερικὴ δοθῆναι: στὴν Πράγα τὰ σοσιετικά ἄρματα μάχηζ· στὴν Ἀγροτικὴ Τράπεζα τοῦ Μιλάνου, στὴν Ἐμπορικὴ Τράπεζα καὶ στὴ Ρώμη εἰδικὲς βόμβεζ, ἰδιαίτερα ἀποτελεσματικὲζ τῆζ ΣΙΑ. Θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ὀλοφάνερο γιὰ ὅλουζ ὅτι τὸ δῆθεν ἀπόρρητο ντοκουμέντο, ποῦ ἐφτασεοτιζ συντάξειζ τῶν δυτικῶν ἐφημεριδῶν, δὲν ἦταν τίποτα ἄλλο ἀπὸ ἓνα ἔξυπνο τέχνασμα ὀρισμένων μυστικῶν ὑπηρεσιῶν γιὰ νὰ ἀποτραβῆξουν τὴν προσοχὴ ἀπὸ τοὺζ ἀληθινούζ υπεύθυνουζ τῆζ σφαγῆζ τοῦ Μιλάνου. Ἄλλωστε, δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορὰ ποῦ μιὰ μυστικὴ ὑπηρεσία μεταχειρίζεται ἓνα «ἀπόρρητο» ντοκουμέντο γιὰ νὰ ὑποδοθῆσι: τὸ πολιτικὸ παίχνιδι τῆζ χώραζ τῆζ. Κάτι παρόμοιο ἔγινε καὶ στὴν Ἀφρικὴ ἐδῶ καὶ μερικὰ χρόνια.

Τώρα ξέρουμε γιατί ὁ Λουτζι Τούρτσι προτίμησε νὰ πετάξει πάνω ἀπὸ τὸν Ὠκεανὸ μᾶλλον παρὰ κατὰ μῆκος τῶν ἐλληνικῶν ἀκτῶν. Ἦδη ἤξερε τί ἐμο:μαζόταν ἢ, τουλάχιστον, δὲν θὰ τοῦ ἦταν δύσκολο νὰ τὸ φανταστεῖ ἴσως δὲν ἤξερε τίς «τεχνικὲζ λεπτομέρειεζ», τὴν ἡμερομηνία τοῦ ἐγχειρήματος, ἀλλὰ ὅπωοδήποτε ἤξερε τί ἱστορικὸ πεπρωμένο ἐπεφύλασσε τὸ δόγμα Νίξον στὸ MSI.

Ἡ ἀποθράσυνση καὶ οἱ ἀπειλὲζ τοῦ Τζιόρτζιο Ἀλμιράντε ἐνάντια στὰ κόμματα καὶ τὴ δημοκρατία, «υπεύθυνουζ τῆζ ἀναρχικῆζ καὶ μαοϊκῆζ ἀνατρεπτικῆζ δραστηριότηταζ», ἐξηγοῦνται ἔτοι θαυμάσια· παρόμοια ἐξηγεῖται καὶ ἡ στάση ὀρισμένων κρατικῶν ἀρχῶν. Ἀντίθετα, ἐκεῖνο ποῦ δὲν μπορεῖ νὰ ἐξηγηθεῖ εἶναι ἡ μέχρι αὐτοκτονίας παθητικότητα ἐνὸζ ὀλόκληρου ἔθνουζ, ποῦ ἀφήνεται ἡσυχασμένα νὰ ὀδηγηθεῖ πρὸς τὴν καταστροφικὴ ἐποχὴ τοῦ παγκόσμιου σοσιαλφοιμοῦ. Ἐνῶ οἱ φυλακίεζ γεμίζουν ἀπὸ ἀθώουζ καὶ εἰζάγεται ἓνα καταχθόνιο «κυνηγητὸ φαντασματάων», οἱ Ἴταλοὺ ὀρίσκονται μπροστὰ στὴν τηλεόρασή τοὺζ παρακολουθῶνταζ τὴν ἐκπομπὴ «Καντονίσσιμα».

Μαθαίνουμε ἀπὸ τίς ἐφημερίδεζ ὅτι: «ὁ ἀναρχικὸς Ἐνρικο ντὲ Κόλα, 19 χρονῶν, ἀναζητεῖται μὲ ἐνταλμα τοῦ Βιττόριο Ὀσκάρσιο... Τὸ κίνητρο τῆζ κατηγορίας περιορίζεται στὸ γεγονός ὅτι ἀνῆκε σὲ μιὰ ὀργάνωση ταρραχοποιῶν, σὰν μέλοζ τῆζ ἀναρχικῆζ οὐμάδαζ «22 Μάρτη».

Ἡ κατάσταση ἐξελισσεται. Δὲν διώκονται πιά οἱ ἔνοχοὺ σφαγῶν, ἔστω καὶ ὑποτιθέμενοι, ἀλλὰ οἱ ὀπαδοὺ μιᾶζ ὀρισμένηζ πολιτικῆζ οὐμάδαζ, ποῦ μεταβλήθηκε σὲ «ὀργάνωση ταρραχοποιῶν» ἐπειδὴ μερικὰ μέλη

ΕΞΕΔΟΘΗ ΑΠΟ ΤΗ «ΔΙΕΘΝΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ»

Ἐκδοτικῆς Ἐταιρίας 76, 3ος Ὄροφος, τηλ. 631.217

Σ τ ἡ σ ε ι ρ ἄ «ΔΙΑΛΕΚΤΑ ΕΡΓΑ»

ΡΟΖΑ ΛΟΥΞΕΜΠΟΥΡΓΚ

2ος ΤΟΜΟΣ

Α Π Ε Ρ Γ Ι Α ΑΥΘΟΡΜΗΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΜΑΖΩΝ

Ἀποσπάσματα τοῦ ἔργου:

Πάρα πολλά εἰπώθηκαν, τὸν τελευταῖο καιρὸ, γιὰ τὴν ὀριστικὴ πιά ἀδυναμία μας νὰ χρησιμοποιήσουμε «ἐπαναστατικὰ μέσα παλιοῦ τύπου». Μὰ ποτὲ δὲν μᾶς εἶπαν τί ἔννοοῦν μ' αὐτὰ τὰ μέσα, οὔτε καὶ μὲ τί θὰ τὰ ἀντικαταστήσουν.

Ἔτσι, μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς βελγικῆς μας ἡττας, φέρνουν σὲ ἀντίθεση πρὸς τὰ «ἐπαναστατικὰ μέσα» — καὶ πρῶτα ἀπ' ὅλα, πρὸς τὴ βίαιη ἐπανάσταση, πρὸς τὶς μάχες τῶν δρόμων — τῆς καθημερινῆς ὀργάνωσης καὶ μόρφωσης τῶν μαζῶν. Ἀλλὰ εἶναι παράλογο νὰ θέτομε ἔτσι τὸ ζήτημα, γιὰ τὸν ἀπλούστατο λόγο ὅτι ἡ ὀργάνωση καὶ ἡ μόρφωση μονάχες τους δὲν εἶναι ἀκόμη ἀγῶνας, παρὰ εἶναι: ἀπλὰ προπαρασκευαστικὰ μέσα γιὰ τὸν ἀγῶνα, καὶ σὰν τέτοια, εἶναι ἀπαραίτητα τόσο στὴν ἐπανάσταση ἔσο καὶ σὲ κάθε ἄλλη μορφή τοῦ ἐργατικοῦ ἀγῶνα. Ἡ ὀργάνωση καὶ ἡ μόρφωση, αὐτὲς καθ᾽αυτὲς, δὲν κάνουν περιττὴ τὴν πολιτικὴν πάλη, παρόμοια ὅπως ἡ δημιουργία συνδικάτων καὶ ἡ εἰσπραξὴ τῶν συνδρομῶν τῶν μελῶν δὲν κάνουν περιττοὺς τοὺς ἀγῶνες γιὰ τὸ μεροκάματο ἢ τὶς ἀπεργίες...

... Στην απόφαση που πήρανε μερικοί ν' αντικαταστήσουν μόνον με την κοινοβουλευτική δράση κάθε χρησιμοποίηση της βίας στην προλεταριακή πάλη, το πιο παράξενο είναι η ιδέα, ότι τάχα μια επανάσταση μπορεί να γίνει αυθάρτητα. Ξεκινώντας από την αντίληψη αυτή, πιστεύουν ότι μπορούμε να κηρύξουμε ή να μην κηρύξουμε τις επαναστάσεις, να τις ετοιμάσουμε ή να τις αναβάλλουμε, φθάνει μόνο να τις θεωρούμε ωφέλιμες ή περιττές ή βλαβερές, ότι αν θα γίνουν ή δεν θα γίνουν επαναστάσεις στις καπιταλιστικές χώρες, εξαρτάται αποκλειστικά και μόνον από την πεποίθηση που θα επικρατεί στη σοσιαλδημοκρατία. Όσο περισσότερο ή νομιμόφρων θεωρία του σοσιαλισμού υποτιμάει τη δύναμη του εργατικού κινήματος σε άλλα ζητήματα, άλλο τόσο την υπερτιμάει σε αυτό το σημείο.

Η ιστορία όλων των επαναστάσεων που έγιναν στα περασμένα μιάς δείχνει ότι τα μεγάλα λαϊκά κινήματα δεν είναι καθόλου ένα αυθάρτετο και ένσυνειδητο δημόσιο γεγονός των λεγόμενων «άρχηγών» ή των «κομμάτων», καθώς φαντάζονται οι αστυνομικοί και οι επίσημοι άστοι ιστοριογράφοι, αλλά είναι αυθόρμητα κοινωνικά φαινόμενα, γεννημένα από μια δύναμη φυσική, που την πηγή της την έχει στον ταξικό χαρακτήρα της σύγχρονης κοινωνίας. Η ανάπτυξη της σοσιαλδημοκρατίας σε τίποτα δεν άλλαξε τα πράγματα, και ο ρόλος της ο ρόλος δεν είναι να χαράζει νόμους στην ιστορική εξέλιξη της πάλης των τάξεων, αλλά αντίθετα, να μπαίνει στην υπηρεσία των νόμων αυτών, χρησιμοποιώντας τους για τους σοσιαλιστικούς σκοπούς. Αν η σοσιαλδημοκρατία αντιστεκόταν στις επαναστάσεις, που παρουσιάζονται σαν ιστορική ανάγκη, το μόνο αποτέλεσμα θα ήταν να μετατραπεί από εμπροσθοφυλακή σε οπισθοφυλακή, εμπόδιο αντίσχυρο στην πάλη των τάξεων. Μά η πάλη των τάξεων στο τέλος θα θριαμβεύει είτε έτσι είτε αλλιώς, χωρίς τη σοσιαλδημοκρατία και, αν χρειαζόταν, ενάντια της.

Φτάνει να καταλάβουμε τα απλά αυτά πράγματα για να ιδούμε ότι το ζήτημα: επανάσταση ή νόμιμο πέρασμα στο σοσιαλισμό, είναι καθαρά και κατά κύριο λόγο ζήτημα όχι σοσιαλδημοκρατικής τακτικής, αλλά ζήτημα ιστορικής εξέλιξης. Με άλλα λόγια, βγάζοντας την επανάσταση έξω από την ταξική πάλη του προλεταριάτου, οι όπορτουμιστές μας ισχυρίζονται, οπότε λίγο οπότε πολύ, πώς ή βία έπαψε να είναι ένας συντελεστής της νεώτερης ιστορίας.

Αυτό είναι το θεωρητικό βάθος του ζητήματος. Φτάνει να διατυπώσουμε μόνο την ιδέα αυτή, για να γίνει ολοφάνερος ο παραλογισμός της. Η βία, από τότε που εμφανίστηκε η άστικη «νομιμότητα», ο κοινοβουλευτισμός, όχι μονάχα δεν έπαψε να παίζει έναν ιστορικό ρόλο, αλλά είναι και σήμερα επίσης, όπως και σε όλες τις προηγούμε-

νες εποχές, ή βάση της κρατούσας πολιτικής τάξης. Το καπιταλιστικό κράτος στο σύνολό του βασίζεται στη βία. Ή στρατιωτική του δράση είναι αυτή καθαυτή μια άρκετη και χε:ροικιστή απόδειξη. Ο όποιορουνιστικός δογματισμός πρέπει πραγματικά να έχει θαυματουργά χαρίσματα για να μὴν τὸ ελέπει αυτό.

Μά κι' οί ἴδιες ἀκόμη οί ἐκδηλώσεις τῆς «νομιμότητας» δίνουν ἀρκετές ἀποδείξεις γι' αυτό. Ἡ καλύτερα: τί ἄλλο παρὰ βία εἶναι στήν οὐσία τῆς ἡ ἀστική νομιμότητα;

Ὅταν ἕναν «ἐλεύθερο πολίτη», παρὰ τὴ θέλησή του, μὲ τὸν ἐξαναγκασμό, τὸν κλείνει ἕνας ἄλλος πολίτης σ' ἕνα μέρος στενὸ καὶ ἀκατοίκητο, κι' ὅταν τὸν κρατῶν ἐκεῖ μέσα κάμποσο καιρὸ — ὅλοι καταλαβαίνουν ὅτι αὐτὸ εἶναι μιὰ πράξη βίας. Μὰ ἀπὸ τὴ στιγμή ποὺ ἡ ἐνέργεια αὐτὴ θὰ γίνει θυνάμει ἐνός ἐνιαίου βιβλίου, ποὺ λέγεται Ποινικός Νόμος, καὶ τὸ μέρος αὐτὸ θὰ ὀνομαστῆ «Πρωικὴ Βασιλικὴ Φυλακὴ», μετατρέπεται ἀμέσως σὲ πράξη εἰρηκικῆς νομιμότητας. Ἐν ἕνας ἄνθρωπος ἐξαναγκαστῆ ἀπὸ ἕναν ἄλλο, παρὰ τὴ θέλησή του, νὰ σκοτώσει: συστηματικὰ τοὺς συνανθρώπους του, αὐτὸ εἶναι πράξη βίας. Μὰ ἀπὸ τὴ στιγμή ποὺ αὐτὸ θὰ ὀνομαστῆ «στρατιωτικὴ ὀπηρεσία», ὁ καλὸς πολίτης φαντάζεται ὅτι ἀναπνέει: τὸν ἀέρα τῆς εἰρήνης καὶ τῆς νομιμότητας. Ἐν ἕνα πρόσωπο παρὰ τὴ θέλησή του τὸ στερήσουν ἄλλοι ἀπὸ ἕνα μέρος τῆς ἰδιοκτησίας του καὶ τοῦ εἰσοδήματός του, κανένας δὲν θὰ διστάσει: νὰ πει ὅτι αὐτὸ εἶναι μιὰ πράξη βίας. Μὰ ἀπὸ τὴ στιγμή ποὺ αὐτὴ ἡ ληστεία θὰ ὀνομαστῆ «εἰσπραξὴ ἀμέσων φόρων» πρόκειται μονάχα γιὰ ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου.

Κοντολογίς, ὅτι παρουσιάζεται στὰ μάτια μας γιὰ ἀστική νομιμότητα δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρὰ ἡ βία τῆς κυρίαρχης τάξης ἀνοφεμένη ἐκ τῶν προτέρων σὲ ἐπιτακτικὸ κανόνα. Ἀπὸ τὴ στιγμή ποὺ οί διάφορες πράξεις βίας καθορίστηκαν σάν ὑποχρεωτικὸς κανόνας, τὸ πράγμα ἀντικαθρεφίζεται ἀπὸ τὴν ἀνάποδη στὸ κεφάλι τῶν ἀστῶν νομομαθῶν, καθὼς καὶ στὸ κεφάλι τῶν ἀπορτυριστῶν σοσιαλιστῶν: ἡ «ἐννομος τάξις» παρουσιάζεται σάν ἕνα ἀνεξάρτητο δημιουργήμα τῆς «δικαιοσύνης» καὶ ἡ βία τοῦ κράτους σάν μιὰ ἀπλή τῆς συνέπεια, σάν μιὰ «κύρωση» τῶν νόμων. Στὴν πραγματικότητα ἡ ἀστική νομιμότητα (καὶ ὁ κοινωνιολευτισμός σάν νομιμότητα στὸ γίνεσθαι) εἶναι: ἴσα - ἴσα μιὰ ὀρισμένη κοινωνικὴ μορφή, ποὺ παίρνει ἡ πολιτικὴ βία τῆς ἀστικῆς τάξης, τῆς βίας ποὺ πάλι: φερῶναι: πάνω στὸ οἰκονομικὸ ἔδαφος τῆς καπιταλιστικῆς ἐκμετάλλευσης.

Ἐτσι λοιπὸν βλέπομε πὼς ὅλη ἡ θεωρία τοῦ νομιμῶφρονος σοσιαλισμοῦ εἶναι καθερὴ φαντασιοκοπία. Ἐνῶ οί ἄρχοντες τάξεις στήρζονται σὲ κάθε ἐνέργειά τους στὴ βία, μόνο τὸ προλεταριάτο θὰ

Έπρεπε να άρνηθεί μονομιάς και για πάντα τη χρησιμοποίηση της βίας στην πάλη του έναντιών αυτών τών τάξεων. Ποιό λοιπόν τρομερό σπαθί θα χρησιμοποιήσει για να ανατρέψει τη βία που κυβερνάει; Την ίδια έκείνη νομιμότητα που δίνει στη βία της άστικής τάξης τη σφραγίδα του έπιτακτικού και παντοδύναμου κοινωνικού κανόνα.

Τό πεδίο της άστικής νομιμότητας του κοινοβουλευτισμού είναι όχι μόνον πεδίο κυριαρχίας της καπιταλιστικής τάξης, μά και πεδίο μάχης, όπου δι:ασταρώνονται οι άνταγωνισμοί μεταξύ προλεταριάτου και άστών. Μά έπως ή «έννομος τάξις» δέν είναι για την άστική τάξη τίποτε άλλο παρά ή έκφραση της δικής της βίας, έτσι: και ή κοινοβουλευτική πάλη για τό προλεταριάτο δέν είναι τίποτε άλλο παρά ή τάση του να ανεβάσει στην έξουσία τη δική του βία. "Αν πίσω από τη νόμιμη και κοινοβουλευτική μας δράση δέν υπάρχει ή βία της έργατικής τάξης, έτοιμη να μπει σέ ένέργεια μόλις χρειαστεί, ή κοινοβουλευτική δράση της σοσιαλδημοκρατίας καταντάει παιγνίδι τόσο έξυπνο, όσο και τό κουβάλημα νερού με τό κόσκινο. Οι έρασιτέχνες του ρεαλισμού που δέν κουράζονται να φωνάζουν για τις «θετικές έπιτυχίες» της κοινοβουλευτικής δράσης της σοσιαλδημοκρατίας, για να τις χρησιμοποιήσουν ως όπλα κατά της άναγκαιότητας και σκοπιμότητας της βίας στον έργατικό άγώνα, δέν βλέπουν καθόλου ότι: οι έπιτυχίες αυτές, και οι πιο άσημαντες, δέν είναι παρά τό αποτέλεσμα της άόρατης και λανθάνουσας δράσης της βίας.

Τό ότι ή βία πάντα θρίσκειται στη βάση της άστικής νομιμότητας, τό βλέπομε στις περιπέτειες της ίδιας της ιστορίας του κοινοβουλευτισμού. "Η πρακτική πείρα άποδείχνει όλοφάνερα πως: όταν οι κυρίαρχες τάξεις πεισθούν ότι οι βουλευτές μας δέν ύποστηρίζονται από πλατιές λαϊκές μάζες, έτοιμες να δράσουν όταν χρειαστεί, ότι οι έπαναστατικές κεφαλές και έπαναστατικές γλώσσες δέν είναι ικανές ή δέν θεωρούν καλό να δάλουν σέ κίνηση, μόλις χρειαστεί, τις έπαναστατικές γροθιές — τότε κι' ό ίδιος ό κοινοβουλευτισμός και όλη ή περιφημη νομιμότητα θα εξαφανισθούν, άργά ή γρήγορα, ως βάση του πολιτικού άγώνα.

"Υστερα, ή νομιμότητα άποδείχεται ότι είναι προϊόν του συγχυτισμού τών δυνάμεων τών διαφόρων τάξεων που συγκρούονται, και ότι πάντα ταλαντεύεται. "Η Βαυαρία, ή Σαξωνία, τό Βέλγιο και ή Γερμανία μάς δίνουν άρκετά πρόσφατα παραδείγματα που άποδείχνουν ότι οι κοινοβουλευτικές συνθήκες της πολιτικής πάλης παραχωρούνται ή αφαιρούνται από την κυρίαρχη τάξη, διατηρούνται ή αίρονται, ανάλογα με τόν βαθμό που οι θεσμοί αυτοί ασφαλίζουν τά ταξικά της συμφέροντα, ανάλογα με την επίδραση που άσκει ή υπό-

κωφη βία τῶν λαϊκῶν μαζῶν, ἐπιθετική ἢ ἀμυντική. Καί πραγματικά, ὅπως σὲ ὀρισμένες ἐξαιρετικές περιπτώσεις δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀποφύγουμε τὴ βία σὰν μέσο ἀμυνας τῶν κοινοβουλευτικῶν δικικωμάτων, ἔτσι ἐπίσης, σὲ ὀρισμένες ἄλλες περιπτώσεις, ἡ βία εἶναι μέσο ἐπίθεσης ἀναντικατάστατο, ἐκεῖ ὅπου ἀκόμη πρόκειται νὰ κατακτησομε τὸ νόμιμο πεδίο τῆς πάλης τῶν τάξεων...

..Οἱ ὀππορτουниστές μας δηλώνουν πῶς ὁ σοσιαλισμὸς μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθεῖ μόνον μὲ τὴ δημοκρατία τοῦ ἀστικοῦ κράτους. Δὲν βλέπουν ὅτι λέγοντας αὐτὸ, ἀπλῶς ἐπαναλαμβάνουν, μὲ ἄλλα λόγια, τὶς παλιῆς θεωρίες ποὺ δίδασκαν ὅτι ἡ ἀστική νομιμότητα καὶ ἡ ἀστική δημοκρατία εἶναι προοριζόμενες νὰ πραγματοποιήσουν τὴ γενική ἐλευθερία, ἰσότητα καὶ μακαριότητα — ὄχι τὶς θεωρίες τῆς μεγάλης γαλλικῆς Ἐπανάστασης, ποὺ τὰ συνθήματά της στήθηκαν μὲ ἀφελῆς πίστη, πρὶν ἀπὸ τὴ μεγάλη τους ἱστορική δοκιμασία, ἀλλὰ τὶς θεωρίες τῶν λογίων καὶ φιλόρων δικηγόρων τοῦ 1848, τῶν Ὀντιλὸν Μπαρρό, Λαμαρτίνων, Γκαρντιέ Παζές ποὺ ὀρκίζονταν νὰ πραγματοποιήσουν ὅλες τὶς ἐπαγγελίες τῆς μεγάλης Ἐπανάστασης μὲ κοινὲς κοινοβουλευτικὰς φλυαρίες. Οἱ θεωρίες αὐτὲς σημεῖωσαν καθημερινῶς ἀποτυχίες στὴ διάρκειά ἐνὸς ὀλόκληρου αἰῶνα, καὶ ἡ σοσιαλδημοκρατία τὶς ἐξῆψε τόσο ἐπιθία, ποὺ χάθηκε δλότελα κάθε θύμησή τους, κάθε θύμησι γιὰ τοὺς πρωτεργάτες τους, καὶ γιὰ τὴν ἱστορία τους. Ἰστερα ἀπὸ ὅλα αὐτὰ, ἔρχονται τώρα μὰς τὶς ἀναστήσουν καὶ νὰ μὰς τὶς παρουσιάσουν γιὰ ἰδέες ὀλωδοῦλου καινούργιες, ἱκανὲς νὰ μὰς ὀδηγήσουν στὴν πραγματοποίηση τῶν σκοπῶν τῆς σοσιαλδημοκρατίας. Ὡστε λοιπὸν βάση τῆς διδασκαλίας τῶν ὀππορτουниστῶν δὲν εἶναι, ὅπως πολλοὶ φαντάζονται, ἡ θεωρία τῆς ἐξέλιξης, ἀλλὰ ἡ θεωρία τῶν περιοδικῶν ἐπαναλήψεων τῆς ἱστορίας, ποὺ ἡ κάθε νέα τους ἐκδοσι εἶναι πὸ ἀνιάρη καὶ πὸ ἀηδιστική ἀπὸ τὴ προηγούμενη.

Ἡ γερμανική σοσιαλδημοκρατία εἰδὼ καὶ 15 χρόνια πραγματοποίησε, χωρὶς ἀμφιβολία, μιὰ ἐξαιρετικὰ σπουδαία ἀναθεώρηση τῆς σοσιαλιστικῆς τακτικῆς, καὶ γι' αὐτὸ πρόσφερε μιὰ μεγάλη ὕπηρεσία στὸ διεθνὲς προλεταριάτο. Ἡ ἀναθεώρηση αὐτὴ συνίσταται στὴν καταστροφή τῆς παλιῆς πίστεως στὴ βίαιη ἐπανάστασι ὡς τὴ μοναδικὴ μέθοδο τῆς πάλης τῶν τάξεων, ὡς τὸ μέσο ποὺ θὰ μπορούσε νὰ ἐφαρμοστεῖ ὀποιαδήποτε στιγμή, γιὰ νὰ ἐγκαθιδρυθεῖ τὸ σοσιαλιστικὸ καθεστῶς. Σήμερα ἡ ἐπικρατούσα ἀντίληψη, διατυπωμένη ξανά ἀπὸ τὸν Κάουτσκι στὸ συνέδριο τοῦ Παρισιῦ, δέχεται ὅτι ἡ κατάληψη τῆς ἐξουσίας ἀπὸ τὴν ἐργατικὴ τάξη θὰ πραγματοποιηθεῖ ἰστερα ἀπὸ μιὰ πολὺ ἢ λίγο μακρόχρονη περίοδο κανονικῆς καὶ καθημερινῆς κοινωνικῆς πάλης, στὴν ὀποία ἡ προσπάθεια γιὰ τὴν προοδευτικὴ δημο-

κρατοποίηση του κράτους και του κοινοβουλευτισμού, είναι ένα μέσο εξαιρετικά αποτελεσματικό, για την ιδεολογική και, ως ένα μέρος, για την υλική εξύψωση της εργατικής τάξης.

Αυτά η γερμανική σοσιαλδημοκρατία τα απόδεξε στην πράξη. Ώστόσο, αυτά καθόλου δεν θά πούνε ότι η βία παρηγορήθηκε μία για πάντα, ούτε ότι οι βίαιες επαναστάσεις αποκηρύχθησαν ως μέσο πάλης του προλεταριάτου και ότι ο κοινοβουλευτισμός ανεκηρύχθη μοναδική μέθοδος πάλης των τάξεων. "Ισα - Ισα, τὸ ἐναντίον, ἡ βία εἶναι και μένει τὸ βασικό μέσο τῆς εργατικῆς τάξης, ὁ ὑπέρτατος νόμος τῆς πάλης των τάξεων, ἄλλοτε λανθάνων ἄλλοτε ἐμφανῆς. "Ἄν μὲ τὴν κοινοβουλευτικὴν μὲς δράση και μὲ ὅλη μὲς τὴν ἐργασία «επαναστατούμε» τὰ μακρὰ, αὐτὸ τὸ κάνομε γιὰ νὰ κατέβει, ὅταν χρειαστεῖ, ἡ ἐπαναστάση ἀπὸ τὰ κεφάλια σὺς γροθιές.

Δὲν εἶναι ἡ ἀγάπη πρὸς τὴ βία ἡ ἐπαναστατικὸς ρομαντισμὸς ἀλλὰ σκληρὴ ἱστορικὴ ἀνάγκη, ἐκεῖνο πὸ ὑποχρεώνει: τὰ σοσιαλιστικὰ κόμματα νὰ προετοιμάζονται γιὰ βίαιες συγκρούσεις, ἀργὰ ἢ γρήγορα, μὲ τὴν ἀστικὴ κοινωνία, σὴν περίπτωση πὸ οἱ προσπάθειές μὲς σκοπτάφουν σὲ ζωτικά συμφέροντα των κυριάρχων τάξεων. Τὸ νὰ θεωροῦμε τὸν κοινοβουλευτισμὸ ὡς ἀποκλειστικὸ μέσο πολιτικῆς πάλης τῆς εργατικῆς τάξης, δὲν εἶναι λιγότερο φαντασιοσκοπικὸ και, κατὰ βάση, λιγότερο ἀντιδραστικὸ, ἀπὸ τὸ νὰ ὀχνηστέ τὴ γενικὴ ἀπεργία ἢ τὰ ὀδοφράγματα, ὡς ἀποκλειστικὰ μέσα πάλης.

Ἡ βίαιη ἐπανάσταση, σὺς σημερινές περιστάσεις, εἶναι δίχως ἄλλο δίκιο μαχαίρι και δυσκολοματαχείριστο. Πιστεύω ὅτι τὸ προλεταριάτο δὲν θὰ καταφύγει: σ' αὐτὸ τὸ μέσο παρὰ μόνον ὅταν αὐτὸ θὰ εἶναι ἡ μόνη διέξοδος πὸ τοῦ ἀπομένει, μὲ τὴν ἀπαραίτητη πάντα προϋπόθεση ὅτι ἡ πολιτικὴ κατάσταση και ὁ συσχετισμὸς των δυνάμεων ἐξαπαλλίξουν περισσότερο ἢ λιγότερο τὴν πιθανότητα τῆς ἐπιτυχίας. Μὲ ἡ σαφέστερη κατανόηση τῆς ἀνάγκης νὰ χρησιμοποιηθεῖ ἡ βία τόσο σὲ διάφορα ἐπεισόδια τῆς πάλης των τάξεων. Ὅσο καὶ γιὰ τὴν τελικὴ κατάληψη τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας, εἶναι ἐκ των προτέρων ἀπαραίτητη, γιατί ἴσα - ἴσα ἡ κατανόηση αὐτὴ εἶναι: πὸ δίνει ὄρμη και ἀποφασιστικότητα σὴν εἰρηνικὴ και νόμιμη δράση μὲς.

Ἄν ἡ σοσιαλδημοκρατία παρασυρόταν ἀπὸ τὸς ὑποτασσόμενους και ἀποφασίζε νὰ παρατηθεῖ ἐκ των προτέρων και μὲ γιὰ πάντα ἀπὸ τὴ χρησιμοποίηση τῆς βίας, ἂν ἀποφασίζε νὰ ὑποχρεώσει τὸς εργατικὰς μάζες νὰ σεβαστοῦν τὴν ἀστικὴ νομιμότητα, τότε ὅλοι οἱ πολιτικοὶ τῆς ἀγῶνης, κοινοβουλευτικοὶ και ἄλλοι, θὰ χρονοκοπόσαν ἀξιοβρόχνητα, ἀργὰ ἢ γρήγορα, γιὰ νὰ δώσουν θέση σὴν ἀχαλίνωτη κυριαρχία τῆς ἀντιδραστικῆς βίας.

